

Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja • Yritykset • 2023:38

OECD:n toimintaohjeet monikansallisille yrityksille vastuulliseen liiketoimintaan

Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja 2023:38

OECD:n toimintaohjeet monikansallisille yrityksille vastuulliseen liiketoimintaan

Työ- ja elinkeinoministeriö Helsinki 2023

Julkaisujen jakelu

Distribution av publikationer

**Valtioneuvoston
julkaisuarkisto Valto**

Publikations-
arkivet Valto

julkaisut.valtioneuvosto.fi

Työ- ja elinkeinoministeriö

This publication is copyrighted. You may download, display and print it for Your own personal use.
Commercial use is prohibited.

Kansainvälistä sijoitustoimintaa ja monikansallisia yrityksiä koskevan julistuksen hyväksyneet maat hyväksyivät vuoden 2023 muutokset OECD:n toimintaohjeisiin monikansallisille yrityksille vastuulliseen liiketoimintaan [OECD/LEGAL/0144]. Päätös toimintaohjeista monikansallisille yrityksille vastuulliseen liiketoimintaan [OECD/LEGAL/0307] hyväksyttiin OECD:n ministerineuvostossa. Molempien selitysosat hyväksyttiin OECD:n investointikomiteassa. Esipuhe on julkaistu OECD:n pääsihteerin vastuulla ja ei välttämättä kuvasta OECD jäsenmaiden virallisia kantoja.

Tämä asiakirja, samoin kuin kaikki siihen sisältyvät tiedot ja kartat, eivät rajoita minkään alueen statusta tai suvereniteettia tai kansainvälisten rajojen määrittämistä, kaupungin, alueen tai seudun nimeä.

Julkaisun viitetiedot:

OECD (2023), OECD Guidelines for Multinational Enterprises on Responsible Business Conduct, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/81f92357-en>.

OECD:n julkaisujen korjausluettelo on saatavilla verkossa osoitteessa:

www.oecd.org/about/publishing/corrigenda.htm.

© OECD 2023

ISBN pdf: 978-952-327-707-6

ISSN pdf: 1797-3562

Taitto: Valtioneuvoston hallintoyksikkö, Julkaisutuotanto

Helsinki 2023

OECD:n toimintaohjeet monikansallisille yrityksille vastuulliseen liiketoimintaan

Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja 2023:38
Julkaisija Työ- ja elinkeinoministeriö

Teema Yritykset

Yhteisötekijä OECD
Kieli suomi

Sivumäärä 103

Tiivistelmä

OECD:n toimintaohjeet monikansallisille yrityksille vastuulliseen liiketoimintaan ovat valtioiden yrityksille esittämiä suosituksia.

Ohjeiden tarkoitus on lisätä yritysten osallistumista kestäväen kehityksen edistämiseen ja puuttua liiketoiminnan haitallisiin yhteiskunnallisiin sekä ihmisiin ja ympäristöön kohdistuviin vaikutuksiin. Toimintaohjeiden tukena on ainutlaatuinen toimeenpanojärjestelmä sekä hallitusten perustamat kansalliset yhteyselimet.

Toimintaohjeet kattavat yritys vastuun keskeiset osa-alueet: ihmisoikeudet, työelämän oikeudet, ympäristön, lahjonnan estämisen, kuluttajien edut, tieteen ja teknologian, kilpailun sekä verotuksen. OECD:n toimintaohjeissa määritetään asianmukaisen huolellisuuden prosessi, jota valtiot ovat sitoutuneet aktiivisesti tukemaan ja valvomaan.

Toimintaohjeet otettiin käyttöön vuonna 1976, ja niitä on päivitetty säännöllisesti siitä lähtien, jotta ne pysyvät tarkoituksenmukaisina yhteiskunnallisten haasteiden ja kansainvälisen liiketoiminnan muutosten valossa. Toimintaohjeita päivitettiin edellisen kerran vuosikymmen sitten vuonna 2011. Oheinen, vuoden 2023 päivitys vastaa tärkeisiin sosiaalisiin, teknisiin ja ympäristöön liittyviin kysymyksiin, joita yhteiskuntien ja yritysten on ratkaistava.

Asiasanat yritykset, yhteiskuntavastuu, liiketoiminta, kestävä kehitys, OECD, elinkeinot

ISBN PDF 978-952-327-707-6

ISSN PDF 1797-3562

Julkaisun osoite <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-327-707-6>

OECD:s riktlinjer för multinationella företag om ansvarsfull affärsverksamhet

Arbets- och näringsministeriets publikationer 2023:38	Tema	Företag
Utgivare	Arbets- och näringsministeriet	
Utarbetad av	OECD	
Språk	finska	Sidantal 103

Referat

OECD:s riktlinjer för multinationella företag om ansvarsfull affärsverksamhet är rekommendationer från stater till företag.

Syftet med riktlinjerna är att öka företagets deltagande i främjandet av hållbar utveckling och att ingripa i de negativa effekter som affärsverksamheten har på samhället samt för människor och miljö. Riktlinjerna stöds av ett unikt genomförandesystem och av nationella kontaktpunkter som inrättats av staternas regeringar.

Riktlinjerna omfattar de centrala delområdena av företagsansvaret: mänskliga rättigheter, arbetslivsrättigheter, miljön, förhindrande av korruption, konsumenternas intressen, vetenskap och teknik, konkurrens samt beskattning. I OECD:s riktlinjer fastställs processen för tillbörlig aktsamhet, som staterna har förbundit sig att aktivt stödja och övervaka.

Riktlinjerna infördes 1976 och har uppdaterats regelbundet sedan dess så att de är fortsatt ändamålsenliga med avseende på förändringar i de samhälleliga utmaningarna och i den internationella affärsverksamheten. Riktlinjerna reviderades senast 2011, för drygt tio år sedan. Denna uppdatering från 2023 svarar mot de viktiga sociala, tekniska och miljörelaterade frågor som samhället och företagen behöver finna en lösning på.

Nyckelord företag, samhällsansvar, affärsverksamhet, hållbar utveckling, OECD, näringsgrenar

ISBN PDF 978-952-327-707-6 **ISSN PDF** 1797-3562

URN-adress <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-327-707-6>

OECD Guidelines for Multinational Enterprises on Responsible Business Conduct

Publications of the Ministry of Economic Affairs and Employment 2023:38	Subject	Enterprises
Publisher	Ministry of Economic Affairs and Employment of Finland	
Group author	OECD	
Language	Finnish	Pages 103

Abstract

The OECD Guidelines for Multinational Enterprises on Responsible Business Conduct are recommendations issued by governments to companies.

The purpose of the Guidelines is to increase the contribution of companies to the promotion of sustainable development and to address the adverse impacts of business activities on society, humans and the environment. The Guidelines are supported by a unique implementation mechanism and National Contact Points (NCPs) established by governments.

The Guidelines cover the key areas of corporate social responsibility: human rights, employment and industrial relations, environment, combating bribery, consumer interests, science and technology, competition and taxation. The OECD Guidelines define a due diligence process that governments are actively committed to supporting and supervising.

The Guidelines were introduced in 1976 and have been updated regularly since then so that they remain fit for purpose in light of social challenges and the evolving context for international business. The Guidelines were last updated in 2011. The 2023 update responds to urgent social, environmental and technological issues that societies and companies must address.

Keywords companies, corporate social responsibility, business, sustainable development, OECD, enterprises, means of livelihood

ISBN PDF 978-952-327-707-6 **ISSN PDF** 1797-3562

URN address <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-327-707-6>

Sisältö

Esipuhe	8
Kansainvälistä sijoitustoimintaa ja monikansallisia yrityksiä koskeva julistus	10
Osa I: OECD:n toimintaohjeet monikansallisille yrityksille vastuulliseen liiketoimintaan	13
Johdanto	14
I. Käsitteet ja periaatteet	16
II. Yleiset periaatteet	18
Yleisiä periaatteita koskeva selitysosa	20
III. Tietojen ilmoittaminen	28
Tietojen ilmoittamista koskeva selitysosa	29
IV. Ihmisoikeudet	33
Ihmisoikeuksia koskeva selitysosa	33
V. Työ ja työelämän suhteet	37
Työtä ja työelämän suhteita koskeva selitysosa	39
VI. Ympäristö	43
Ympäristöä koskeva selitysosa	45
VII. Lahjonnan ja muiden korruption muotojen torjunta	52
Lahjonnan ja korruption torjuntaa koskeva selitysosa	54
VIII. Kuluttajansuoja	57
Kuluttajansuojaa koskeva selitysosa	58
IX. Tiede, teknologia ja innovaatiot	61
Tiedettä, teknologiaa ja innovaatioita koskeva selitysosa	62
X. Kilpailu	66
Kilpailua koskeva selitysosa	66
XI. Verotus	68
Verotusta koskeva selitysosa	68
Osa II: Monikansallisia yrityksiä koskevien OECD:n toimintaohjeiden toimeenpanomääräykset vastuulliseen liiketoimintaan	72
Neuvoston päätös koskien monikansallisille yrityksille suunnattuja OECD:n toimintaohjeita vastuullisesta liiketoiminnasta	73
I. Vastuullisen liiketoiminnan kansalliset yhteyselimet	73
II. Investointikomitea ja vastuullisen liiketoiminnan työryhmä	74
III. Päätöksen toimeenpano ja tarkistaminen	75

Menettelytapaohje.....	75
I. Vastuullisen liiketoiminnan kansalliset yhteyselimet.....	75
II. Investointikomitea, vastuullisen liiketoiminnan työryhmä ja sihteeristö.....	80
III. Muut ehdot	82
Menettelytapaohjeita koskeva selitysosa.....	83
I. Kansallisten yhteyselinten menettelytapaohjetta koskeva selitysosa.....	85
II. Investointikomitean, vastuullisen liiketoiminnan työryhmän ja sihteeristön menettelytapaohjetta koskeva selitysosa	100

ESIPUHE

OECD:n toimintaohjeet monikansallisille yrityksille vastuulliseen liiketoimintaan (toimintaohjeet) ovat valtioiden yhdessä esittämiä suosituksia monikansallisille yrityksille. Niiden tarkoitus on lisätä yritysten osallistumista kestäväen kehityksen edistämiseen ja puuttua liiketoiminnan haitallisiin yhteiskunnallisiin sekä ihmisiin ja ympäristöön kohdistuviin vaikutuksiin. Toimintaohjeiden tukena on ainutlaatuinen toimeenpanojärjestelmä sekä hallitusten perustamat kansalliset yhteyselimet (National Contact Points, NCP), jotka edistävät toimintaohjeiden vaikuttavuutta.

Toimintaohjeet otettiin käyttöön vuonna 1976, ja niitä on päivitetty säännöllisesti siitä lähtien, jotta ne pysyvät tarkoituksenmukaisina yhteiskunnallisten haasteiden ja kansainvälisen liiketoiminnan muutosten valossa. Toimintaohjeita päivitettiin edellisen kerran vuosikymmen sitten, vuonna 2011, ja uusi, vuoden 2023 päivitys vastaa tärkeisiin sosiaalisiin, teknisiin ja ympäristöön liittyviin kysymyksiin, joita yhteiskuntien ja yritysten on ratkaistava. Keskeisiä päivityksiä:

- Yrityksille laaditut suositukset noudattaa kansainvälisiä ilmastonmuutokseen ja luonnon monimuotoisuuteen liittyviä tavoitteita
- Huolellisuusperiaatteen sisällyttäminen teknologioiden kehitykseen, rahoitukseen, myyntiin, lisensointiin, kauppaan ja käyttöön, mukaan lukien tiedon keräämiseen ja käyttöön
- Suositukset siitä, miten yritysten odotetaan noudattavan huolellisuusperiaatetta niiden tuotteiden ja palveluiden käyttöön liittyvien vaikutusten ja liikesuhteiden arvioinnissa
- Parempi suojaus riskeille alttiille henkilöille ja ryhmille, mukaan lukien yritystoimintaa koskevien ilmoitusten tekijöille
- Päivitetyt suositukset vastuullista liiketoimintaa koskevien tietojen ilmoittamisesta
- Laajennetut huolellisuussuositukset kaikkiin korruption muotoihin liittyen
- Yrityksille annetut suositukset, joilla varmistetaan, että lobbaus on toimintaohjeiden mukaista
- Vahvistetut käytännöt, joilla varmistetaan vastuullisen liiketoiminnan kansallisten yhteyselinten näkyvyys, vaikuttavuus ja toiminnallinen vastaavuus

Päivityksen toteuttivat 51 maata, jotka ovat hyväksyneet OECD:n kansainvälistä sijoitustoimintaa ja monikansallisia yrityksiä koskevan julistuksen (OECD Declaration on International Investment and Multinational Enterprises), ja Euroopan unioni. Nämä tahot ovat OECD:n vastuullisen liiketoiminnan työryhmän ja OECD:n investointikomitean jäseniä. Tärkeän panoksensa päivitykseen antoivat myös OECD:n sidosryhmät Business at OECD, ammattiyhdistysliikkeiden neuvoa-antava komitea (Trade Union Advisory Committee) ja kansalaisjärjestöjen verkosto OECD Watch, jotka edustavat miljoonien yritysten, työntekijöiden ja kansalaisyhteiskunnan jäsenten näkemyksiä. Prosessiin kuului myös kaksi julkista konsultaatiota, joihin kiinnostuneet sidosryhmäläiset saivat osallistua kaikkialla maailmassa.

Prosessissa konsultoitiiin OECD:n toimielimiä ja niiden sihteeristöjä, jotka myös osallistuivat toimintaohjeiden temaattisten kappaleiden tarkistukseen. Näihin lukeutuivat kilpailukomitea (Competition Committee), kuluttajapoliittinen komitea (Committee on Consumer Policy), hyvän hallintotavan komitea (Corporate Governance Committee), kehitysapukomitea (Development Assistance Committee), digitaalitalouden komitea (Committee on Digital Economy Policy), työllisyys-, työvoima- ja sosiaaliasiainkomitea (Employment, Labour and Social Affairs Committee), ympäristöpolitiikan komitea (Environmental Policy Committee), rahoitusmarkkinakomitea (Committee on Financial Markets), veroasiainkomitea (Committee on Fiscal Affairs), teollisuus-, innovaatio- ja yrittäjyyskomitea (Committee on Industry, Innovation and Entrepreneurship), vakuutuskomitea (Insurance and Private Pensions Committee), tiede- ja teknologiapolitiikan komitea (Committee for Scientific and Technological Policy), PK-yrityksiä ja yrittäjyyttä käsittelevä komitea (Committee on SMEs and Entrepreneurship), kauppakomitea (Trade Committee), lahjontaa kansainvälisessä liiketoiminnassa käsittelevä työryhmä (Working Group on Bribery in International Business Transactions) ja korkeiden viranomaisten lahjomattomuutta käsittelevä työryhmä (Working Party of Senior Public Integrity Officials).

Päivitystä tuki OECD:n rahoitus- ja yritysasiainosaston alainen vastuullisen liiketoiminnan keskus (Centre for Responsible Business Conduct).

Kansainvälistä sijoitustoimintaa ja monikansallisia yrityksiä koskeva julistus

JULISTUKSEN HYVÄKSYNEET VALTIOT¹

KATSOVAT, ETTÄ:

- Kansainvälinen sijoitustoiminta on erittäin tärkeää maailmantalouden kannalta ja on huomattavasti edistänyt näiden maiden kehitystä;
- Monikansallisilla yrityksillä on tärkeä rooli investointiprosessissa;
- Kansainvälisellä yhteistyöllä voidaan edistää ulkomaalaisille sijoituksille suotuisaa ilmapiiriä, kannustaa monikansallisia yrityksiä edistämään taloudellista, sosiaalista ja ekologista kehitystä sekä minimoida ja ratkaista yritysten toiminnasta mahdollisesti seuraavia ongelmia;
- Kansainvälisen yhteistyön edut korostuvat, kun kansainväliseen sijoitustoimintaan ja monikansallisiin yrityksiin liittyviä kysymyksiä käsitellään toisiinsa liittyviä välineitä käsittävän tasapainoisen kehyksen kautta;

JULISTAVAT:

Toimintaohjeet monikansallisille yrityksille

1. Että ne yhteisesti kehottavat alueellaan tai alueeltaan käsin toimivia monikansallisia yrityksiä noudattamaan monikansallisia yrityksiä koskevia toimintaohjeita, jotka on määritelty tämän asiakirjan liitteessä 1², ja että ne ottavat huomioon näkökohdat ja käsitykset, jotka esitetään johdannossa ja jotka ovat olennainen osa ohjeita;

1 Julistuksen hyväksyneet valtiot käsittävät 8.6.2023 kaikki OECD:n jäsenmaat sekä Argentiinan, Brasilian, Bulgarian, Egyptin, Jordanian, Kazakstanin, Kroatian, Marokon, Perun, Romanian, Tunisian, Ukrainan ja Uruguayn. Euroopan yhteisöä on pyydetty antamaan tukensa kansallisen tason kohtelua käsittelevälle osiolle sen toimivaltaan kuuluvissa asioissa.

2 OECD:n toimintaohjeet monikansallisille yrityksille ovat tämän julkaisun osassa I.

Kansallisen tason kohtelu

- II. 1. Että julistuksen hyväksyneiden valtioiden tulisi tarpeidensa mukaisesti säilyttää yleinen järjestys, suojata keskeisiä turvallisuusetujaan ja täyttää kansainväliseen rauhaan ja turvallisuuteen liittyvät sitoumukset, myöntää alueellaan toimiville yrityksille, jotka ovat toisen julistuksen hyväksyneen valtion kansalaisten omistuksessa tai suoraan hallinnoimia (jäljempänä ”ulkomaaisessa määräysvallassa olevat yritykset”), lakien, asetusten ja hallinnollisten käytäntöjen mukainen kohtelu kansainvälisen oikeuden mukaisesti ja yhtä suosiollisesti kuin vastaavissa tilanteissa kohdeltaisiin kansallisia yrityksiä (jäljempänä ”kansallisen tason kohtelu”);
2. Että julistuksen hyväksyneet valtiot harkitsevat ”kansallisen tason kohtelun” soveltamista myös muiden kuin julistuksen hyväksyneiden valtioiden kohdalla;
3. Että julistuksen hyväksyneet valtiot pyrkivät varmistamaan, että niiden alueelliset yksiköt soveltavat ”kansallisen tason kohtelua”;
4. Että tämä julistus ei koske sen hyväksyneiden valtioiden oikeutta säädellä kansainvälisten sijoitusten tekemistä kyseiseen valtioon tai ulkomaisten yritysten perustamisen ehtoja;

Ristiriitaiset vaatimukset

- III. Että ne tekevät yhteistyötä välttääkseen tai minimoidakseen monikansallisiin yrityksiin kohdistuvat ristiriitaiset vaatimukset ja että ne ottavat huomioon yleiset näkökohdat ja käytännön menettelytavat, jotka on määritetty tämän asiakirjan liitteessä 2.³

Kansainvälisen sijoitustoiminnan kannustimet ja esteet

- IV. 1. Että ne tunnistavat tarpeen vahvistaa yhteistyötään kansainvälisen suoran sijoitustoiminnan alalla;
2. Että ne täten tunnistavat tarpeen antaa asiaankuuluva painoarvo julistuksen hyväksyneiden maiden etunäkökohdille, joihin lait, asetukset ja hallinnolliset käytännöt tällä alalla vaikuttavat (jäljempänä ”toimenpiteet”) ja jotka tarjoavat virallisia kannustimia tai asettavat esteitä kansainväliselle suoralle sijoitustoiminnalle;
3. Että julistuksen hyväksyneet valtiot pyrkivät tekemään näistä toimenpiteistä mahdollisimman avoimia, jotta niiden merkitys ja tarkoitus voidaan varmistaa ja tietoa niistä on helposti saatavilla;

3 Liite 2 on saatavilla Kansainvälistä sijoitustoimintaa ja monikansallisia yrityksiä koskevan julistuksen lyhentämättömässä versiossa osoitteessa <https://legalinstruments.oecd.org/en/instruments/OECD-LEGAL-0144>.

Konsultointia koskevat menettelytavat

- V. Että ne ovat valmiita konsultoimaan toisiaan edellä kuvatuissa asioissa asiaa koskevien neuvoston päätösten mukaisesti;

Tarkistus

- VI. Että ne arvioivat ajoittain uudelleen edellä mainittuja seikkoja tavoitteenaan tehostaa kansainvälistä taloudellista yhteistyötä julistuksen hyväksyneiden valtioiden kesken kansainvälistä sijoitustoimintaa ja monikansallisia yrityksiä koskevissa asioissa.

Osa I: OECD:n toimintaohjeet monikansallisille yrityksille vastuulliseen liiketoimintaan

Teksti ja selitysosa

Johdanto

1. OECD:n toimintaohjeet monikansallisille yrityksille vastuulliseen liiketoimintaan (jäljempänä toimintaohjeet) ovat valtioiden monikansallisille yrityksille esittämiä suosituksia. Toimintaohjeet hyväksyneiden valtioiden yhteinen tavoite on kannustaa yrityksiä edistämään taloudellista, ekologista ja sosiaalista kehitystä ja minimoimaan haitalliset vaikutukset, joita niiden toiminnalla, tuotteilla ja palveluilla voi olla toimintaohjeiden kattamiin aiheisiin. Vastuullisella liiketoiminnalla voidaan luoda tasapuolinen toimintakenttä globaaleille markkinoille, tukea dynaamista ja toimivaa yrityssektoria ja parantaa yritysten osallistumista kestäväen kehityksen toteuttamiseen esimerkiksi ilmastonmuutokseen reagoimiseen ja puuttumiseen liittyvien ratkaisujen avulla.
2. Toimintaohjeet ovat osa OECD:n kansainvälistä sijoitustoimintaa ja monikansallisia yrityksiä koskevaa julistusta [Declaration on International Investment and Multinational Enterprises, [OECD/LEGAL/0144](#)]. Toimintaohjeet hyväksyneet valtiot sitoutuvat edistämään niiden toteutumista vastuullisen liiketoiminnan toimintaohjeista monikansallisille yrityksille vastaavan neuvoston päätöksen mukaisesti [[OECD/LEGAL/0307](#)]. Vastuullisen liiketoiminnan kansallisilla yhteyselimillä on tässä tärkeä rooli.
3. Toimintaohjeiden tarkoitus on tukea vastuullista kaupankäyntiä ja sijoitustoimintaa ja sen kautta moninkertaistaa kaupan ja sijoitusten edut jatkuvan osallistumisen ja parantamisen avulla kaikilla maailman markkinoilla. Kansainvälinen kauppa ja sijoitustoiminta vahvistavat ja syventävät valtioiden ja alueiden välisiä siteitä ja tuovat huomattavia etuja, joiden avulla yhteiskunnat voivat saavuttaa kestäväen kehityksen tavoitteitaan, esimerkiksi luomalla uusia ja parempia työpaikkoja, kehittämällä osaamista, tarjoamalla elintasoja parantavia tuotteita ja palveluita sekä rahoitusta ja teknologioita, joita tarvitaan digitaaliseen ja vihreään siirtymään.
4. Toimintaohjeissa annetaan ne hyväksyneiden valtioiden vastuullista liiketoimintatapaa koskevia odotuksia niiden alueella tai niiltä käsin toimiville yrityksille ja tarjotaan vertailukohde yrityksille ja muille sidosryhmien edustajille. Toimintaohjeissa suositellaan riskiperustaista asianmukaisen huolellisuuden prosessia, jonka kautta yritykset pystyvät tunnistamaan ja ennaltaehkäisemään todellisia ja mahdollisia toimintaohjeisiin sisältyviin asioihin liittyviä haittavaikutuksia sekä lieventämään niitä ja pitämään kirjaa siitä, kuinka ne puuttuvat näihin haittavaikutuksiin. Tältä osin toimintaohjeet täydentävät ja vahvistavat yksityisten ja julkisten toimijoiden tekemiä vastuullisen liiketoimintatavan määritelmiä ja toteutusta.
5. Toimintaohjeet tarjoavat vapaaehtoisuuteen perustuvia periaatteita ja normeja sovellettavien lakien ja kansainvälisten normien mukaiselle vastuulliselle liiketoiminnalle. Toimintaohjeissa käsitellyt asiat voivat myös kuulua kansallisten lakien ja kansainvälisten sitoumusten soveltamisalaan. Toimintaohjeiden vastuullista liiketoimintatapaa koskevat suositukset voivat olla tiukempia kuin yrityksiä koskevat lain määrittämät vaatimukset. Valtioiden suositus, että yritykset noudattavat toimintaohjeita, ei ole oikeudellisesti velvoittava tai vastuuseen johtava.

6. Monikansallisilla yrityksillä on huomattavasti paremmat mahdollisuudet edistää kestäväää kehitystä, kun kaupankäynti- ja sijoitusmarkkinat ovat avoimia, kilpailun sallivia ja asianmukaisesti säädeltyjä oikeusturvan ja kansalaisalueen näkökulmista. Valtiot voivat edistää toimintaohjeiden tehokasta toimeenpanoa esimerkiksi ylläpitämällä poliittista ympäristöä, joka tukee, edistää ja kannustaa vastuullista liiketoimintatapaa. Poliitiikan noudattaminen kansallisella ja kansainvälisellä tasolla voi yhdenmukaistaa vastuullista liiketoimintaa tukevia hankkeita. Huolellisesti valitut lähestymistavat ja keinot, sekä pakolliset että vapaaehtoisuuteen perustuvat, yhdistettynä kapasiteetin kasvattamiseen ja muihin oheistoimenpiteisiin ovat tärkeässä osassa. Yksityiskohtaisten käytäntöjen, lainsäädännön ja muiden vastuulliseen liiketoimintaan liittyvien toimenpiteiden suunnitteluun vaikuttavat yksittäisten maiden poliittiset, hallinnolliset ja lainsäädäntöön liittyvät kontekstit.
7. Kansainvälisen liiketoiminnan poliittisessa, taloudellisessa, ekologisessa, sosiaalisessa, fyysisessä ja teknologisessa ympäristössä on tapahtumassa kauaskantoinen ja nopea muutos. Nämä toimintaohjeet on laadittu heijastelemaan tätä muutosta. Kansainvälinen kauppa ja rahoitus ovat kasvattaneet osuuttaan maailmantaloudesta merkittävästi viime vuosikymmeninä. Suuryritykset tekevät edelleen suurimman osan kansainvälisestä kaupasta ja sijoituksista, samalla kun pienten ja keskisuurien yritysten tekemät kansainväliset investoinnit ja kauppa ovat myös lisääntyneet, ja nämä yritykset ovat nykyään merkittävä tekijä kansainvälisillä markkinoilla. Kotimaisten yritysten tapaan monikansalliset yritykset ovat kehittyneet ja käsittävät nyt entistä monimuotoisempia liiketoimintajärjestelyjä ja organisatorisia ratkaisuja. Teknologian kehittyminen, strategiset kumppanuudet ja entistä tiiviimmät suhteet toimittajiin ja alihankkijoihin hämärtävät usein yritysten välisiä rajoja. Nopea kehitys monikansallisten yritysten rakenteessa näkyy myös niiden toiminnassa kehitysmaissa, missä ulkomaiset suorat investoinnit ja kauppa ovat kasvussa. Kehitysmaissa monikansalliset yritykset ovat laajentaneet toimintaansa alkutuotannosta ja kaivannaisteollisuudesta valmistukseen, kokoonpanoon, kotimarkkinoiden kehittämiseen ja palveluihin.
8. Taloudellisten muutosten luonne, laajuus ja nopeus ovat asettaneet uusia strategisia haasteita yrityksille ja niiden sidosryhmille. Kilpailu on kovaa, ja monikansallisten yritysten täytyy toimia erilaisissa oikeudellisissa, sosiaalisissa ja sääntely-ympäristöissä. Useat monikansalliset yritykset ovat osoittaneet, että hyvien liiketoimintatapojen noudattaminen voi lisätä kasvua ja kannattavuutta. Yhä useammat yritykset toteuttavat kestäväää kehitystä edistäviä liiketoimintamalleja, joilla pyritään varmistamaan johdonmukaisuus taloudellisten, sosiaalisten ja ekologisten tavoitteiden välillä. Yritykset ovat myös edistäneet sosiaalista vuoropuhelua vastuullisen liiketoiminnan määrittelemiseksi ja tehneet yhteistyötä sidosryhmien kanssa, mukaan lukien usean sidosryhmän kattavat hankkeet, joilla kehitetään vastuullista liiketoimintaa koskevia ohjeita.

9. Toimintaohjeiden käyttöönotto vuonna 1976 sekä niiden myöhemmät päivitykset heijastelevat yritysten tarvetta noudattaa vastuullisen liiketoiminnan periaatteita ja normeja. Tämä prosessi sai alkunsa kansainvälisen työjärjestön ILO:n työstä 1900-luvun alkupuolella. Toinen merkittävä askel oli YK:n ihmisoikeuksien yleismaailmallisen julistuksen hyväksyminen vuonna 1948. Prosessi jatkui useita vastuullisen liiketoimintatavan osa-alueita koskevien normien kehittämisenä. OECD on myötävaikuttanut merkittäväällä tavalla tähän prosessiin kehittämällä erilaisia aihealueita kattavia normeja. Tällaisia aihealueita ovat esimerkiksi ympäristö, korruption torjunta, kuluttajansuoja, hyvä hallintotapa, tiede, teknologia ja innovaatiot sekä verotus.
10. Toimintaohjeet ovat edelleenkin johtava kansainvälistä vastuullista liiketoimintaa edistävä väline. Toimintaohjeet hyväksyneet valtiot ovat sitoutuneet tekemään yhteistyötä keskenään ja muiden valtioiden kanssa toimintaohjeiden toimeenpanon edistämiseksi, yhdessä monien yritysten, ammattiyhdistysliikkeiden ja muiden kansalaisjärjestöjen kanssa, jotka tekevät omaa työtään saman tavoitteen saavuttamiseksi.

I. Käsitteet ja periaatteet

1. Toimintaohjeet ovat valtioiden yhdessä monikansallisille yrityksille esittämiä suosituksia. Ne tarjoavat hyvien käytäntöjen periaatteita ja normeja, jotka ovat yhteneväisiä sovellettavien lakien ja kansainvälisten normien kanssa. Toimintaohjeiden noudattaminen on yrityksille vapaaehtoista, eivätkä ne ole oikeudellisesti velvoittavia. Joitain toimintaohjeissa käsiteltyjä asioita saatetaan kuitenkin säännellä myös kansallisilla laeilla tai kansainvälisillä sitoumuksilla.
2. Yritysten ensisijainen velvoite on noudattaa kansallisia lakeja. Toimintaohjeet eivät korvaa kansallisia lakeja ja asetuksia eikä niitä voida pitää ensisijaisina suhteessa viimeksi mainittuihin. Vaikka valtiot eivät noudattaisi toimintaohjeiden tai niihin liittyvien kansainvälisten sitoumusten mukaisia periaatteita ja normeja, yritysten odotetaan silti noudattavan toimintaohjeita. Vaikka toimintaohjeiden suositukset menevät usein pidemmälle kuin varsinainen lainsäädäntö, niiden tarkoituksena ei ole asettaa yritystä tilanteeseen, jossa siihen kohdistuu ristiriitaisia vaatimuksia. Niissä maissa, missä kansalliset lait ja asetukset ovat ristiriidassa toimintaohjeiden periaatteiden ja normien kanssa, yritysten tulisi pyrkiä noudattamaan näitä periaatteita ja normeja mahdollisimman laajasti kansallista lainsäädäntöä kuitenkin rikkomatta.

3. Koska monikansalliset yritykset toimivat globaalisti, kansainvälisen yhteistyön tulisi kattaa tällä alalla kaikki maat. Toimintaohjeet hyväksyneiden valtioiden tulisi kannustaa alueellaan tai niiltä käsin toimivia yrityksiä noudattamaan toimintaohjeita kaikissa toimintamaissaan ottaen kuitenkin samalla huomioon jokaisen isäntämaan erityiset olosuhteet.
4. Toimintaohjeet eivät edellytä monikansallisen yrityksen täsmällistä määrittelyä. Vaikka toimintaohjeiden mukaan monikansallisina yrityksinä voidaan pitää laajaa joukkoa erilaisia toimijoita, yrityksen rakenteen ja toiminnan kansainvälinen luonne, kaupallinen muoto, tarkoitus tai toiminta ovat keskeisessä asemassa. Nämä yritykset toimivat talouden kaikilla osalualueilla. Yleensä monikansallisella yrityksellä tarkoitetaan useammassa kuin yhdessä maassa toimivaa yhtiötä tai muuta kokonaisuutta, joka kykenee koordinoimaan yksittäisten yksiköiden toimintaa eri tavoin. Vaikka yhdellä tai useammalla näistä yksiköistä voi olla mahdollisuus vaikuttaa merkittävästi muiden yksiköiden toimintaan, niiden itsenäisyyden aste yrityksen sisällä voi vaihdella suuresti eri monikansallisissa yrityksissä. Omistajina voivat olla yksityiset, valtio tai molemmat. Nämä toimintaohjeet on suunnattu kaikille monikansalliseen yritykseen sisältyville yksiköille (emoyhtiöille ja/ tai paikallisille yksiköille). Eri yksiköiden odotetaan tekevän yhteistyötä ja avustavan tosiaan toimintaohjeiden noudattamisessa niiden välisen todellisen vastuun mukaisesti.
5. Toimintaohjeiden tarkoituksena ei ole tehdä eroa kansallisten ja monikansallisten yritysten kohtelun välillä, vaan tarjota hyvän liiketoiminnan malli kaikille. Siten monikansallisten ja kotimaisten yritysten olisi toimittava samalla tavoin aina, kun toimintaohjeet ovat sovellettavissa molempiin.
6. Valtiot pyrkivät siihen, että toimintaohjeita noudatetaan mahdollisimman laajasti. Vaikka pienillä ja keskisuurilla yrityksillä ei ole samanlaisia toimintaedellytyksiä kuin suuryrityksillä, toimintaohjeet hyväksyneet valtiot kehottavat niitä noudattamaan toimintaohjeiden suosituksia mahdollisimman kattavasti.
7. Toimintaohjeet hyväksyneiden valtioiden ei tule käyttää suosituksia protektionistisiin tarkoituksiin eikä siten, että se suhteellinen etu, jonka kohdamaa monikansallisen yrityksen sijoituksille tarjoaa, joutuisi kyseenalaiseksi.
8. Valtioilla on oikeus kansainvälisen oikeuden mukaisesti määrätä ehdot, joiden mukaan monikansallisten yritysten tulee toimia niiden lainkäyttöalueella. Monikansallisten yritysten eri maissa toimiviin yksiköihin sovelletaan näiden maiden lakia. Kun monikansallisiin yrityksiin kohdistuu ristiriitaisia vaatimuksia toimintaohjeet hyväksyneissä maissa tai kolmansissa maissa, kyseisiä valtioita kehoitetaan tekemään yhteistyötä vilpittömässä mielessä, jotta mahdolliset ongelmat saadaan ratkaistua.

9. Suositukset esittäessään toimintaohjeet hyväksyneet valtiot sitoutuvat täyttämään omat velvoitteensa kohtelemalla yrityksiä tasapuolisesti sekä kansainvälisen oikeuden ja sopimusveloitteittensa mukaisesti.
10. Kansainvälisten riitojen ratkaisumekanismien, kuten välimiesmenettelyn, käyttöä suositellaan yritysten ja isäntämaiden välillä ilmenevien juridisten ongelmien ratkaisukeinoksi.
11. Toimintaohjeet hyväksyneet valtiot soveltavat toimintaohjeita ja edistävät niiden noudattamista. Jokainen valtio perustaa kansallisen yhteyselimen, jonka tehtävä on edistää toimintaohjeiden soveltamista ja toimia keskusteluforumina kaikissa toimintaohjeisiin liittyvissä asioissa. Toimintaohjeet hyväksyneet valtiot osallistuvat myös asianmukaisiin tarkistuksiin ja konsultaatioihin, joissa käsitellään toimintaohjeiden tulkintaa ja toimeenpanoa muuttuvassa maailmassa.

II. Yleiset periaatteet

Yritysten tulisi ottaa toiminnassaan täysin huomioon toimintamaissa noudatettava politiikka sekä huomioida muiden sidosryhmien näkemykset. Tässä yhteydessä:

A. Yritysten tulisi

1. edistää taloudellista, ekologista ja sosiaalista kehitystä kestäväen kehityksen tavoitteiden toteuttamiseksi.
2. kunnioittaa toimintansa vaikutuspiirissä olevien ihmisten kansainvälisesti tunnustettuja ihmisoikeuksia.
3. edistää paikallisen toimintakyvyn kehittämistä tekemällä läheistä yhteistyötä paikallisyhteisön ja paikallisten yritysten kanssa sekä kehittää yrityksen toimintaa kansallisilla ja kansainvälisillä markkinoilla hyvän kauppataivan vaatimusten mukaisesti.
4. edistää inhimillisen pääoman muodostumista erityisesti luomalla työllistymismahdollisuuksia ja edistämällä työntekijöiden koulutusmahdollisuuksia.
5. varmistaa lobbauksen avoimuus ja eheys ja pidättäytyä hakemasta tai hyväksymästä erivapauksia, joita ei ole vahvistettu ihmisoikeuksiin, ympäristöasioihin, terveyteen, turvallisuuteen, työvoimaan, verotukseen, taloudellisiin kannustimiin tai muihin kysymyksiin liittyvässä normistossa tai lainsäädännössä.
6. tukea ja ylläpitää hyvän hallintotavan periaatteita sekä kehittää ja soveltaa hyvän hallintotavan mukaisia menettelytapoja myös koko yritysryhmän laajuudessa.

7. kehittää ja soveltaa tehokkaita itsesääntelykäytäntöjä ja johtamisjärjestelmiä, jotka synnyttävät molemminpuolista luottamusta yritysten ja ympäröivän yhteiskunnan välillä.
8. edistää monikansallisten yhtiöiden työntekijöiden tietoisuutta yrityksen toimintatavoista sekä toimintatapojen noudattamista levittämällä niitä asianmukaisissa yhteyksissä esimerkiksi koulutusohjelmien avulla.
9. pidättyä syrjivistä toimista, kurinpitotoimista tai muista kostotoimista sellaisia työntekijöitä kohtaan, jotka ilmoittavat vilpittömässä mielessä johdolle tai tarvittaessa toimivaltaisille viranomaisille käytännöistä, jotka ovat lain, näiden toimintaohjeiden tai yrityksen toimintatapojen vastaisia.
10. pidättyä kostotoimista ja estää kostotoimet myös yrityksen liikeyhteistyön taholta henkilöitä tai ryhmiä kohtaan, jotka pyrkivät tutkimaan, tutkivat tai tekevät ilmoituksia yrityksen toimintaan, tuotteisiin tai palveluihin liittyvistä todellisista ja mahdollisista haitallisista vaikutuksista. Tähän kuuluu sellaisen ympäristön ylläpitäminen, jossa yksilöt ja ryhmät tuntevat olonsa turvallisiksi ilmoituksia tehdessään ja jossa tarvittaessa puututaan kostotoimien haitallisiin vaikutuksiin, mikäli niitä ilmenee.
11. toteuttaa riskiperustaista asianmukaisen huolellisuuden prosessia, esimerkiksi sisällyttämällä sen yrityksen riskinhallintajärjestelmiin kohdissa 12 ja 13 kuvattujen todellisten ja mahdollisten haitallisten vaikutusten tunnistamiseksi, ehkäisemiseksi ja hillitsemiseksi, sekä selvittää, kuinka näihin vaikutuksiin puututaan. Selvityksen luonne ja laajuus määräytyvät aina tilanteen mukaan.
12. välttää aiheuttamasta haitallisia vaikutuksia tai myötävaikuttamasta niiden syntyyn omalla toiminnallaan toimintaohjeiden piiriin kuuluvissa asioissa ja puuttua tällaisiin vaikutuksiin, kun niitä esiintyy, mukaan lukien haitallisten vaikutusten korjaaminen tai siinä auttaminen.
13. pyrkii ehkäisemään tai lieventämään haitallisia vaikutuksia tilanteessa, jossa yritys ei ole itse myötävaikuttanut niiden syntymiseen, mutta jossa vaikutus on kuitenkin suoraan yhteydessä yrityksen toimintoihin, tuotteisiin tai palveluihin liikesuhteiden kautta. Tarkoituksena ei ole siirtää vastuuta haitallisen vaikutuksen aiheuttaneelta taholta yritykselle, jonka kanssa sillä on liikesuhde.
14. sen lisäksi, että yritykset puuttuvat haitallisiin vaikutuksiin toimintaohjeiden piiriin kuuluvissa asioissa, niiden tulisi mahdollisuuksien mukaan kehottaa liikeyhteistyöparitään, joihin kuuluvat myös toimittajat ja alihankkijat, noudattamaan vastuullisen liiketoimintatavan periaatteita toimintaohjeiden mukaisesti.

15. olla yhteydessä asiaan kuuluviin sidosryhmiin tarjotakseen mielekkäitä mahdollisuuksia ottaa niiden näkemykset huomioon hankkeita tai muita toimintoja koskevissa asianmukaisen huolellisuuden prosesseissa, joilla saattaa olla merkittäviä vaikutuksia paikallisyhteisöihin toimintaohjeiden kattamissa aiheissa.
16. pidäytyä sopimattomasta osallistumisesta poliittiseen toimintaan.

B. Yrityksiä kannustetaan

1. osallistumaan tai tarvittaessa tukemaan yksityisiä tai useamman sidosryhmän kattavia hankkeita ja työmarkkinaosapuolten vuoropuhelua vastuullisesta liiketoiminnasta ja varmistamaan samalla, että näissä hankkeissa otetaan huomioon niiden sosiaaliset ja taloudelliset vaikutukset kehitysmaihin sekä voimassa olevat kansainväliset normit.

Yleisiä periaatteita koskeva selitysosa

1. Toimintaohjeiden yleisiä periaatteita käsittelevä luku on ensimmäinen luku, joka sisältää erityisiä yrityksille annettuja suosituksia. Luku on tärkeä, sillä siinä määritellään lähtökohdat ja peruseriaatteen, joihin jäljempänä annettavat yksityiskohtaiset suositukset perustuvat.
2. Yrityksiä kehoitetaan tekemään yhteistyötä valtiovallan kanssa politiikkojen ja lakien kehittämiseksi ja toimeenpanemiseksi. Yhteiskunnan muiden sidosryhmien, kuten paikallisyhteisön ja tahojen, joihin yritysten toiminta tai liiketoiminnan edut vaikuttavat tai voivat vaikuttaa, näkemysten huomioon ottaminen voi rikastuttaa tätä prosessia. Valtiovallan tulisi myös olla avoin suhteessaan yrityksiin ja kuulla niitä näihin kysymyksiin liittyen. Yritykset, sosiaaliset kumppanit ja muut sidosryhmät kuten kansalaisjärjestöt tulisi nähdä valtion yhteistyökumppaneina sekä vapaaehtoisuuteen että sääntelyyn perustuvien lähestymistapojen (joihin toimintaohjeet kuuluvat) kehittämisessä ja soveltamisessa, kun kyse on niistä koskevasta politiikasta.
3. Monikansallisten yritysten toiminnan ja kestävän kehityksen välillä ei pitäisi olla mitään ristiriitaa, ja toimintaohjeiden tavoitteena on saada nämä kaksi näkökulmaa

täydentämään paremmin tosiaan. Taloudellisen, sosiaalisen ja ekologisen kehityksen välinen suhde onkin avainasemassa kestäväan kehitykseen pyrittäessä.¹

4. Luku IV käsittelee yksityiskohtaisemmin kohdassa A.2. annettua yleistä ihmisoikeuksiin liittyvää suositusta.
5. Toimintaohjeissa myös kannustetaan monikansallisia yrityksiä panostamaan paikallisen toimintakyvyn kehittämiseen osana niiden toimintaa paikallisyhteisöissä ja tunnustetaan yritysten rooli tässä yhteydessä. Samoin inhimillisen pääoman kehittämisestä koskevassa suosituksessa tunnustetaan selkeästi ja kaukonäköisesti, että monikansalliset yritykset voivat antaa panoksensa työntekijöidensä yksilölliseen kehitykseen. Tämä ei rajoitu ainoastaan palvelukseenottokäytäntöihin vaan käsittää myös koulutuksen ja henkilöstön muun kehittämisen. Inhimillisen pääoman muodostumiseen sisältyy myös ajatus tasapuolisista palvelukseenotto- ja ylennyskäytännöistä, elinikäisestä oppimisesta ja muusta työssäoppimisesta.
6. Yritykset osallistuvat vapaasti julkiseen keskusteluun. Kun yritykset pyrkivät vaikuttamaan julkisesti, niiden on otettava asianmukaisesti huomioon OECD:n avoimen ja rehellisen lobbauksen periaatteet (Recommendation on Principles for Transparency and Integrity in Lobbying [OECD-LEGAL/0379]) ja varmistettava, että ne noudattavat toimintaohjeiden kattamia aiheita koskevassa lobbauksessaan yrityksiä koskevia sitoumuksia ja tavoitteita. Valtioiden on perustettava julkinen valvontaverkosto, joka perustuu virkamiehiin kohdistuvien lobbaustoimien riskeihin. Toimintaohjeissa suositellaan, että yritykset yleisesti ottaen pidättyisivät hakemasta erivapauksia, joita ei ole vahvistettu muun muassa ihmisoikeuksiin, ympäristöön, terveyteen, turvallisuuteen, työvoimaan, verotukseen ja taloudellisiin kannustimiin tai muihin kysymyksiin liittyvässä normistossa ja lainsäädännössä, kuitenkin rajoittamatta yritysten oikeutta pyrkiä muuttamaan näitä normeja ja lakeja. Sanamuoto "tai hyväksymästä" kiinnittää huomion myös valtion rooliin näiden erivapauksien tarjoajana. Vaikka tällaiset suositukset on perinteisesti suunnattu valtioille, niillä on välitön merkitys myös monikansallisille yrityksille. On kuitenkin tilanteita, joissa laeista tai muista linjauksista poikkeaminen voi olla sopusoinnussa näiden lakien kanssa perustelluista yhteiskuntapoliittisista syistä. Ympäristö- ja kilpailupolitiikkaa käsittelevissä luvuissa annetaan tästä esimerkkejä.
7. Toimintaohjeissa suositellaan, että yritykset soveltavat hyvän hallintotavan mukaisia käytäntöjä OECD:n hyvän hallintotavan periaatteiden (G20/OECD

1 Eräs laajimmin hyväksytyistä kestäväan kehityksen määritelmistä on Ympäristön ja kehityksen maailmankomission (Brundtlandin komissio, World Commission on Environment and Development) vuonna 1987 esittämä määritelmä, joka kuuluu seuraavasti: "Kehitys, joka tyydyttää nykyhetken tarpeet viemättä tulevilta sukupolvilta mahdollisuutta tyydyttää omia tarpeitaan". Maailmanlaajuiset tavoitteet, joilla pyritään poistamaan globaali köyhyys, suojelemaan maapalloa ja varmistamaan rauha ja hyvinvointi kaikille ihmisille, ovat tärkeässä osassa.

Principles of Corporate Governance [[OECD/LEGAL/0413](#)]) mukaisesti. Periaatteissa vaaditaan osakkeenomistajien oikeuksien suojelemista, niiden harjoittamisen helpottamista ja osakkeenomistajien tasapuolista kohtelua. Yritysten tulisi tunnustaa osakkeenomistajien lakiin tai yhteisiin sopimuksiin perustuvat oikeudet ja edistää aktiivista yhteistyötä osakkeenomistajien kanssa vaurauden, työpaikkojen ja maksukykyisyydeltään kestäväällä pohjalla olevien yritysten luomiseksi.

8. Periaatteissa edellytetään, että emoyhtiön hallitus varmistaa yrityksen strategisen ohjauksen ja yritysjohdon tehokkaan valvonnan ja että se on vastuuvollinen suhteessa yritykseen ja osakkeenomistajiin ottaen huomioon sidosryhmien intressit. Näitä velvollisuuksia hoitaessaan hallituksen täytyy varmistaa yrityksen kirjanpidon ja taloudellisten raportointijärjestelmien eheys, johon kuuluu riippumaton auditointi, asiaankuuluvat valvontajärjestelmät, etenkin riskinhallinta, ja taloudellinen ja operatiivinen valvonta sekä lakien ja asiaankuuluvien normien noudattaminen.
9. Periaatteet koskevat yritysryhmiä, vaikkakin tytäryhtiöiden hallituksilla saattaa olla laillisia velvoitteita niiden rekisteröintipaikan lainkäyttöalueella. Vaatimustenmukaisuus- ja valvontajärjestelmien tulisi mahdollisuuksien mukaan ulottua näihin tytäryhtiöihin. Sen lisäksi hallituksen vastuulla oleva hallintotavan valvonta sisältää jatkuvan sisäisten rakenteiden arvioinnin, jolla varmistetaan selkeät johtovastuut koko konsernissa.
10. Valtio-omisteisia monikansallisia yrityksiä koskevat samat suositukset kuin yksityisomistuksessa olevia, mutta julkinen tarkkailu korostuu usein silloin, kun lopullisena omistajana on valtio. Valtio-omisteisten yritysten hallintotapaa koskevat OECD:n toimintaohjeet (OECD Guidelines on Corporate Governance of State-Owned Enterprises) muodostavat näitä yrityksiä varten räätälöidyn hyödyllisen ohjeistuksen, jonka avulla hallintotapaa voidaan parantaa huomattavasti.
11. Vaikka ensisijainen vastuu lainsäädännöllisen ja institutionaalisen sääntelyn puitteiden parantamisesta on valtioilla, liiketoiminnan näkökulmasta yritysten on kannattavaa toteuttaa hyvää hallintotapaa.
12. Jatkovasti lisääntyvät yksityiset itsesääntelyvälineet ja toimenpiteet liittyvät yritysten tapaan toimia ja elinkeinoelämän ja yhteiskunnan välisiin suhteisiin. Finanssisektorilla tapahtuu tässä suhteessa mielenkiintoista kehitystä. Yritykset tiedostavat, että niiden toiminnalla on usein yhteiskunnallisia ja ympäristövaikutuksia. Osoituksena tästä ovat itsesääntelykäytännöt, johtamisjärjestelmät ja usean sidosryhmän kattamat hankkeet, joita mainittujen tavoitteiden saavuttamista tärkeänä pitävät yritykset ovat kehittäneet ja täten edistäneet myös kestävä kehitystä. Itsesääntelykäytäntöjen ja usean sidosryhmän hankkeiden on oltava uskottavia ja avoimia. Vastuullista liiketoimintaa koskevaan huolellisuusperiaatteeseen liittyviä hankkeita voidaan tehostaa ja helpottaa ja niihin osallistumisen kustannuksia pienentää noudattamalla asianmukaisia kansainvälisiä normeja, kuten näitä toimintaohjeita. Tällaisten käytäntöjen kehittäminen voi puolestaan edistää rakentavien suhteiden luomista yritysten ja ympäröivän yhteiskunnan välillä. Vaikka yritykset tekisivät yhteistyötä

- alan muiden yritysten ja sidosryhmien kanssa, ne ovat yksin vastuussa omien huolellisuusvelvoitteidensa noudattamisesta.
13. Luonnollinen seuraus itsesääntelykäytännöistä on, että yritysten odotetaan lisäävän työntekijöidensä tietämystä yrityksen toimintaperiaatteista. Lisäksi suositellaan suojaamistoimenpiteitä vilpittömässä mielessä tehtyjen ilmoitusten varalle sekä sellaisten työntekijöiden suojelemista, jotka ilmoittavat toimivaltaisille viranomaisille lainvastaisesta menettelystä silloin, kun virheellistä menettelyä ei ole ajoissa korjattu tai kun virheellisen menettelyn riski työsuhteeseen liittyvissä asioissa on kohtuudella odotettavissa. Vaikka nämä suositukset liittyvätkin pääasiassa luvun VII mukaisiin lahjonnan torjuntaa koskeviin sisäisen valvonnan, eettisen ohjeistuksen ja vaatimustenmukaisuusohjelmien ohjeisiin sekä ympäristöhankkeisiin, tällaisen suojelun tarve koskee myös muita toimintaohjeiden suosituksia.
 14. Yritysten tulisi luoda ympäristö, jossa niiden toimintaan tai niiden liikekumppanien toiminnan haitallisista vaikutuksista ilmoittaminen on turvallista. Pidättyminen kostotoimista ja niiden ehkäiseminen on tärkeää kansalaisalueen turvaamiseksi ja sellaisten ryhmien ja henkilöiden suojelemiseksi, joiden tarkoituksena on tutkia tai ilmaista huolenaiheitaan tai ilmoittaa niistä. Kostotoimiin kuuluvat kostamiset tai kurinpitomielessä tehdyt toimet, joiden tarkoituksena on sensuroida, pelotella, vahingoittaa tai hiljentää toisinajattelijat, esimerkiksi uhkailu, maineen likaaminen, mustamaalaus, häirintä, pelottelu, tarkkailu, strategiset oikeusjutut julkista osallistumista vastaan, yritykset kriminalisoida laillista toimintaa, fyysiset hyökkäykset ja tappaminen.
 15. Toimintaohjeiden yhteydessä huolellisuusperiaate (due diligence) käsitetään selvitysprosessina, jonka kautta yritykset pystyvät päätöksenteko- ja riskienhallintajärjestelmissään tunnistamaan ja ennaltaehkäisemään todellisia ja mahdollisia haittavaikutuksia sekä lieventämään niitä ja pitämään kirjaa siitä, kuinka ne puuttuvat näihin haittavaikutuksiin. OECD:n asianmukaista huolellisuutta koskevat ohjeet vastuulliseen liiketoimintaan (*OECD Due Diligence Guidance for Responsible Business Conduct*) ja OECD:n toimialakohtaiset huolellisuutta koskevat ohjeet auttavat yrityksiä ymmärtämään ja noudattamaan toimintaohjeiden huolellisuutta koskevia suosituksia. Lisäksi ohjeet pyrkivät edistämään yhteisymmärrystä valtioiden ja sidosryhmien välillä koskien riskiperustaista asianmukaisen huolellisuuden prosessia vastuullisessa liiketoiminnassa. Tätä tarkoitusta varten OECD:n asianmukaista huolellisuutta koskevissa ohjeissa määritetään asianmukaisen huolellisuuden prosessi, jota valtiot ovat sitoutuneet aktiivisesti tukemaan ja valvomaan. Prosessi sisältää seuraavat toimenpiteet: 1. Vastuullisen liiketoiminnan sisällyttäminen osaksi käytäntöjä ja hallintajärjestelmiä; 2. Yrityksen toimintaan, tuotteisiin tai palveluihin liittyvien todellisten ja mahdollisten haittavaikutusten tunnistaminen ja arviointi; 3. Haitallisten vaikutusten pysäyttäminen, ehkäiseminen ja lieventäminen; 4. Toimeenpanon ja tuloksien seuranta; 5. Vaikutuksien käsittelyyn liittyvä viestintä; ja 6. Korjaustoimenpiteistä huolehtiminen tai yhteistyön tekeminen

tarvittaessa. Lisäksi ohjeissa ehdotetaan, miten toimenpiteitä voisi toteuttaa käytännössä. Kaikki ohjeissa mainitut käytännön toimenpiteet eivät sovellu joka tilanteeseen.

16. Huolellisuusperiaatteeseen liittyvä prosessi voi sisältyä laajempiin yrityksen riskienhallintajärjestelmiin sillä edellytyksellä, että yritykseen itseensä kohdistuvien olennaisten riskien tunnistamisen ja hallitsemisen lisäksi prosessi kattaa myös toimintaohjeisiin sisältyviin asioihin liittyvien haittavaikutusten riskit. Mahdollisiin vaikutuksiin puututaan ennaltaehkäisyn tai lieventämisen kautta, kun taas todellisiin vaikutuksiin reagoidaan korjaamalla epäkohdat. Toimintaohjeet koskevat niitä haittavaikutuksia, jotka yritys joko aiheuttaa tai joiden syntymiseen se myötävaikuttaa, tai jotka liittyvät suoraan yrityksen toimintaan, tuotteisiin tai palveluihin liikesuhteen kautta, kuten kohdissa A.12 ja A.13 kuvataan. Huolellisuusperiaatteen noudattaminen voi auttaa yrityksiä välttämään tällaisten haittavaikutusten riskiä. Tämän suosituksen yhteydessä ”myötävaikuttaminen” haitallisen vaikutuksen syntyyn tulisi tulkita huomattavaksi myötävaikutukseksi, jolla tarkoitetaan toimintaa, joka johtaa siihen, että toinen taho aiheuttaa haittavaikutuksen tai edesauttaa tai kannustaa toista tahoja haittavaikutuksen aiheuttamiseen. Se ei siis käsitä pientä tai merkityksetöntä myötävaikuttamista. Yrityksen suhde haittavaikutuksiin ei ole staattinen. Se voi muuttua esimerkiksi sitä mukaa, kun tilanteet kehittyvät ja huolellisuusperiaatteen mukaiset toimenpiteet tunnistettujen riskien ja vaikutusten poistamiseksi alkavat vaikuttaa ja vaikutusten ilmenemisen riski pienenee.
17. Termi ”liikesuhde” käsittää suhteet liikekumppaneihin, alihankkijoihin, franchising-yrittäjiin, sijoitusyhtiöihin, asiakkaisiin ja yhteisyritysten osapuoliin, toimitusketjun toimijoihin, jotka toimittavat yrityksen toimintaa tukevia tuotteita tai palveluita sekä muihin valtiosta riippumattomiin ja valtiollisiin toimijoihin, jotka liittyvät suoraan yrityksen liiketoimintaan, tuotteisiin tai palveluihin tai jotka vastaanottavat, lisensoivat, ostavat tai käyttävät yrityksen tuotteita tai palveluita. Suhteita yksittäisiin kuluttajiin, eli luonnollisiin henkilöihin, joiden tarkoituksena ei ole liittyä liiketoimintaan, kaupalliseen toimintaan tai valtionhallintoon, ei yleensä pidetä näiden toimintaohjeiden mukaisena ”liikesuhteina”, vaikka yritys voikin myötävaikuttaa suhteen aiheuttamiin haittavaikutuksiin. Liikesuhteiksi katsotaan myös muut kuin sopimukseen perustuvat ”ensimmäisen tason” suorat suhteet. Toimijat, joiden kanssa yrityksellä on liikesuhde, voivat sijaita toimintaohjeet hyväksyneessä valtiossa tai toimia niistä käsin, mutta tämä ei ole välttämätöntä. Yrityksen mahdollisuudet tunnistaa, ennaltaehkäistä ja lieventää todellisia ja mahdollisia haittavaikutuksia kohdan A.11 mukaisesti voi vaihdella liikesuhteesta ja muista seikoista johtuen, mukaan lukien kohdan 24 selitysosassa kuvatut asiat.
18. Kohdan A.11 suositus koskee toimintaohjeissa käsiteltyjä asioita, jotka liittyvät yrityksen toimintaa, tuotteita ja palveluita koskeviin haittavaikutuksiin. Kohdan A.11 suositus ei koske kilpailua ja verotusta käsitteleviä lukuja. Kaikkialla toimintaohjeissa huolellisuusperiaatteeseen liittyviä suosituksia pitäisi tarkastella kohtien A. 11–13 ja niiden selitysosien mukaisesti.

19. Yrityksen koko, sen toiminnan konteksti, toimintaohjeiden tarkat suositukset, hättävähäikutusten vakavuus ja yrityksen osallistuminen hättävähäikutuksen syntyyn ovat tekijöitä, jotka vaikuttavat tilanteen mukaan huolellisuusperiaatteen luonteeseen ja laajuuteen, kuten yksityiskohtaisiin toimenpiteisiin. Tähän liittyen yrityksen asianmukaisen huolellisuuden prosessin tulisi olla riskiperustainen, oikeasuhtainen hättävähäikutuksen vakavuuden ja todennäköisyyden sekä niiden kontekstin kannalta. Jos kaikkiin tunnistettuihin hättävähäikutuksiin ei voida puuttua samalla kertaa, yrityksen tulisi priorisoida hättävähäikutukset niiden vakavuuden ja todennäköisyyden mukaan.
20. Toimintaohjeissa tunnustetaan, että suurin osa yrityksistä ei pysty arvioimaan kaikkia yksittäisiä toimijoita, joiden kanssa niillä on liikesuhde, tai tekemään niiden kanssa yhteistyötä. Kun yrityksillä on suuri määrä toimittajia ja muita liikesuhteita, niitä kehoitetaan tunnistamaan yleiset osa-alueet, joilla hättävähäikutusten riski on merkittävin, ja priorisoidaan alueet huolellisuusperiaatteen liittyvää selvitystä varten tämän riskiarvioinnin perusteella kohdan 19 selitysosana mukaisesti. Asianmukaisen huolellisuuden prosessin yrityksen tuotteista tai palveluista tulisi kattaa tiedossa tai ennakoitavissa olevat olosuhteet, jotka liittyvät tuotteen tai palvelun käyttötarkoituksen mukaiseen käyttöön tai ennakoitavissa olevaan väärinkäyttöön ja jotka voivat aiheuttaa hättävähäikutuksia. Tarkempia suosituksia huolellisuusperiaatteen noudattamisesta tiettyihin aiheisiin liittyen on kyseisiä aiheita käsittelevissä luvuissa.
21. Jos yritys on aiheuttanut tai saattaa aiheuttaa hättävähäikutuksen, sen tulisi ryhtyä tarvittaviin toimiin hättävähäikutuksen ehkäisemiseksi tai pysäyttämiseksi.
22. Jos yritys on myötävaikuttanut tai saattaa myötävaikuttaa hättävähäikutuksen syntyyn, sen tulisi ryhtyä tarvittaviin toimiin myötävaikutuksen ehkäisemiseksi tai pysäyttämiseksi ja käyttää vaikutusvaltaansa lieventääkseen jäljellejääviä vaikutuksia mahdollisimman laajasti. Yrityksellä katsotaan olevan vaikutusvaltaa silloin, kun sillä on mahdollisuus saada aikaan muutos hättävähä aiheuttavan toimijan virheellisissä toimintatavoissa.
23. Toimintaohjeissa tunnustetaan, että tarkoituksena ei ole siirtää vastuuta hättävähäikutuksen aiheuttaneelta taholta yritykselle, jonka kanssa sillä on liikesuhde. Jos yritys liittyy hättävähäikutukseen liikesuhteen kautta, mutta ei ole aiheuttanut sitä tai myötävaikuttanut sen syntymiseen, sen vastuulla ei ole hättävähäikutuksen korjaaminen, vaikka se voikin osallistua korjaamiseen. Sen sijaan yrityksen on käytettävä vaikutusvaltaansa yksin tai yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa ja pyrittävä ennaltaehkäisemään hättävähäikutus tai lieventämään tai korjaamaan sen seurauksia vaikuttamalla sen aiheuttaneeseen tahoon. Jos yrityksellä ei ole riittävästi vaikutusvaltaa, sen tulisi pyrkiä kasvattamaan vaikutusvaltaansa. Yritykset voivat käyttää tai lisätä vaikutusvaltaansa monilla eri tavoilla ja pyrkiä näin vaikuttamaan toimijoihin, joiden kanssa niillä on liikesuhde. Esimerkiksi tarjoamalla tukea, koulusta ja lisäkapasiteettia; aktiivisesti kehottamalla ennaltaehkäisemään

ja/tai lieventämään vaikutuksia; huomioimalla vastuullisen liiketoiminnan ja erityisesti huolellisuusperiaatteen vaatimukset sopimusjärjestelyissä, kuten hallintosopimuksissa, vaatimuksissa mahdollisille toimittajille ennen niiden hyväksymistä, äänioikeuksien käyttöön liittyvissä järjestelyissä ja lisenssi- ja franchising-sopimuksissa; asettamalla kannustimia vastuulliselle liiketoiminnalle; tekemällä yhteistyötä lainsäätäjien ja poliitikkojen kanssa vastuulliseen liiketoimintaan liittyvissä asioissa; kertomalla mahdollisuudesta katkaista liikesuhde hallitusti, jos vastuullisen liiketoiminnan vaatimuksia ei noudateta; tekemällä yhteistyötä muiden yritysten kanssa (toimialan, riskin tai maan tasolla) vaikutusvallan yhdistämiseksi ja yhteisten vastuullisen liiketoiminnan normien käyttöönottamiseksi. Haittavaikutusten vakavuus ja todennäköisyys sekä toimittajan tärkeys yritykselle ovat muita tekijöitä, joiden perusteella määritellään asianmukainen tapa reagoida tunnistettuihin riskeihin.

24. Toimintaohjeissa tunnustetaan käytännön rajoitukset siltä osin, miten paljon vaikutusvaltaa yrityksillä on tai paljonko ne voivat sitä lisätä saadakseen aikaan muutos toimijoiden toiminnassa, joiden kanssa niillä on liikesuhde. Nämä rajoitukset liittyvät tuotteiden ja/tai palveluiden ominaisuuksiin, toimittajien ja muiden liikesuhteiden lukumäärään, toimitusketjun rakenteeseen ja monimutkaisuuteen sekä liikesuhteen tai haittavaikutuksen luonteeseen. Joissakin tilanteissa yritysten voi esimerkiksi olla vaikea valvoa vaikutuksia tai käyttää vaikutusvaltaansa sen jälkeen, kun palvelu on toimitettu tai tuote myyty tai edelleen myyty. Näissä tilanteissa voi olla erityisen tärkeää pyrkiä tunnistamaan mahdolliset ja todelliset vaikutukset ja pyrkiä ennaltaehkäisemään ja lieventämään niitä ennen myyntiä ja myynnin yhteydessä.
25. Liikesuhteeseen perustuvia asiaankuuluvia reagointitapoja voivat olla liikesuhteen jatkaminen toimittajan kanssa riskienhallintatoimien ajan tai väliaikainen liikesuhteen keskeyttäminen riskienhallinnan ajaksi. Viimeisenä vaihtoehtona voi olla toimitussuhteiden katkaiseminen epäonnistuneiden riskienhallintayrityksien jälkeen, kun yritys ei katso riskienhallintatoimia toteuttamiskelpoiseksi tai kun haittavaikutus on vakava. Jos yrityksen on mahdollista jatkaa liikesuhdetta ja osoittaa, että tilanne parantuisi todennäköisesti tai tosiasiallisesti ajan myötä, tämä on yleensä suhteen katkaisemista parempi toimintatapa. Yrityksen tulisi ottaa myös huomioon toimitussuhteen katkaisemiseen liittyvät mahdolliset sosiaaliset ja taloudelliset haittavaikutukset. Jos yritys päättää katkaista liikesuhteen, sen on toimittava vastuullisesti, mihin kuuluu olennaisten sidosryhmien konsultointi ajoissa ja mahdollisuuksien mukaan liikesuhteen katkaisemiseen liittyvien haitallisten vaikutusten ennaltaehkäisy tai lieventäminen kohtuullisin ja asianmukaisin toimin.
26. Yritykset voivat myös tehdä yhteistyötä toimittajien ja muiden niiden kanssa liikesuhteessa olevien toimijoiden kanssa parantaakseen niiden toimintatapoja yhdessä muiden sidosryhmien kanssa. Keinona tässä voi olla henkilöstön koulutus ja muut tavat parantaa valmiuksia sekä sen tukeminen, että toimintaohjeiden

kanssa yhdenmukaiset vastuullisen liiketoimintatavan periaatteet integroidaan toimittajien liiketoimintatapoihin. Erityisen tärkeää on tehdä yhteistyötä pienten ja keski suurten yritysten kanssa ja tarjota näille tukea. Jos toimijoilla, joiden kanssa yrityksellä on liikesuhde, on useita asiakkaita ja jos ne saattavat joutua eri ostajien tai palveluntarjoajien esittämien ristiriitaisten vaatimusten kohteeksi, yrityksiä kannustetaan osallistumaan kilpailulainsäädännön sallimissa puitteissa koko teollisuudenalan laajuiseen yhteistyöhön alan muiden yritysten kanssa. Tällä tavoin yritykset voisivat koordinoita huolellisuusperiaatteen mukaisia käytäntöjä ja riskienhallintastrategioita muun muassa jakamalla tietoja.

27. Yrityksiä kehoitetaan myös osallistumaan yksityisiin tai useamman sidosryhmän välisiin hankkeisiin ja yhteiskunnalliseen vuoropuheluun vastuullisesta liiketoimintatavasta. Esimerkkinä tästä ovat hankkeet, joihin ryhdyttiin osana OECD:n toimintaohjeita monikansallisille yrityksille koskevan OECD:n neuvoston päätöksen ja sen liitteenä olevien toimeenpanomääräysten mukaisesti.
28. Merkityksellinen sidosryhmien osallistuminen on huolellisuusperiaatteen mukaisen prosessin olennainen osa. Joissakin tapauksissa sidosryhmien osallistuminen voi myös olla oikeus itsessään. Sidosryhmien osallistuminen käsittää interaktiiviset osallistamisprosessit asianomaisten sidosryhmien kanssa esimerkiksi tapaamisten, kuulemisten tai konsultaatiomenettelyjen kautta. Asianomaisia sidosryhmiä voivat olla henkilöt tai ryhmät tai niiden lailliset edustajat, joilla on toimintaohjeissa käsiteltyihin aiheisiin liittyviä oikeuksia tai etuja ja joihin kohdistuu tai voi kohdistua yrityksen toimintaan, tuotteisiin tai palveluihin liittyviä haittavaikutuksia. Yritykset voivat priorisoida sidosryhmiä sen mukaan, miten vakavia tai todennäköisiä vaikutukset ovat. Osallistumisen laajuus voi perustua vaikutuksen laajuuteen. Merkityksellinen sidosryhmien osallistuminen on luonteeltaan jatkuvaa ja kaksisuuntaista, molemminpuolisesti vilpitöntä ja sidosryhmien näkemykset huomioivaa. Ollakseen merkityksellistä ja tehokasta sidosryhmien osallistumisen on oltava oikea-aikaista, esteetöntä, asianmukaista ja turvallista sidosryhmälle. Lisäksi haavoittuvassa asemassa olevien tai marginalisoitujen sidosryhmien osallistumisen esteet on tunnistettava ja poistettava. OECD:n asianmukaista huolellisuutta koskevissa ohjeissa ja alakohtaisissa ohjeissa on käytännön tukea yrityksille sidosryhmien osallistumisen järjestämiseen esimerkiksi huolellisuusperiaatteen mukaisen prosessin osana. Tällainen osallistaminen voi olla erityisesti avuksi hankkeiden tai muun toiminnan suunnittelussa ja niihin liittyvässä päätöksenteossa, kun hankkeeseen tai toimintaan kuuluu esimerkiksi maan ja veden tehokäyttöä, jolla saattaa olla suuri vaikutus paikallisyhteisöön.
29. Lopuksi on tärkeää huomata, että itsesääntelyllä ja muilla saman tyyppisillä hankkeilla, kuten näillä toimintaohjeilla, ei tulisi rajoittaa kilpailua laittomasti eikä niiden tule katsoa korvaavan valtioiden voimassa olevia lakeja ja asetuksia. Monikansallisten yritysten tulisi omaa normistoa ja itsesääntelymenetelmiä kehittäessään välttää niiden kaupankäyntiä tai sijoitustoimintaa vääristäviä vaikutuksia.

III. Tietojen ilmoittaminen

1. Yritysten tulisi ottaa toiminnassaan huomioon toimintamaissa ja niiden alalla noudatettava tiedonantopolitiikka sekä huomioida sidosryhmiensä ja muiden sidosryhmien tietoa koskevat vaatimukset. Yritysten tulisi julkaista olennaisista toimintaansa liittyvistä seikoista säännöllisesti ajanmukaisia, luotettavia, selkeitä, täydellisiä, oikeita ja vertailukelpoisia tietoja. Tiedot olisi julkaistava koko yrityksestä ja tarvittaessa myös liiketoiminta-aloittain tai maantieteellisesti jaoteltuna. Tiedotuspolitiikka olisi sovitettava yrityksen luonteen, koon ja sijainnin mukaan ottaen huomioon kustannukset, liikesalaisuudet ja muut kilpailuun liittyvät seikat.
2. Yritysten tiedotuspolitiikan tulisi muun lisäksi sisältää olennaiset tiedot seuraavista asioista:
 - a) yrityksen taloudellinen ja operatiivinen tulos;
 - b) yrityksen tavoitteet ja vastuullisuustiedot;
 - c) rahoitusrakenteet, yhtiörakenteet ja niiden valvontajärjestelyt;
 - d) yhtiön pääosakkaat, mukaan lukien tosiasialliset edunsaajat ja äänioikeudet;
 - e) tiedot hallituksen jäsenistä, mukaan lukien pätevyudet, valintaprosessi, muut johtopaikat yrityksissä ja katsooko hallitus jokaisen hallituksen jäsenen riippumattomaksi;
 - f) hallitusten jäsenten ja tärkeimpien johtajien palkitsemispolitiikka;
 - g) lähipiiritapahtumat;
 - h) näköpiirissä olevat riskitekijät;
 - i) johtamisrakenteet ja -periaatteet, mukaan lukien kansallisen hallinnointisäännösten tai -periaatteiden noudattaminen ja soveltamisprosessi;
 - j) velkasopimukset, mukaan lukien sopimusehtojen vastaisen toiminnan riski.
3. On myös tärkeää, että yritykset julkaisevat vastuullista liiketoimintaa koskevia tietojaan osana vastuutaan noudattaa huolellisuusperiaatetta. Osa näistä tiedoista voi myös olla kohdan 2 mukaisesti olennaisia. Vastuullista liiketoimintaa koskevia tietoja ovat esimerkiksi:
 - a) yrityksen arvot tai julkaistavaksi tarkoitetut toimintaperiaatteet, mukaan lukien yrityksen vastuullisen liiketoiminnan käytännöt, joista käy ilmi yrityksen sitoutuminen toimintaohjeissa annettuihin periaatteisiin ja normeihin, sekä yrityksen suunnitelmat huolellisuusperiaatteen noudattamiseksi;
 - b) yrityksen noudattamat periaatteet ja muut toimintaohjeet, niiden käyttöönottopäivä sekä maat ja yksiköt, joihin niitä sovelletaan;
 - c) tiedot siitä, mitä toimenpiteitä yritys tekee sisällyttääkseen vastuullisen liiketoiminnan käytännöt omiin johtamis- ja valvontarakenteisiinsa;

- d) alueet, joilla yrityksellä on tunnistettu olevan merkittäviä vaikutuksia tai riskejä, tunnistetut haittavaikutukset tai riskit tärkeysjärjestyksessä ja arvioituina sekä tärkeysjärjestyksen määrittämiskriteerit;
 - e) yrityksen toiminta suhteessa kohdan 3a) väittämiin ja kohdan b) säännöstöön, mukaan lukien kohdissa 3c) ja d) kuvatut riskit ja vaikutuksia ennaltaehkäisevät ja lieventävät toimenpiteet. Mahdollisuuksien mukaan näiden tulisi sisältää parantumisen ja tulosten arvioidut aikataulut ja vertailupisteet sekä yrityksen tarjoamat korjauskeinot tai osallistuminen niihin;
 - f) tietoa sisäisestä tarkastuksesta, riskien hallinnasta ja lakien noudattamisesta käytettävistä järjestelmistä;
 - g) suhteet työntekijöihin ja muihin sidosryhmiin;
 - h) lisätiedot, jotka vastaavat luvuissa IV ja VI annettuja suosituksia siitä, mitä tietoja vastuullisesta liiketoiminnasta tulisi ilmoittaa.
4. Yritysten tulisi noudattaa tiukkoja laatustandardeja kirjanpidossa sekä tietojen valmistelussa ja julkistamisessa ja pidättyä julkaisemasta epätäydellisiä tai epäselviä tietoja. Riippumattoman, asiantuntevan ja pätevän tilintarkastajan tulisi tehdä vuosittainen tilintarkastus, ja se tulisi toteuttaa kansainvälisten tilintarkastusta, etiikkaa ja riippumattomuutta koskevien normien mukaisesti, jotta hallitukselle ja osakkeenomistajille voidaan antaa ulkopuolisen objektiivinen lausunto siitä, että tilinpäätös antaa totuudenmukaisen kuvan yrityksen taloudellisesta asemasta ja suorituskyvystä kaikin oleellisin osin. Yritykset voivat lisätä ilmoittamiensa vastuullista liiketoimintaa koskevien tietojen uskottavuutta hankkimalla tiedoille ulkoisen asiantuntijan vahvistuksen.

Tietojen ilmoittamista koskeva selitysosa

30. Tämän luvun tarkoituksena on lisätä monikansallisten yritysten toiminnan avoimuutta ja vastuullisuutta. Selkeät ja täydelliset tiedot yritysten toiminnasta ovat tärkeitä monille käyttäjille, kuten osakkaille, mahdollisille rahoittajille ja taloudelliselle yhteisölle, työntekijöille, paikallisyhteisölle, erityisille eturyhmille, valtiovallalle ja koko yhteiskunnalle. Jotta yleisö saisi paremman käsityksen yritysten rakenteesta, toiminnasta, käytännöistä ja tuloksesta sekä yritysten ja ympäristön, yhteiskunnan ja valtiovallan välisestä vuorovaikutuksesta, yritysten tulisi olla toiminnassaan avoimia ja vastata kansalaisten jatkuvasti monipuolistuvaan tiedontarpeeseen.
31. Ensimmäiset suositukset koskevat samoja tietoja, joita edellytetään julkaistavaksi hyvää hallintotapaa koskevissa OECD:n periaatteissa (G20/OECD Principles of Corporate Governance [OECD/LEGAL/0413].) Periaatteisiin sisältyy myös selitysosa, jossa on lisäohjeistusta, ja toimintaohjeissa esitettyjä suosituksia tulisikin tulkita näiden tarkennusten valossa. Ensimmäisiä tietojen ilmoittamista koskevia

suosituksia voidaan täydentää toisella joukolla suosituksia, joita yrityksiä kehoitetaan noudattamaan. Olennainen tieto voidaan määritellä tiedoksi, jonka poisjättäminen tai väärin ilmoittaminen voi vaikuttaa sijoittajan arvioon yrityksen arvosta. Näihin kuuluvat yleensä yrityksen tulevan kassavirran arvo, ajoitus ja varmuus. Olennaisiksi tiedoiksi voidaan myös määritellä tiedot, joita sijoittajan voi kohtuullisesti pitävän tärkeänä sijoitus- tai äänestyspäätöstä tehdessään. Suositukset voivat olla hyödyllinen työkalu hallintotavan parantamiseen listaamattomissa yrityksissä, joihin kuuluvat esimerkiksi yksityisomistuksessa olevat tai valtio-omisteiset yritykset. Yrityksen luonne, koko ja sijainti vaikuttavat kuitenkin siihen, missä määrin suositukset voidaan katsoa soveltuviksi. Suositusten mukaan yritysten tulisi julkaista kaikista olennaisista seikoista, kuten taloustilanteesta, tuloksesta, vastuullisuudesta, omistajuudesta ja hallinnossa säännöllisesti ajanmukaisia, luotettavia, selkeitä, täydellisiä, oikeita ja vertailukelpoisia tietoja. Tiedot hallituksen jäsenten ja johtajien palkitsemisesta ovat myös sijoittajien kannalta olennaisia, mukaan lukien palkitsemisen yhteys yrityksen pitkän aikavälin tulokseen, vastuullisuuteen ja sietokykyyn. Yritysten odotetaan myös julkistavan oikea-aikaiset tiedot olennaisista muutoksista hallituksen jäsenten ja keskeisten johtajien palkitsemiskäytäntöihin sekä palkitsemisen tasot tai määrät vakioidussa ja vertailukelpoisessa muodossa, jotta sijoittajat pystyvät arvioimaan palkitsemisjärjestelmien kustannukset ja hyödyt sekä optio-ohjelmien kaltaisten kannustinjärjestelmien vaikutuksen yrityksen tulokseen. Olennaiset lähipiiritapahtumat ja näköpiirissä olevat riskitekijät ovat lisäksi tärkeää tietoa, joka tulisi julkistaa.

32. Toimintaohjeissa suositellaan toiseksi julkistamiskäytäntöjä vastuullista liiketoimintaa kuvaaville tiedoille, kuten yrityksen todelliset tai mahdolliset haittavaikutukset ihmisiin, ympäristöön ja yhteiskuntaan ja niihin liittyvät huolellisuusperiaatteen mukaiset prosessit, jotka voivat olla olennaisia sijoittajan päätöksenteon kannalta ja myös laajemmin sidosryhmien, mukaan lukien työntekijöiden, työmarkkinaosapuolten, paikallisten yhteisöjen ja kansalaisyhteiskunnan näkökulmasta. Tietoja julkistaessaan yritykset voivat hyötyä kohdassa 3 kuvatuista huolellisuusperiaatteen mukaisista prosesseista, joiden avulla ne voivat varmistaa, että ne ovat tunnistaneeet ja ilmoittaneet vastuullisen liiketoiminnan kannalta olennaiset tiedot tehokkaasti, johdonmukaisesti ja uskottavasti. Tämä koskee myös mahdollisesti olennaisia tietoja. Näin ollen huolellisuusperiaatteen noudattaminen voi auttaa yrityksiä tunnistamaan olennaiset riskit ja vaikutukset sekä varmistamaan, että niiden kohtien 2 ja 3 mukaisesti ilmoittamat tiedot ovat olennaisia, laadukkaita ja vertailukelpoisia. Lisäksi huolellisuusperiaatteen mukaiset prosessit voivat parantaa raportoinnin uskottavuutta suhteessa yrityksen pyrkimyksiin ja sitoumuksiin, joille ei ole selkeästi tunnistettavia tai mitattavia tavoitteita. Sidosryhmien etujen huomioiminen on mahdollista tai pakollista useilla lainkäyttöalueilla, ja monien yritysten tiedotus kattaa paljon muutakin kuin pelkän tuloskehityksen. Ne pitävät tietojen julkistamista keinona osoittaa sitoutuneisuutensa vastuulliseen

- liiketoimintaan ja vastuullisuussaavutuksensa yleisemmin. Joissain tapauksissa tämäntyyppinen tiedotus, eli viestintä suuren yleisön ja muiden osapuolien kanssa, joihin yrityksen toiminta tai liikesuhteet suoraan vaikuttavat, saattaa koskea myös yksiköitä, jotka eivät ole yrityksen taloudellisen raportoinnin piirissä. Se voi esimerkiksi käsittää tietoja alihankkijoiden, toimittajien, yhteisyrityskumppanien sekä muiden sellaisten toimijoiden toiminnasta, joiden kanssa yrityksellä on liikesuhde.
33. Kohdissa 2 ja 3 luetellut tiedot ovat osittain päällekkäisiä, ja osa tiedoista voi olla olennaisia molemmissa tapauksissa. Toimintaohjeissa käytetään olennaisuuden käsitettä sen määrittämiseksi, mitkä tiedot tulee julkistaa kohdassa 2. Kohdassa 2 kuvatut tiedot, mukaan lukien vastuulliseen liiketoimintaan ja huolellisuuteen liittyvät tiedot, voidaan määritellä olennaisiksi, jos niiden poisjättäminen tai väärin ilmoittaminen voi vaikuttaa sijoittajan arvioon yrityksen arvosta, yrityksen tulevan kassavirran ajoituksesta ja varmuudesta tai sijoittajan sijoitus- tai äänestyspäätökseen. Arvio siitä, mitkä tiedot ovat olennaisia, voi muuttua ajan myötä, ja se riippuu paikallisesta kontekstista, yrityskohtaisista olosuhteista ja lain vaatimuksista. Taloudellisten tietojen käyttäjät ja markkinaosapuolet tarvitsevat tiedot kohtuullisesti odotettavissa olevista olennaisista riskeistä, joihin voivat kuulua esimerkiksi erityiset riskit yrityksen toimialalla tai maantieteellisellä alueella; riippuvuus tuotteista ja toimitusketjuista; rahoitusmarkkinariskit, mukaan lukien korko- ja valuuttariskit; johdannaisiin ja taseen ulkopuolisiin tapahtumiin liittyvät riskit; liiketoimintatapaan liittyvät riskit; tietoturvariskit; vaatimustenmukaisuusriskit; ja ympäristöriskit, erityisesti ilmatoriskit. Joillakin lainkäyttöalueilla voidaan myös vaatia tai suositella, että yritykset tiedottavat vastuullisuusasioista, jotka ovat merkittäviä yrityksen työntekijöille ja keskeisille sidosryhmille tai yrityksen mahdollisuuksille vaikuttaa markkinariskeihin.
34. Kohdan 3 mukaisesti julkaistuihin tietoihin liittyen riskit ja vaikutukset, jotka eivät vaikuta taloudellisesti olennaisilta mutta jotka ovat olennaisia ihmisille ja maapallolle, voivat muuttua taloudellisesti olennaisiksi jossain vaiheessa.
35. Tässä luvussa ja muualla toimintaohjeissa annettujen tietojen julkistamista koskevien suositusten ei ole tarkoitus aiheuttaa yrityksille kohtuutonta hallinnollista taakkaa tai kustannuksia. Yritysten ei myöskään odoteta julkistavan sellaisia tietoja, jotka saattavat vaarantaa niiden kilpailuaseman, ellei tietojen julkistaminen ole tarpeellista tietoon perustuvan sijoituspäätöksen tueksi ja sijoittajien harhaanjohtamisen välttämiseksi.
36. Tiedot tulisi valmistella ja julkistaa kansainvälisten kirjanpitoa sekä tietojen julkistamista säätelevien normien mukaisesti. Riippumattoman, asiantuntevan ja pätevän tilintarkastajan tulisi tehdä vuosittainen tilintarkastus, ja se tulisi toteuttaa kansainvälisten tilintarkastusta, etiikkaa ja riippumattomuutta koskevien normien mukaisesti, jotta saadaan ulkopuolisen objektiivinen lausunto siitä, että tilinpäätös antaa totuudenmukaisen kuvan yrityksen taloudellisesta asemasta ja suorituskyvystä kaikin oleellisin osin.

37. Monet yritykset ovat ottaneet käyttöön menetelmiä, joiden tarkoitus on auttaa niitä noudattamaan lakia ja hyvää liiketoimintatapaa sekä lisätä niiden toiminnan avoimuutta. Yhä useampi yritys on julkaissut vapaaehtoisesti omat toimintaohjeensa, jotka ilmaisevat sen sitoutumisen kansainvälisiin standardeihin tai eettisiin arvoihin esimerkiksi ympäristön, ilmastomuutoksen, luonnon monimuotoisuuden, ihmisoikeuksien, työelämän normien, kuluttajansuojan tai verotuksen alalla. Näiden sitoumusten noudattamisen tueksi on kehitetty ja kehitetään edelleen erityisiä johtamisjärjestelmiä. Niihin kuuluvat tietojärjestelmät, toimintakäytännöt ja koulutusvaatimukset.
38. Lainsäädäntö- tai pörssiviranomaiset voivat vaatia yrityksiä ilmoittamaan tietojaan myös laajemmin, ja yritysten on pyrittävä ottamaan käyttöön uusia maailmanlaajuisia parhaita käytäntöjä ja tietojen julkistamisen normeja esimerkiksi ilmastoon ja päästöihin liittyen sitä mukaa, kun niitä kehitetään, jos ne ovat yhteensopivia lainkäyttöalueen lakisääteisten tiedonantoa koskevien vaatimusten kanssa. Yritykset tekevät yhteistyötä kansalaisjärjestöjen ja hallitusten välisten järjestöjen kanssa raportointinormien kehittämiseksi, jotta ne voisivat tiedottaa paremmin siitä, kuinka niiden toiminta vaikuttaa kestävä kehityksen tavoitteiden toteutumiseen.
39. Yrityksiä kehoitetaan ennakoivasti julkaisemaan olennaiset vastuullista liiketoimintaa koskevat tiedot ja huolehtimaan, että julkaistut tiedot ovat helposti, käyttäjäystävällisesti, oikea-aikaisesti, selkeästi, ja edullisesti käytettävissä virheettöminä ja täydellisinä ja harkitsemaan tietotekniikan hyödyntämistä tämän tavoitteen saavuttamiseksi. Kotimarkkinoiden käyttäjille julkistettujen tietojen tulisi olla kaikkien kiinnostuneiden käyttäjien saatavilla. Yritysten tulisi pyrkiä varmistamaan, että tiedot esitetään kohdeyleisön tarpeet huomioiden. Yritykset voivat ryhtyä erityisiin toimiin tuodakseen tiedon sellaisten yhteisöjen saataville, joilla ei ole käytettävissään verkossa julkaistuja tai painettuja julkaisuja (esimerkiksi eristyksissä elävät tai köyhät yhteisöt, joihin yrityksen toiminta vaikuttaa suoraan).
40. Kun yrityksen vastuullista liiketoimintaa koskevat tiedot ovat riippumattoman, asiantuntevan ja pätevän tahon tarkastamia kansainvälisten standardien mukaisesti, sekä ilmoitettujen tietojen luotettavuus että raportoinnin laatu ja vertailtavuus paranevat.

IV. Ihmisoikeudet

Valtioilla on velvollisuus suojella ihmisoikeuksia. Yritysten tulisi kansainvälisesti tunnustettujen ihmisoikeuksien, niiden toimintamaiden kansainvälisten ihmisoikeuksiin liittyvien sitoumuksien sekä sovellettavien kansallisten lakien ja asetusten puitteissa:

1. kunnioittaa ihmisoikeuksia, mikä tarkoittaa sitä, että niiden tulisi välttää loukkaamista muiden ihmisoikeuksia ja puuttua ihmisoikeuksiin kohdistuviin haitallisiin vaikutuksiin, joissa ne ovat osallisina.
2. välttää omassa toiminnassaan aiheuttamasta haitallisia ihmisoikeusvaikutuksia tai myötävaikuttamasta niiden syntyyn sekä puuttua tällaisiin vaikutuksiin niiden syntyessä.
3. etsiä tapoja ehkäistä tai lieventää haitallisia ihmisoikeusvaikutuksia, jotka liittyvät suoraan yrityksen tuotteisiin, liiketoimintaan tai palveluihin liikesuhteen kautta, vaikka yritys ei itse myötävaikuttaisikaan kyseisten vaikutusten syntymiseen.
4. sitoutua toimintaperiaatteissaan kunnioittamaan ihmisoikeuksia.
5. tehdä ihmisoikeuksien tilaan liittyvä huolellisuus selvitys asianmukaisesti yrityksen koko, toiminnan luonne ja konteksti sekä haitallisten ihmisoikeusvaikutusten riskin vakavuus huomioon ottaen.
6. tukea legitiimejä prosesseja haitallisten ihmisoikeusvaikutusten korjaamiseksi tai tehdä yhteistyötä tällaisten prosessien kautta, kun ne tunnistavat aiheuttaneensa haitallisia vaikutuksia tai olleensa osallisena niiden syntyyn.

Ihmisoikeuksia koskeva selitysosa

41. Tämän luvun johdannossa esitetään puitteet yrityksille annettaville ihmisoikeuksien kunnioittamista koskeville suosituksille. Johdanto pohjautuu YK:n yrityksiä ja ihmisoikeuksia koskevaan ”Protect, Respect and Remedy” -viitekehykseen ja on linjassa viitekehyksen toimeenpanoa ohjaavien periaatteiden sekä kansainvälisen työjärjestön ILO:n Monikansallisia yrityksiä ja sosiaalipolitiikkaa koskevan julistuksen (Tripartite Declaration of Principles concerning Multinational Enterprises and Social Policy) kanssa.
42. Johdannossa ja ensimmäisessä kohdassa todetaan, että valtioilla on velvollisuus suojella ihmisoikeuksia ja että yritysten tulisi kunnioittaa ihmisoikeuksia kaikissa toimintamaissaan yrityksen koosta, teollisuudenalasta, toimintaympäristöstä, omistajuudesta ja rakenteesta riippumatta. Ihmisoikeuksien kunnioitus on maailmanlaajuinen normi, jota yritysten tulisi toiminnassaan noudattaa. Ihmisoikeuksien kunnioittaminen ei riipu valtioiden kyvystä ja/tai halusta täyttää ihmisoikeusvelvoitteitaan, eikä se vähennä valtioiden velvoitteiden merkitystä.

43. Vaikka valtio ei panisi toimeen asiaankuuluvia kansallisia lakeja tai kansainvälisiä ihmisoikeuksiin liittyviä sitoumuksia tai vaikka se rikkoisi niitä, yritysten odotetaan silti kunnioittavan ihmisoikeuksia. Maissa, joissa kansalliset lait ja säädökset ovat ristiriidassa kansainvälisesti tunnustettujen ihmisoikeuksien kanssa, yritysten tulisi löytää keinot kunnioittaa ihmisoikeuksia mahdollisimman kattavasti kansallisia lakeja rikkomatta, kuten yleisiä käsitteitä ja periaatteita käsittelevän luvun kohdassa 2 todetaan.
44. Maasta tai yrityksen tarkasta toimintaympäristöstä riippumatta huomioon tulisi joka tapauksessa ottaa vähintäänkin kansainvälisesti tunnustetut ihmisoikeudet, jotka on esitetty kansainvälisessä ihmisoikeusasiakirjassa (International Bill of Human Rights), joka koostuu yleismaailmallisesta ihmisoikeuksien julistuksesta. Lisäksi on otettava huomioon tärkeimmät sopimukset, joihin se on koonnettu: kansalaisyhteiskunta- ja poliittisia oikeuksia koskeva kansainvälinen yleissopimus (International Covenant on Civil and Political Rights), taloudellisia, sosiaalisia ja sivistyksellisiä oikeuksia koskeva kansainvälinen yleissopimus (International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights) sekä perusoikeuksia koskevat periaatteet, jotka määriteltiin Kansainvälisen työjärjestön ILO:n julistuksessa työelämän perusperiaatteista ja -oikeuksista.
45. Yrityksillä on mahdollisuus vaikuttaa lähes kaikkien kansainvälisesti tunnustettujen ihmisoikeuksien tilaan. Käytännössä jotkin ihmisoikeudet saattavat olla tietyillä toimialoilla tai yhteyksissä enemmän uhattuina kuin toiset, ja siksi niihin kiinnitetään erityistä huomiota. Tilanteet saattavat kuitenkin muuttua, joten kaikkien oikeuksien tilaa tulisi arvioida säännöllisesti. Olosuhteiden mukaan yrityksillä saattaa olla tarve harkita lisänormeja. Yritysten tulisi esimerkiksi kunnioittaa erityistä huomiota vaativiin ihmisryhmiin tai väestöön kuuluvien yksilöiden ihmisoikeuksia, kun heihin voi kohdistua haitallisia ihmisoikeusvaikutuksia. Yritysten tulisi kiinnittää erityistä huomiota haittavaikutuksiin, jotka kohdistuvat yksilöihin, kuten ihmisoikeuspuolustajiin, joilla voi olla kohonnut riski syrjäytymisen, haavoittuvuuden tai muiden olosuhteiden vuoksi joko yksilöinä tai tietyn ryhmän tai kansan edustajana, alkuperäiskansat mukaan lukien. Lisätietoja aiheesta, myös suhteessa vapaaehtoiseen, ennalta annettuun ja tiedoksi annettuun suostumukseen (FPIC), on OECD:n asianmukaista huolellisuutta koskevissa ohjeissa, jotka käsittelevät vastuullista liiketoimintaa ja sidosryhmien osallisuutta kaivannaisteollisuudessa (OECD Due Diligence Guidance on Responsible Business Conduct, OECD Due Diligence Guidance on Meaningful Stakeholder Engagement in the Extractive Sector) sekä OECD:n ja FAO:n vastuullisten maatalouden hankintaketjujen ohjeissa (Guidance for Responsible Agricultural Supply Chains). Yhdistyneiden kansakuntien julistuksessa alkuperäiskansojen oikeuksista määritellään tarkemmin seuraavien ihmisryhmien oikeudet: alkuperäiskansat, etniset, uskonnolliset ja kielelliset vähemmistöt, naiset, lapset, vammaiset henkilöt ja siirtotyöläiset ja heidän perheensä. Yritysten tulee lisäksi noudattaa kansainvälisiä ihmisoikeuslakeja aseellisten konfliktien yhteydessä. Aseellisten konfliktien yhteydessä tai tilanteissa, joissa vakavien rikkomusten riski on kohonnut, yritysten tulisi noudattaa erityistä huolellisuutta haittavaikutustensa

- arvioinnissa, mukaan lukien kansainvälisen humanitaarisen lainsäädännön rikkomukset.
46. Kohdassa 1 mainittu todellisiin ja mahdollisiin haitallisiin ihmisoikeusvaikutuksiin puuttuminen käsittää riittävät toimenpiteet vaikutusten tunnistamiseksi ja ehkäisemiseksi mahdollisuuksien mukaan sekä mahdollisten ihmisoikeusvaikutusten lieventämisen, todellisten vaikutusten korjaamisen, ja selonteon haitallisiin ihmisoikeusvaikutuksiin puuttumisesta. Termi "loukkaaminen" viittaa yksilöiden ihmisoikeuksiin kohdistuviin haitallisiin vaikutuksiin, jotka johtuvat yrityksen toiminnasta.
47. Kohdassa 2 suositellaan, että yritykset välttävät aiheuttamasta haitallisia ihmisoikeusvaikutuksia tai myötävaikuttamasta niiden syntyyn omalla toiminnallaan ja puuttuvat tällaisiin vaikutuksiin niiden syntyessä. "Toimintaan" voivat sisältyä sekä teot että tekemättä jättämiset. Kun yritys aiheuttaa tai saattaa aiheuttaa haitallisen ihmisoikeusvaikutuksen, sen tulee ryhtyä tarvittaviin toimiin vaikutuksen pysäyttämiseksi tai estämiseksi. Jos yritys myötävaikuttaa tai saattaa myötävaikuttaa tällaisen vaikutuksen syntymiseen, sen tulisi ryhtyä tarvittaviin toimiin myötävaikutuksen estämiseksi tai pysäyttämiseksi ja käyttää vaikutusvaltaansa lieventääkseen jäljellejääviä vaikutuksia mahdollisimman laajasti. Vaikutusvaltaa katsotaan olevan silloin, kun yrityksellä on mahdollisuus saada aikaan muutos haitallisia ihmisoikeusvaikutuksia aiheuttavan toimijan toimintatavoissa.
48. Kohdassa 3 käsitellään monimutkaisempia tilanteita, joissa yritys ei ole myötävaikuttanut haitallisen ihmisoikeusvaikutuksen syntymiseen, mutta vaikutus on silti suoraan yhteydessä sen toimintaan, tuotteisiin tai palveluihin toisen toimijan kanssa solmitun liikesuhteen kautta. Kohdan 3 tarkoituksena ei ole siirtää vastuuta haitallisen vaikutuksen aiheuttaneelta taholta yritykselle, jonka kanssa sillä on liikesuhde. Kohdassa 3 mainitun odotuksen täyttäminen tarkoittaa sitä, että yritys joko yksin tai tarvittaessa yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa käyttää vaikutusvaltaansa haitallisen vaikutuksen aiheuttavaan toimijaan kyseisen vaikutuksen ehkäisemiseksi tai lieventämiseksi. Termi "liikesuhteet" käsittää suhteet liikekumppaneihin, toimitusketjun toimijoihin sekä muihin valtiosta riippumattomiin ja valtiollisiin toimijoihin, jotka liittyvät suoraan yrityksen liiketoimintaan, tuotteisiin tai palveluihin. Tekijöitä, jotka vaikuttavat asianmukaisen toimintatavan määräytymiseen edellä mainituissa tilanteissa, ovat yrityksen vaikutusvalta kyseiseen toimijaan, suhteen merkitys yritykselle, vaikutuksen vakavuus sekä se, aiheuttaisiko suhteen katkaiseminen kyseisen toimijan kanssa haitallisia ihmisoikeusvaikutuksia.
49. Kohdassa 4 suositellaan, että yritykset ilmaisevat sitoumuksensa ihmisoikeuksien kunnioittamiseen antamalla toimintaperiaatteita koskevan lausuman, joka i) on hyväksytty yrityksen korkeimmalla johtotasolla, ii) perustuu olennaiseen sisäiseen ja/tai ulkoiseen asiantuntemukseen, iii) määrittää yrityksen henkilökuntaan, liikekumppaneihin ja muihin sen toimintaan, tuotteisiin tai palveluihin suoraan liittyviin tahoihin kohdistuvat ihmisoikeusodotukset, iv) on saatavilla julkisesti ja siitä tiedotetaan sisäisesti ja ulkoisesti kaikille henkilökunnan jäsenille, liikekumppaneille

- ja muille asianomaisille tahoille ja v) näkyy tarvittavissa toimintakäytännöissä ja menettelytavoissa periaatteiden juurruttamiseksi koko yritykseen.
50. Kohdassa 5 suositellaan, että yritykset tekevät ihmisoikeuksien tilaan liittyvän huolellisuusselvityksen. Prosessiin kuuluu todellisten ja mahdollisten ihmisoikeusvaikutuksien määrittäminen, tulosten integrointi ja niiden pohjalta toimiminen, puuttumistoimien seuranta sekä tiedottaminen siitä, miten vaikutuksiin puututaan. Ihmisoikeuksien tilaan liittyvä huolellisuusselvitys voidaan sisällyttää laajempiin yrityksen riskinhallintajärjestelmiin sillä edellytyksellä, että yritykseen itseensä kohdistuvien olennaisten riskien tunnistamisen ja hallitsemisen lisäksi prosessi kattaa myös oikeuksien haltijoita koskettavat riskit. Kyseessä on jatkuva toiminta, sillä ihmisoikeusriskit voivat muuttua sitä mukaa, kun yrityksen toiminnot ja toimintaympäristö kehittyvät. Yleisiä periaatteita käsittelevän luvun kohdissa A.11–A.13 ja niihin liittyvissä selitysosissa annetaan huolellisuusperiaatteen liittyvää lisäohjeistusta, joka koskee myös toimitusketjua, sekä ohjeistusta sopivasta tavasta puuttua toimitusketjussa syntyviin riskeihin. Lisäohjeita on saatavilla myös toimiala- ja riskikohtaisesti sekä kaikki alat kattavasti OECD:n asianmukaista huolellisuutta koskeissa ohjeissa. Osana ihmisoikeuksiin liittyvää selvitystä yritysten voi olla tarpeen arvioida erillisiä ja toisistaan riippuvaisia riskejä, kuten henkilökohtaisiin ominaisuuksiin tai haavoittuvassa asemassa oleviin tai marginalisoituihin ryhmiin kohdistuvia riskejä. Merkityksellinen sidosryhmien osallistuminen on tässä tilanteessa tärkeää, ja voi myös olla asianmukaista pohtia, miten kyseisille ryhmille taataan mahdollisimman kestävä lopputulos.
51. Kun yritykset havaitsevat ihmisoikeuksiin liittyvässä huolellisuusselvityksessä tai muussa yhteydessä, että ne ovat aiheuttaneet haitallisen vaikutuksen tai myötävaikuttaneet sen syntymiseen, toimintaohjeissa suositellaan, että yritykset tukevat legitimejä prosesseja vaikutusten korjaamiseksi tai tekevät yhteistyötä tällaisten prosessien kautta. Yritysten on perustettava prosesseja, jotka tukevat vaikutusten korjaamista, tai osallistuttava niihin. Joissain tilanteissa tarvitaan yhteistyötä oikeudellisten tai tuomioistuinten ulkopuolisten muiden valtiollisten järjestelmien kanssa. Muissa tapauksissa yrityksen omat valitusjärjestelmät niille tahoille, joihin yrityksen toiminta on mahdollisesti vaikuttanut, voivat olla tehokkaita asian käsittelyssä. Yrityksen omien järjestelmien on täytettävä seuraavat perusvaatimukset: legitimizeetti, julkisuus, ennustettavuus, oikeudenmukaisuus, yhteensopivuus toimintaohjeiden kanssa, avoimuus ja yhteensopivuus oikeuksien kanssa. Lisäksi niiden tulee tukea jatkuvaa oppimista ja perustua vuoropuheluun ja sitoumukseen, jossa tavoitteena on löytää asiaan yhdessä sovittu ratkaisu. Yritys voi hallinnoida näitä järjestelmiä yksin tai yhteistyössä muiden sidosryhmien kanssa, ja ne tarjoavat mahdollisuuden jatkuvaan oppimiseen. Yrityksen omia valitusjärjestelmiä ei tule käyttää ammattiliittojen roolin heikentämiseksi työehtoihin liittyvien kiistojen käsittelyssä. Tällaisten järjestelmien ei tule myöskään olla esteenä oikeudellisten tai tuomioistuinten ulkopuolisten valitusjärjestelmien käytölle, joihin kuuluvat esimerkiksi toimintaohjeiden mukaiset kansalliset yhteyselimet.

V. Työ ja työelämän suhteet

Yritysten tulisi, sovellettavien lakien, asetusten ja vallitsevien työmarkkinasuhteiden ja työsuhdekäytäntöjen sekä sovellettavien kansainvälisten työnormien puitteissa, välttää laittomia työllistämistapoja ja työelämän suhteita ja luvuissa II ja IV kuvattua huolellisuusperiaatetta noudattaen

1.

- a) kunnioittaa monikansallisen yrityksen työllistämien työntekijöiden oikeutta vapaasti perustaa ammattiliittoja ja etujärjestöjä tai liittyä niihin ja olla puuttumatta työntekijöiden päätöksiin perustaa ammattiliittoja ja etujärjestöjä tai liittyä niihin;
- b) kunnioittaa monikansallisen yrityksen työllistämien työntekijöiden oikeutta saada tunnustus valitsemilleen ammattiliitoille ja etujärjestöille työehtosopimusneuvotteluja varten ja osallistua rakentaviin neuvotteluihin näiden edustajien kanssa, joko itsenäisesti tai työnantajajärjestöjen kautta, jotta saataisiin aikaan työehtosopimukset;
- c) myötävaikuttaa lapsityövoiman käytön tehokkaaseen kitkemiseen ja ryhtyä välittömästi tehokkaisiin toimiin, jotta varmistettaisiin lapsityövoiman käytön pahimpien muotojen kieltäminen ja poistaminen pikaisesti;
- d) myötävaikuttaa kaikkien pakkotyön muotojen poistamiseen ja ryhtyä tarvittaviin toimenpiteisiin sen varmistamiseksi, että yritysten omassa toiminnassa ei esiinny pakkotyötä;
- e) pitää toimintaansa ohjaavana periaatteena yhdenvertaisia mahdollisuuksia ja kohtelua työsuhteessa, eikä syrjiä työntekijöitään työssä tai ammatinharjoittamisen yhteydessä rodun, ihonvärin, sukupuolen, uskonnon, poliittisten mielipiteiden, syntyperän tai sosiaalisten lähtökohtien, vamman tai muun aseman perusteella, ellei työntekijöiden ominaisuuksien valikointi edistä hallituksen vakiintunutta politiikkaa, jolla erityisesti tähdätään työllistymismahdollisuuksien tasa-arvoisuuden lisäämiseen, tai liity työtehtävään olennaisesti kuuluviin vaatimuksiin;
- f) luoda turvallinen ja terveellinen työympäristö Kansainvälisen työjärjestön työelämän peruseriaatteista ja -oikeuksista antaman julistuksen mukaisesti;

2.
 - a) helpottaa työntekijöiden edustajien toimintaa tarpeellisin tavoin tehokkaan työehtosopimusjärjestelmän luomiseksi;
 - b) antaa työntekijöiden edustajille tietoja, joita tarvitaan työehdoista käytävien tavoitteellisten neuvottelujen pohjaksi;
 - c) antaa työntekijöille ja heidän edustajilleen tietoja, joiden avulla he voivat muodostaa oikean ja riittävän kuvan yksikön tai tarvittaessa koko yrityksen suorituskyvystä;
3. edistää työnantajan ja työntekijöiden sekä heidän edustajiensa välistä kuulemista ja yhteistyötä molempia kiinnostavissa kysymyksissä legitiimien prosessien, rakenteiden ja mekanismien kautta;
4.
 - a) noudattaa työtä, työsopimuksia ja työelämän suhteita koskevia normeja kaikessa toiminnassaan;
 - b) kun monikansalliset yritykset toimivat muissa maissa, niiden tarjoamien palkkojen, etujen ja työehtojen on oltava yhtä edulliset kuin muiden vastaavien työnantajien isäntämaassa noudattamat ehdot. Yritysten on tarjottava parhaat mahdolliset palkat, edut ja työehdot hallituspolitiikan ja kansainvälisten normien puitteissa silloin, kun vastaavia työnantajia ei välttämättä ole olemassa. Näiden tulee olla suhteessa yrityksen taloudelliseen asemaan, mutta niiden tulee silti riittää työntekijöiden ja heidän perheidensä perustarpeiden tyydyttämiseen;
 - c) ylläpitää mahdollisimman hyvää työterveyden ja -turvallisuuden tasoa toiminnassaan.
5. ottaa toiminnassaan palvelukseen aina mahdollisuuksien mukaan paikallista henkilöstöä ja tarjota koulutusta osaamisen kehittämiseksi yhteistyössä työntekijöiden edustajien ja tarvittaessa asianomaisten viranomaisten kanssa.
6. ilmoittaa palveluksessaan olevien työntekijöiden edustajille ja tarvittaessa asianomaisille viranomaisille riittävän ajoissa yrityksen toiminnassa suunnitelluista muutoksista, joilla saattaa olla merkittävä vaikutus työllisyyteen erityisesti silloin, kun kyseessä on yksikön toiminnan lopettaminen siihen liittyvine lomautuksineen tai joukkoirtisanomisineen, sekä toimia yhteistyössä työntekijöiden edustajien ja asianomaisten viranomaisten kanssa lievittääkseen näitä haitallisia vaikutuksia mahdollisimman paljon. Kunkin tapauksen erityispiirteistä riippuen saattaa olla tarkoituksenmukaista antaa ilmoitus jo ennen lopullista päätöksentekoa. Myös muita mielekkäitä yhteistyömalleja voidaan soveltaa päätösten vaikutusten lieventämiseksi.
7. pidättyä siitä, että työntekijöiden edustajien kanssa käytävien vilpittömien työehtoneuvottelujen yhteydessä tai työntekijöiden käyttäessä järjestäytymisoikeuttaan uhkaillaan sillä, että yksikkö tai sen osa siirretään pois kyseisestä maasta tai että yrityksen muiden maiden yksiköistä siirretään työntekijöitä kyseiseen maahan, ja pyritään siten kohtuuttomasti vaikuttamaan tällaisiin neuvotteluihin tai estämään työntekijöitä käyttämästä järjestäytymisoikeuttaan.

8. antaa palveluksessaan olevien työntekijöiden valtuutetuille edustajille mahdollisuus neuvotella työehtosopimuksista tai työntekijöiden ja työnantajan välisistä suhteista sekä antaa osapuolille tilaisuus keskustella molempia kiinnostavista kysymyksistä sellaisten johdon edustajien kanssa, joilla on valtuudet tehdä päätöksiä neuvoteltavista asioista.

Työtä ja työelämän suhteita koskeva selitysosa

52. Luvun johdanto sisältää viittauksen ”sovellettaviin” lakeihin ja säädöksiin. Tarkoituksena on todeta, että monikansallisiin yrityksiin voi niiden toimiessa yksittäisissä maissa kohdistua työtä ja työelämän suhteita koskevaa kansallista ja kansainvälistä sääntelyä. Termit ”vallitsevat työmarkkinasuhteet” ja ”työsuhdekäytännöt” ovat riittävän väljiä, jotta niitä voidaan tulkita eri tavoin kansallisten olosuhteiden mukaan. Esimerkkinä voidaan mainita kansallisissa laeissa ja asetuksissa työntekijöille tarjotut erilaiset neuvottelumekanismit.
53. Kansainvälinen työjärjestö (ILO) on toimivaltainen elin määrittelemään ja käsittelemään kansainvälisiä työnormeja ja edistämään työhön liittyviä perusoikeuksia siinä muodossa kuin ne on esitetty ILO:n työelämän peruseriaatteita ja -oikeuksia koskevassa julistuksessa. Toimintaohjeilla on ei-sitovana asiakirjana oma roolinsa edistettäessä näiden normien ja periaatteiden noudattamista monikansallisissa yrityksissä. Toimintaohjeiden tämän luvun suositukset heijastavat ILO:n julistuksen asiaan liittyviä kohtia sekä monikansallisia yrityksiä ja sosiaalipolitiikkaa koskevaa ILO:n kolmikantaista periaatejulistusta. ILO:n monikansallisia yrityksiä koskevassa julistuksessa määritellään työhön, koulutukseen, työoloihin ja työmarkkinasuhteisiin liittyvät periaatteet, kun taas OECD:n toimintaohjeet kattavat kaikki yritystoiminnan pääalueet. OECD:n toimintaohjeet ja ILO:n julistus koskevat yrityksiltä odotettua käyttäytymistä, ja ne on tarkoitettu rinnakkaisiksi ohjeistuksiksi, jotka eivät ole ristiriidassa toistensa kanssa. ILO:n julistuksesta voi olla apua toimintaohjeiden tulkinnessa, sillä julistus on yksityiskohtaisempi. ILO:n julistuksen ja toimintaohjeiden edellyttämä seuranta on kuitenkin institutionaalisesti erotettu toisistaan.
54. Luvussa V käytetty terminologia on yhtenevää monikansallisia yrityksiä koskevassa ILO:n julistuksessa käytetyn terminologian kanssa. Toimintaohjeissa tunnustetaan, että vaikka kyseessä ei olisi työsuhde, yritysten on silti toimittava riskiperustaisen huolellisuusvelvoitteen mukaisesti ja noudatettava yleisiä periaatteita kuvaavan luvun II kohtien A.11–A.14 toimitusketjuja koskevia suosituksia. Tämä on erityisen tärkeää aloilla, joilla epämuodolliset ja lyhytaikaiset työelämän suhteet, ihmisarvoisen työn puuttuminen ja digitaalinen murros ovat yleisiä.
55. Näissä suosituksissa ei puututa varsinaisiin yksityisiin ja kaupallisiin suhteisiin, vaan pyritään pikemminkin varmistamaan, että työsuhhteissa olevilla henkilöillä on suoja, joka heille toimintaohjeiden nojalla kuuluu.

56. Tämän luvun kohdassa 1 toistetaan kaikki ILO:n julistuksessa määritellyt työelämän peruseriaatteen ja oikeudet, jotka ovat oikeus järjestäytymiseen ja kollektiivisiin työehtoneuvotteluihin, lapsityövoiman käytön lopettaminen, pakkotyön lopettaminen kaikissa sen muodoissa, syrjinnän kieltäminen työmarkkinoilla ja ammatinharjoittamisen yhteydessä sekä turvallisen ja terveellisen työympäristön edistäminen. Nämä periaatteet ja oikeudet on kirjattu tarkasti määritellyiksi oikeuksiksi ja velvollisuuksiksi ydinsopimuksiksi tunnustetuissa ILO:n yleissopimuksissa.
57. Kohdassa 1 c suositellaan, että monikansalliset yritykset pyrkivät lakkauttamaan tehokkaasti lapsityövoiman käytön sellaisena kuin se on määritelty ILO:n työelämän peruseriaatteita ja -oikeuksia koskevassa julistuksessa. Vanhempia ILO:n lapsityövoimaa koskevia asiakirjoja ovat yleissopimus nro 138 ja suositus nro 146 (molemmat vuodelta 1973), joissa määritellään työntekijöiden vähimmäisiät, ILO:n yleissopimus nro 182 ja suositus nro 190, jotka koskevat lapsityön pahimpia muotoja. Monikansalliset yritykset voivat puuttua köyhyyden ja erityisesti lapsityövoiman käytön perimmäisiin syihin siten, että ne huolehtivat työvoimastaan, luovat korkeatasoisia ja hyvin palkattuja työpaikkoja sekä edistävät talouskasvua. On tärkeää antaa tunnustus monikansallisille yrityksille ja kannustaa niitä myötävaikuttamaan siihen, että lapsityövoiman ongelmaan löydetään pysyvä ratkaisu. Tältä osin merkittävää on erityisesti isäntämään lasten koulutustason parantaminen.
58. Kohdassa 1 d suositellaan, että yritykset pyrkivät pakkotyön käytön lopettamiseen kaikissa sen muodoissa, mikä on sekin ILO:n työelämän peruseriaatteita ja -oikeuksia koskevasta julistuksesta johdettu periaate. Vapaus pakkotyöstä tunnustetaan myös ihmisoikeudeksi kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskevassa kansainvälisessä yleissopimuksessa (ICCPR). Viittaus tähän työelämän keskeisimpään oikeuteen perustuu ILO:n yleissopimukseen nro 29 vuodelta 1930, sen pöytäkirjaan vuodelta 2014 ja yleissopimukseen nro 105 vuodelta 1957. Yleissopimuksessa nro 29 valtioita kehoitetaan sitoutumaan ”mahdollisimman lyhyen ajan kuluessa lakkauttamaan pakollisen työn käytön kaikissa muodoissa”, kun taas yleissopimuksessa nro 105 niitä kehoitetaan sitoutumaan ”lakkauttamaan pakkotyön ja olemaan käyttämättä sitä missään muodossa” tiettyihin sopimuksessa mainittuihin tarkoituksiin (kuten esimerkiksi poliittiseen painostukseen tai työvoiman kontrolloimiseen) sekä ”ryhtymään tehokkaisiin toimenpiteisiin [pakkotyön] poistamiseksi välittömästi ja täydellisesti”. Samalla ILO tunnustetaan toimivaltaiseksi elimeksi käsittelemään ongelmallista vankityövoimakysymystä etenkin silloin, kun on kyse vankityövoiman vuokraamisesta yksityishenkilöille, yrityksille tai yhteisöille (tai vankien asettamisesta näiden käyttöön). Yritysten tulisi ryhtyä tarvittaviin toimenpiteisiin ihmiskaupan ehkäisemiseksi, mukaan lukien pakkotyöhön liittyvän ihmiskaupan, ja puututtava pakottamiseen kuten velkavankeuteen. Yritysten tulisi reagoida ILO:n asettamiin pakkotyön indikaattoreihin ja puuttua avoimesti niiden toimintaan, tuotteisiin ja palveluihin liittyviin pakkotyön riskeihin.

59. Kohdan 1 e viittaus syrjimättömyyden periaatteeseen työssä ja ammatinharjoittamisen yhteydessä katsotaan liittyvän työvoiman palvelukseenottoa, työtehtävien antamista, erottamista, palkkaa ja etuja, uralla etenemistä, siirtoa tai uudelleensijoittamista, työsuhteen päättymistä, koulutusta ja eläkkeelle siirtymistä koskeviin ehtoihin. ILO:n työmarkkinoilla ja ammatin harjoittamisen yhteydessä tapahtuvasta syrjinnästä tehdyssä yleissopimuksesta nro 111, ILO:n yleissopimuksesta nro 100, äitiyden suojelusta tehdystä yleissopimuksesta nro 183, vajaakuntoisten henkilöiden työllistämistä koskevasta yleissopimuksesta nro 159 ja vanhempia työntekijöitä koskevasta suosituksesta nro 162 sekä HIV:ää ja AIDS:ia työelämässä koskevasta suosituksesta nro 200 otetussa kiellettyjen syrjintäperusteiden luettelossa katsotaan, että kaikkinaisen näillä perusteilla tapahtuva erottelu, pois sulkeminen ja suosiminen on yleissopimusten, suositusten ja ohjeistojen vastaista. Toimintaohjeiden yhteydessä termillä ”muu asema” tarkoitetaan toimintaa ammattiyhdistyksessä ja henkilökohtaisia ominaisuuksia, kuten ikä, vamma, sukupuoli, raskaus, siviilisäätty, seksuaalinen suuntautuminen tai HI-viruksen kantaminen. Kohdan 1 e mukaisesti yritysten on tarjottava kaikille yhdenvertaiset mahdollisuudet erityisesti valinta-, palkkaus- ja ylenemisperusteiden osalta ja sovellettava näitä perusteita tasapuolisesti sekä estettävä syrjintää avioliiton, raskauden tai vanhemmuuden perusteella. Tässä yhteydessä ILO:n yleissopimus nro 190 väkivallan ja häirinnän poistamisesta työelämässä on olennainen.
60. Kohdassa 1 f yrityksiä kehoitetaan tarjoamaan turvallinen ja terveellinen työympäristö, mihin kuuluu työhön liittyvien tai työn aikaisten tapaturma- ja vammautumiskasvien vähentäminen pitämällä työympäristön vaaratekijät niin pieninä kuin on kohtuullisin toimin mahdollista.
61. Tämän luvun kohdassa 2 c edellytetään, että yritysten työntekijöilleen ja heidän edustajilleen esittämän tiedon on annettava ”totuudenmukainen kuva” yrityksen toiminnasta. Annettavat tiedot koskevat yrityksen rakennetta, sen taloudellista tilaa ja rahoitusasemaa sekä tulevaisuuden näkymiä, haitallisia ympäristö-, terveys-, ja turvallisuusvaikutuksia, työllisyyskehitystä ja odotettavissa olevia merkittäviä muutoksia yrityksen toiminnassa, ottaen huomioon liikesalaisuuksien säilyttämiseen liittyvät oikeutetut vaatimukset. Liikesalaisuuksien säilyttäminen voi merkitä sitä, että joistakin asioista ei tietoja voida antaa tai ne voidaan antaa ainoastaan tietyin ehdoin.
62. Luvun kohdassa 3 esitetty viittaus työntekijöiden osallistumiseen neuvonpitomenettelyiden kautta on otettu ILO:n suosituksesta nro 94, joka koskee työnantajien ja työntekijöiden välillä, yrityksen puitteissa tapahtuvaa neuvonpitoa ja yhteistyötä. Se noudattaa myös ILO:n monikansallisia yrityksiä koskevaan julistukseen sisältyvää sitoumusta. Mainittujen neuvottelujärjestelyjen ei tule korvata työntekijöiden oikeutta neuvotella työsuhteensa ehdoista. Työjärjestelyistä käytäviä neuvotteluja koskeva suositus on lisäksi huomioitu kohdassa 8.
63. Kohdassa 4 työn ja työelämän suhteiden katsotaan sisältävän palkkaus- ja työaikajärjestelyt. Viittaus työterveyteen ja -turvallisuuteen merkitsee, että

monikansallisten yritysten tulisi noudattaa vallitsevia säännöksiä ja alan normeja ja siten vähentää työstä johtuvaa, siihen liittyvää tai sen aikana syntyvää tapaturma- ja vammautumisriskiä mahdollisimman paljon. Näin yrityksiä kannustetaan ponnistelemaan työterveyden ja -turvallisuuden parantamiseksi kaikessa toiminnassa, vaikka niiden toimintamaiden asetukset eivät sitä muodollisesti edellyttäisikään. Samalla yrityksiä kannustetaan kunnioittamaan työntekijöiden harkintakykyä ja mahdollisuutta poistua paikalta tilanteissa, joiden voidaan kohtuudella arvioida aiheuttavan välitöntä ja vakavaa vaaraa terveydelle tai turvallisuudelle. Työterveyden ja -turvallisuuden tärkeyttä suositusten joukossa ja niiden toisiaan täydentävää luonnetta korostaa se, että asiaa käsitellään myös toimintaohjeiden muissa osissa, erityisesti kuluttajansuojaa ja ympäristöä koskevilla luvuilla. ILO:n suositus nro 194 sisältää viitteellisen luettelon ammattitaupeista sekä toimintaohjeista ja oppaista, joita yritykset voivat hyödyntää tämän toimintaohjeiden suosituksen toteuttamisessa. Tarkempia ohjeita yrityksille työterveydestä ja -turvallisuudesta on ILO:n työturvallisuudesta ja terveydestä tehdyssä yleissopimuksessa nro 155 sekä ILO:n työturvallisuuden ja työterveyden hallintajärjestelmiä koskevilla toimintaohjeilla (Guidelines on Occupational Safety and Health Management Systems, ILO-OSH).

64. Kohdassa 5 monikansallisille yrityksille esitetään suositus ottaa palvelukseen riittävästi paikallista työvoimaa myös esimiestehtäviin sekä antaa heille koulutusta. Yritysten tulisi järjestää osaamisen kasvattamiseen ja uusien taitojen opettamiseen tähtävä koulutusta ja sen avulla ennakoida toimintaansa ja työnantajan tarpeisiin kohdistuvia tulevia muutoksia esimerkiksi yhteiskunnallisiin, ympäristöön ja teknologiaan liittyvien muutosten, automaation riskien ja mahdollisuuksien, digitalisaation ja kestävä kehityksen vuoksi. Kyseisen kohdan koulutusta ja osaamista käsittelevä sanamuoto täydentää Yleiset periaatteet -luvun kohdan A.4 tekstiä inhimillisen pääoman muodostamisen edistämisestä. Viittaus paikalliseen työvoimaan täydentää Yleiset periaatteet -luvun kohdan A.3 tekstiä paikallisen toimintakyvyn kehittämistä. Inhimillisten voimavarojen kehittämistä koskevan ILO:n suosituksen nro 195 mukaisesti yrityksiä kannustetaan myös mahdollisuuksien mukaan panostamaan koulutukseen ja elinikäiseen oppimiseen ja samalla varmistamaan yhdenvertaiset koulutusmahdollisuudet naisille ja muille haavoittuvaisille ryhmille, joihin kuuluvat nuoret, matalan taitotason työvoima, vammaiset, siirtolaiset, ikääntyvät työntekijät ja alkuperäiskansat.
65. Yrityksillä on tärkeä rooli ihmisarvoisen työn edistäjinä ja tarjoajina. Kohdassa 6 suositellaan, että yritykset ilmoittavat riittävän aikaisin työntekijöiden edustajille ja asianomaisille viranomaisille yrityksen toiminnassa suunnitelluista muutoksista, joilla saattaa olla merkittävä vaikutus työntekijöiden toimeentuloon erityisesti silloin, kun kyseessä on yksikön toiminnan lopettaminen tai toimintojen automatisoiminen niihin liittyvine lomautuksineen tai joukkoirtisanomisineen. Kuten tekstissä todetaan, suosituksen tarkoituksena on mahdollistaa yhteistyö tällaisten muutosten

vaikutusten lieventämiseksi. Kyseessä on tärkeä periaate, joka näkyy myös toimintaohjeiden hyväksyneiden maiden työmarkkina-alueissa ja -käytännöissä, vaikka keinot, joilla mielekäs yhteistyö on pyritty varmistamaan, eivät ole kaikissa näissä maissa samanlaisia. Lisäksi tässä kohdassa todetaan, että yksittäistapauksissa olisi suotavaa, että yrityksen johto ilmoittaisi asiasta jo ennen lopullista päätöstä. Ennen lopullista päätöksentekoa tehtävä ilmoitus onkin osa monien toimintaohjeiden hyväksyneiden valtioiden työmarkkinalainsäädäntöä ja -käytäntöä. Tämä ei ole kuitenkaan ainoa keino varmistaa mielekäs yhteistyö päätösten vaikutusten lieventämiseksi. Joidenkin toimintaohjeiden hyväksyneiden maiden lainsäädännössä ja käytännöissä on säädetty muunlaisista menettelyistä, kuten tietystä ajanjaksosta, jonka kuluessa neuvottelut on käytävä ennen kuin päätökset voidaan panna täytäntöön.

VI. Ympäristö

Yrityksillä on tärkeä rooli kestävien talouksien edistäjänä, ja ne voivat myötävaikuttaa kehitykseen, jossa maailmanlaajuisiin, alueellisiin ja paikallisiin ympäristöhaasteisiin, kuten välittömästi uhkaavaan ilmastonmuutokseen, löydetään tehokkaita ja edistyksellisiä ratkaisuja. Yritysten tulisi isäntämaan lakien, asetusten ja hallinnollisten käytäntöjen sekä asiaankuuluvien kansainvälisten sopimusten, periaatteiden, tavoitteiden ja normien mukaisesti pyrkiä suojelemaan ympäristöä, työntekijöitä, paikallisia yhteisöjä ja yhteiskuntaa, välttämään haitallisia ympäristövaikutuksia ja puuttumaan niihin ja muutoinkin myötävaikuttamaan kestävä kehityksen päämäärien saavuttamiseen. Yritykset voivat olla osallisina lukuisissa erilaisissa ympäristöön kohdistuvissa haittavaikutuksissa. Näihin kuuluvat esimerkiksi

- a) ilmastonmuutos;
- b) luonnon monimuotoisuuden väheneminen;
- c) maan, meren ja makean veden ekosysteemien heikentyminen;
- d) metsien tuhoutuminen;
- e) ilman, veden ja maaperän saastuminen;
- f) jätteiden, kuten vaarallisten kemikaalien, väärinkäsittely.

Tämän luvun selitysosassa kuvataan ympäristövaikutusten merkittäviä eroja esimerkiksi suhteessa ilmastonmuutokseen ja sitä, miten yksittäisen yrityksen suhdetta kyseisiin vaikutuksiin tulisi arvioida aihetta koskevien viitekehysten mukaisesti.

Erityisesti yritysten tulisi

1. ottaa käyttöön ja ylläpitää toimintansa, tuotteidensa ja palveluidensa kannalta tarkoituksenmukainen ympäristöjärjestelmä, joka kattaa koko niiden elinkaaren ja sisältää luvussa II kuvatun riskeihin liittyvän selvityksen haitallisista ympäristövaikutuksista. Järjestelmän tulisi sisältää
 - a) yrityksen toiminnan, tuotteiden ja palveluiden ympäristövaikutusten arviointi, johon kuuluu haitallisia ympäristövaikutuksia koskevan riittävän ja ajankohtaisen tiedon kerääminen ja arviointi sekä asianmukaisen ympäristövaikutusarvion laatiminen tilanteissa, joissa toiminnan haitalliset ympäristövaikutukset voivat olla merkittävät;
 - b) mitattavissa olevien tavoitteiden, päämäärien ja strategioiden määrittäminen, joilla yritykset pyrkivät korjaamaan toimintansa, tuotteidensa ja palveluidensa aiheuttamia haitallisia ympäristövaikutuksia ja parantamaan ympäristönsuojelun tasoa. Tavoitteiden tulisi olla tietoon perustuvia, asiaan liittyvien kansallisten politiikkojen ja kansainvälisten ympäristösitoumusten mukaisia ja parhaat käytännöt huomioivia;
 - c) ympäristötavoitteiden, -päämäärien ja -strategioiden saavuttamisen säännöllinen seuranta ja todentaminen sekä niiden olennaisuuden säännöllinen tarkastelu;
 - d) antaa julkisuuteen, työntekijöille ja muille asiaan kuuluville sidosryhmille riittävät, mitattavat ja mahdollisesti todennettavissa olevat ja ajankohtaiset tiedot yrityksen toiminnan, tuotteiden ja palveluiden mahdollisista ympäristövaikutuksista parhaaseen tietoon perustuen ja edistyksestä kohdassa 1 b kuvattuja tavoitteita ja päämääriä kohti;
 - e) korjata haitallisia ympäristövaikutuksia, jotka yritys on aiheuttanut tai joiden syntyyn se on myötävaikuttanut, tai osallistua niiden korjaamisen ja käyttää vaikutusvaltaansa muihin haitallisia ympäristövaikutuksia aiheuttaviin tai niiden syntyyn myötävaikuttaviin tahoihin vaikutusten korjaamiseksi.
2. käydä riittävää ja ajankohtaista vuoropuhelua niiden sidosryhmien kanssa, joihin yrityksen toiminnan, tuotteiden tai palveluiden haitalliset ympäristövaikutukset kohdistuvat.
3. olla lykkäämättä kustannustehokkaita toimenpiteitä ympäristövahinkojen estämiseksi tai minimoimiseksi vetoamalla täydellisen tieteellisen varmuuden puuttumiseen silloin, kun ympäristöön kohdistuu tieteellisen ja teknisen riskikäsityksen mukaan vakava uhka, mukaan luettuina ihmisten terveyteen ja turvallisuuden kohdistuvat uhat.
4. ylläpitää valmiussuunnitelmia yrityksen toiminnasta aiheutuvien vakavien ympäristö- ja terveyshaittojen sekä onnettomuuksien ja hätätilanteiden estämiseksi, lieventämiseksi ja hallitsemiseksi sekä huolehtia välittömän viranomaisraportoinnin edellyttämistä järjestelyistä.

5. pyrkä jatkuvasti parantamaan yrityksen ympäristönsuojelun tasoa sekä yrityksen tasolla että tarvittaessa myös sen liikekumppanien kanssa edistämällä esimerkiksi seuraavia toimia:
 - a) ympäristönsuojelun tasoa parantavien teknologioiden, mahdollisuuksien mukaan parhaiden saatavilla olevien teknologioiden, käyttöönotto;
 - b) sellaisten tuotteiden ja palvelujen kehittäminen, joilla ei ole kohtuuttomia ympäristövaikutuksia, jotka ovat turvallisia aiotussa käyttötarkoituksessaan, jotka voidaan käyttää uudelleen, kierrättää tai hävittää turvallisesti, jotka on tuotettu ympäristön kannalta kestäväällä tavalla myös luonnonvarojen käytön näkökulmasta ja jotka käyttävät mahdollisimman vähän energiaa ja materiaaleja ja tuottavat mahdollisimman vähän saasteita, kasvihuonekaasupäästöjä ja jätettä, erityisesti vaarallista jätettä; ja
 - c) asiakkaiden tietämyksen lisääminen niistä ympäristövaikutuksista, joita yrityksen tuotteiden ja palvelujen käyttöön liittyy, mukaan lukien olennaisen ja tarkan tiedon antaminen ympäristövaikutuksista (esimerkiksi kasvihuonekaasupäästöjä, luonnon monimuotoisuutta, resurssitehokkuutta, korjattavuutta ja kierrätettävyyttä tai muita ympäristöasioita koskevat tiedot).
6. tarjota työntekijöille riittävää koulutusta ympäristö-, terveys- ja turvallisuuskysymyksissä, vaarallisten ja vaarattomien aineiden ja jätteiden käsittelyssä ja ympäristövahinkojen torjunnassa sekä yleisessä ympäristöasioiden hallinnassa, johon sisältyy esimerkiksi ympäristövaikutusten arviointimenettely, tiedotus ja ympäristöteknologiat. Tarjota tukea toimittajille ja muille liikekumppaneille, erityisesti pienille ja keskisuurille yrityksille ja pienviljelijöille, ja parantaa heidän valmiuksiaan ympäristöasioiden hallinnassa.
7. myötävaikuttaa ympäristön kannalta mielekkään ja taloudellisesti tehokkaan yhteiskuntapolitiikan kehittämiseen esimerkiksi ympäristötietoisuutta ja ympäristön suojelua edistävien kumppanuuksien tai aloitteiden avulla.

Ympäristöä koskeva selitysosa

66. Ympäristötavoitteiden saavuttaminen edellyttää koko yhteiskunnan osallistumista. Toimintaohjeissa kerrotaan yrityksiin kohdistuvista odotuksista: niiden tulisi välttää ja korjata haitallisia ympäristövaikutuksia ja myötävaikuttaa ilmastonmuutoksen lieventämiseen ja siihen sopeutumiseen liittyvien tavoitteiden saavuttamiseen, suojella ja pyrkiä palauttamaan luonnon monimuotoisuutta ja käyttää sitä kestävästi, käyttää maata, resursseja ja energiaa kestävästi, tehokkaasti ja laillisesti, kuluttaa ja tuottaa kestävästi ja kiertotalouden näkökulmat huomioiden ja ennaltaehkäistä,

vähentää ja hallita saasteita. Kansainväliset sitoumukset, monenväliset sopimukset ja muut sääntelykehykset ovat tärkeä vertailupiste ympäristöasioille ja niihin liittyville odotuksille. Osa kansainvälisistä sopimuksista sisältää valtioiden yhteisiä tavoitteita, eikä niissä välttämättä anneta yksityiskohtaisia ohjeita yksittäisten yritysten vastuusta tavoitteisiin liittyen. Näissä tapauksissa tärkeitä ohjenuoria ovat asiaa käsittelevät sääntelykehykset, kansalliset politiikat ja laajasti noudatetut ympäristöasioiden hallinnan ja suojelun normit sekä tieteellinen tutkimusnäyttö. Ympäristöä käsittelevän luvun teksti heijastaa ympäristöä ja kehitystä koskevan Rion julistuksen Agenda 21- toimintaohjelman sisältämiä periaatteita (osana Rion julistusta) ja tavoitteita ja YK:n kestävän kehityksen Agenda 2030 -tavoiteohjelmaa. Lisäksi siinä on otettu huomioon YK:n ilmastonmuutoksen puitesopimus, Pariisin sopimus, biodiversiteettisopimus, Kunmingin-Montrealin maailmanlaajuinen luonnon monimuotoisuuskehys, asianmukaiset alueelliset yleissopimukset tiedonsaannista, yleisön osallisuudesta ja oikeudesta ympäristöasioissa, YK:n aavikoitumissopimus ja asianmukaiset alueelliset ympäristösopimukset. Luku heijastelee muiden muassa seuraavia normeja: ISO-ympäristönhallintastandardi, Maailmanpankkiryhmään kuuluvan IFC:n ympäristö- ja yhteiskuntavastuun standardit ja SAICM-toimintakehys, joka pyrkii edistämään järkevää kemikaalien hallintaa maailmanlaajuisesti.

67. Toimintaohjeissa ”ympäristöasioiden hallinta” tulisi ymmärtää laajasti kattamaan ympäristövaikutusten ja riskien ymmärtämiseen tähtäävät toimet, yrityksen toiminnan, tuotteiden ja palveluiden aiheuttamien ympäristövaikutusten välttämisen ja korjaamisen, yrityksen osuuden kumulatiivisista vaikutuksista huomioimisen ja pyrkimyksen jatkuvasti parantaa yrityksen ympäristönsuojelun tasoa. Ympäristöasioiden hallintaan kuuluu myös riskeihin liittyvä selvitys haitallisista ympäristövaikutuksista. Kuten luvussa II todetaan, selvityksen luonne ja laajuus määräytyvät aina yrityksen olosuhteiden mukaan. Ympäristöä koskevien tietojen tai teknologioiden puute voivat rajoittaa yritysten mahdollisuuksia tehdä ympäristöselvityksiä. Selvitykseen kuuluu myös riskien priorisointi. Vaikuttava tekijä on myös se, miten hyvin yrityksen toimintaan, tuotteisiin tai palveluihin liittyvät ympäristövaikutukset ovat kohtuudella ennakoitavissa. Ympäristöasioiden hallinta on tärkeä osa kestävää kehitystä, ja se voi pitää sisällään lukuisia painopistealueita, mukaan lukien kansalliset kestävän kehityksen painopistealueet ja tavoitteet. Ympäristöasioiden hallinta nähdään kasvavissa määrin sekä yritysten velvollisuutena että liiketoimintamahdollisuutena. Monikansallisilla yrityksillä on oma roolinsa tässä molemmista näkökulmista katsottuna. Yritysjohdon tulisi siksi kiinnittää riittävästi huomiota ympäristökysymyksiin liiketoimintastrategioissaan. Ympäristönsuojelun tason parantaminen edellyttää sitoutumista systemaattiseen lähestymistapaan ja järjestelmän jatkuvaan kehittämiseen. Ympäristöjärjestelmä luo sisäiset puitteet, joita yritys tarvitsee ottaakseen ympäristönäkökohdat osaksi liiketoimintaansa. Ympäristöjärjestelmän olemassaolo auttaa vakuuttamaan osakkeenomistajat, työntekijät, ympäröivät yhteisöt ja muut sidosryhmät siitä, että yritys pyrkii aktiivisesti suojelemaan ympäristöä oman toimintansa haitallisilta vaikutuksilta.

68. Luvun johdannossa on ohjeellinen luettelo liiketoiminnan mahdollisista haitallisista ympäristövaikutuksista. Monenlainen yritystoiminta voi aiheuttaa ympäristöön kohdistuvia haittavaikutuksia. Haitallisiksi ympäristövaikutuksiksi katsotaan ympäristöön tai eliöstöön kohdistuvat merkittävät muutokset, jotka vaikuttavat luonnontilaisten ja ihmisen hallinnoimien ekosysteemien rakenteeseen, sietokykyyn, tuottavuuteen tai kantokykyyn, tai muutokset sosioekonomisiin järjestelmiin tai ihmisiin. Haitalliset ympäristövaikutukset tulisi aina arvioida parhaan saatavilla olevan tutkimustiedon valossa. Toimintaohjeiden luvun II mukaisesti yritys "aiheuttaa" haitallisen ympäristövaikutuksen, jos sen toiminta yksin riittäisi saamaan kyseisen haittavaikutuksen aikaan. Yritys puolestaan "myötävaikuttaa" haitalliseen ympäristövaikutukseen, jos sen toiminta aiheuttaa vaikutuksen vain yhdessä muiden toimijoiden kanssa tai jos sen toiminta johtaa siihen, että toinen taho aiheuttaa haittavaikutuksen tai edesauttaa tai kannustaa toista tahoja haittavaikutuksen aiheuttamiseen. Haitalliset ympäristövaikutukset voivat liittyä suoraan yrityksen tuotteisiin, liiketoimintaan tai palveluihin liikesuhteen kautta, vaikka yritys ei itse myötävaikuttaisikaan kyseisten vaikutusten syntymiseen.
69. Ympäristövaikutukset voivat olla kollektiivisia ja toisistaan riippuvaisia tai erillisiä ja luonteeltaan joko paikallisia tai rajat ylittäviä. Siinä missä osa ympäristövaikutuksista on hyvin tiedossa, joidenkin vaikutusten laajuus, luonne ja syyt voivat olla vielä puutteellisesti tiedossa tai muutoksessa. Näin ollen vaikka joissakin tapauksissa on mahdollista arvioida tieteellisen näyttöön perustuen, miten merkittävästi yritys myötävaikuttaa haitallisen ympäristövaikutuksen syntyyn, toisissa tapauksissa arviointi voi olla haastavaa. Jälkimmäisessä tapauksessa toimintaohjeissa suositellaan, että arvion siitä, missä määrin yritys myötävaikuttaa haitallisiin vaikutuksiin, tulisi perustua seuraaviin seikkoihin: yrityksen toiminta suhteessa laajasti noudatettuihin normeihin, ympäristöasioiden hallintaprosesseihin ja hyviin ympäristönsuojelun käytäntöihin, soveltuvissa ympäristöohjeissa ja sääntelykehyksissä määritetyt vertailupisteet ja normit sekä aihetta käsittelevät kansainväliset sopimukset.
70. Haitalliset ympäristövaikutukset ovat usein yhteydessä muihin toimintaohjeissa käsiteltyihin aiheisiin, kuten terveyteen ja turvallisuuteen, työntekijöihin ja yhteisöihin kohdistuviin vaikutuksiin, mahdollisuuden harjoittaa elinkeinoa tai maanomistukseen. Lisäksi ympäristöselvityksiin ja haitallisten ympäristövaikutusten hallinnointiin liittyy usein monien eri ympäristöön, yhteiskuntaan ja kehitykseen liittyvien prioriteettien huomioiminen. Varsinkin Pariisin sopimuksen johdannossa korostetaan työntekijöiden oikeudenmukaista siirtymää, ihmisarvoisen työn ja laadukkaiden työpaikkojen luomista kansallisesti määritettyjen kehityksen painopistealueiden mukaisesti sekä tiedostetaan, että osapuolten tulisi ilmastonmuutosta torjuessaan kunnioittaa ja edistää velvollisuuksiaan ja ottaa ne huomioon. Tähän liittyen yritysten on tärkeää arvioida yhteiskunnallisia vaikutuksiaan ja pyrkiä pienentämään niitä osana ympäristöasioiden hallintaa ja selvityksiä. Niiden on myös ryhdyttävä toimiin haittavaikutusten ehkäisemiseksi ja lieventämiseksi, mikä tarkoittaa sekä ympäristön kannalta haitallisten käytäntöjen lopettamista että

- ekologisempiin toimintamalleihin tai käytäntöihin siirtymistä, esimerkiksi uusiutuvan energian käyttöön. Tärkeitä seikkoja ovat työntekijöiden oikeuksien kunnioittaminen, mihin kuuluu myös sosiaalinen vuoropuhelu ja työehtosopimusneuvotteluihin osallistuminen luvun V mukaisesti, merkityksellinen yhteistyö sidosryhmien kanssa ja tarvittaessa vastuullinen liikesuhteen katkaiseminen luvussa II kuvatulla tavalla.
71. Ympäristönsuojelun tason parantamisen lisäksi ympäristöjärjestelmä voi tuoda yrityksille myös taloudellista hyötyä, sillä se voi pienentää käyttö- ja vakuutuskustannuksia, tehostaa energian ja resurssien käyttöä, vähentää vaatimustenmukaisuuteen ja vastuuseen liittyviä maksuja, parantaa kestävyyttä ja sietokykyä, lisätä pääoman ja osaamisen saatavuutta ja parantaa asiakastyytyväisyyttä ja suhteita paikallisen yhteisön ja suuren yleisön kanssa.
 72. Huolellisuusvelvoitteen mukaan yritysten on viestittävä niiden toimintaan, tuotteisiin ja palveluihin liittyvistä ympäristövaikutuksista sekä sidosryhmien osallistumisesta, ja myös laki voi edellyttää tätä. Hyödyllinen tiedonlähde ovat raportointistandardit, kuten Global Reporting Initiative. Lisätietoa on myös tietojen ilmoittamista koskevassa luvussa III. Merkityksellinen yhteistyö ja viestintä sidosryhmien, kuten työntekijöiden, asiakkaiden, sijoittajien, toimittajien, alihankkijoiden, paikallisten yhteisöjen, haavoittuvassa asemassa tai marginaalissa olevien yksilöiden tai ryhmien, erityisten oikeuksien haltijoiden tai maanomistajien, alkuperäiskansojen ja muun yleisön kanssa on erityisen tärkeää silloin, kun kyseessä ovat alueellisella, kansallisella tai kansainvälisellä tasolla niukat tai uhanalaiset luonnonvarat tai kun vaikutukset voivat kohdistua kyseisiin sidosryhmiin.
 73. Yrityksiä kannustetaan ottamaan käyttöön kestäviä kulutus- ja tuotantotapoja esimerkiksi resurssitehokkuutta, kiertotaloutta ja muita malleja hyödyntäen. Näiden käytäntöjen avulla yritykset voivat pienentää haitallisia ympäristövaikutuksiaan merkittävästi. Resurssitehokkuus edistää resurssien ja materiaalien parempaa ja tehokkaampaa käyttöä, ja siihen kuuluu myös ekologisesti kestävä raaka-aineiden hankinta. Myös kiertotalouden näkökulmat ovat tärkeä keino kestävä kehityksen saavuttamiseen. Kiertotalous on kansalliset painopistealueet ja olosuhteet huomioiva malli, jossa tuotteet ja materiaalit on suunniteltu niin, että ne voidaan käyttää uudelleen, korjata, valmistaa uudelleen, kierrättää tai hyödyntää, jolloin ne pysyvät taloudellisessa kierrossa mahdollisimman pitkään. Sama pätee resursseihin, joita niiden valmistukseen on käytetty. Kiertotaloudessa jätteen ja erityisesti vaarallisen jätteen synty pyritään ehkäisemään tai pitämään mahdollisimman pienenä ja kasvihuonekaasupäästöjä pyritään ehkäisemään ja vähentämään.
 74. Toimintaohjeiden peruslähdekohta on, että yritysten olisi toimittava mahdollisimman nopeasti ja ennakoivasti, jotta niiden toiminnasta aiheutuvat haitalliset ympäristövaikutukset voidaan välttää.
 75. Toimintaohjeiden tarkoituksena ei ole tulkita uudelleen jo olemassa olevia asiakirjoja, asettaa valtioille uusia sitoumuksia tai luoda ennakkotapauksia. Niissä on ainoastaan esitetty suosituksia siitä, miten varovaisuusperiaatetta olisi toteutettava yritystasolla.

Kun otetaan huomioon, että prosessi on vasta alkuvaiheessa, sen toteutuksessa on tarpeen joustavasti huomioida olosuhteet. Lisäksi todetaan, että hallitukset määrittelevät reunaehdot, ja niiden vastuulla on myös säännöllinen sidosryhmien kuuleminen asianmukaisimmasta etenemistavasta sekä avoimuuden ja tieteeseen perustuvan näkökulman varmistaminen.

76. Yrityksillä on tärkeä rooli kansainvälisten ilmastonmuutoksen lieventämisestä ja siihen sopeutumista koskevien tavoitteiden saavuttamisessa, sillä ne voivat myötävaikuttaa nettonollapäästöjen ja ilmaston kannalta kestäväen talouden aikaansaamiseen. Nettonollapäästöihin siirtymisen aikana monet liiketoiminnan muodot aiheuttavat jonkin verran kasvihuonekaasupäästöjä tai pienentävät hiilinieluja. Yritysten tulisi varmistaa, että niiden kasvihuonekaasupäästöt ja vaikutukset hiilinieluihin ovat kansainvälisten ilmastotavoitteiden mukaisia. Ilmastotavoitteet perustuvat parhaaseen saatavissa olevaan tieteelliseen tietoon, jota tuottaa esimerkiksi hallitustenvälinen ilmastonmuutospaneeli (Intergovernmental Panel on Climate Change, IPCC).
77. Tähän kuuluu tieteeseen perustuvien ja ilmastonmuutoksen lieventämiseen ja siihen sopeutumiseen tähtävien käytäntöjen, strategioiden ja siirtymäsuunnitelmien käyttöönotto ja toteuttaminen sekä lyhyen, keskipitkän ja pitkän tähtäimen ilmastotavoitteiden käyttöönotto, toteuttaminen, valvonta ja niistä raportointi. Tavoitteiden tulisi olla tieteeseen perustuvia, sisältää absoluuttiset ja tarvittaessa intensiteettiin perustuvat kasvihuonekaasupäästöjen vähentämistavoitteet ja ottaa huomioon suorat ja epäsuorat päästöt (scope 1 ja scope 2) sekä parhaan saatavissa olevan tiedon mukaan myös kaikki epäsuorat päästöt (scope 3). On tärkeää raportoida tavoitteiden saavuttamisesta ja tarkastaa ja päivittää tavoitteita säännöllisesti arvioiden niiden aiheellisuutta ja tarpeellisuutta uusimman tieteellisen näytön perusteella ja sitä mukaa, kun toimialan siirtymä kehittyä ja päivittyy. Yritysten tulisi antaa päästöjen poistamiselle tai vähentämiseksi enemmän painoarvoa kuin päästöjen hyvittämiselle, kompensoinnille tai neutralisoinnille. Päästövähennyshyvityksiä voi pitää viimeisenä keinona kompensoida päästöjä, joita yritys ei pysty vähentämään. Päästövähennyshyvitysten tulisi olla ekologisesti erittäin luotettavia, eikä niiden käytön tule suunnata huomiota pois päästöjen vähentämisestä. Ne eivät myöskään saa myötävaikuttaa siihen, että yritys jatkaa paljon kasvihuonekaasupäästöjä aiheuttavien prosessien ja infrastruktuurin käyttöä. Yritysten tulisi raportoida julkisesti käyttämistään päästövähennyshyvityksistä ja niiden keskeisistä ominaisuuksista. Tämän raportoinnin tulisi olla erillistä päästöjen vähentämistä koskevasta raportoinnista ja täydentää sitä.
78. Vaikutusvallan käyttäminen ja teknologian tarjoaminen yhteisesti sovituin ehdoin, tekninen avustaminen ja rahoituksen tarjoaminen toimittajille ja muille liikekumppaneille ilmastonmuutoksen lieventämiseksi ja siihen sopeutumiseksi ovat ensiarvoisen tärkeitä tavoitteiden saavuttamisen ja vaikutusten pienentämisen kannalta.

79. Ilmastokestävyyden saavuttaminen ja muutokseen sopeutuminen ovat maailmanlaajuisten ilmastomuutostojen olennaisia päämääriä. Tavoitteena on suojella ihmisiä ja ekosysteemejä, ja päämäärien saavuttamiseen tarvitaan kaikkien yhteiskunnan osien osallistumista ja tukea. Yritysten tulisi välttää toimintaa, joka heikentää yhteisöjen, työntekijöiden ja ekosysteemien sopeutumista ja sietokykyä.
80. Luonnon monimuotoisuuden suojelu ja luonnonvarojen ja ekosysteemien, kuten esimerkiksi metsien, merien, soiden ja kosteikkojen kestävä hallinnointi ja käyttö on ensiarvoisen tärkeää ihmisten terveyden ja elinkeinon, lajien selviytymisen sekä ilmastomuutoksen lieventämisen ja siihen sopeutumisen kannalta. Yritysten tulisi myötävaikuttaa luonnon monimuotoisuuden suojeluun, niiden komponenttien kestäväan käyttöön sekä geenivarojen hyödyntämisestä saatavien etujen reiluun ja tasapuoliseen jakamiseen. Yritysten tulisi myös välttää ja lieventää maaperän, meriveden ja makean veden pilaantumista sekä metsien tuhoutumista YK:n kestävä kehityksen tavoitteiden, erityisesti niiden kohdan 15.2 mukaisesti. Tärkeitä asiakirjoja ovat myös YK:n strateginen metsäsuunnitelma vuosille 2017–2030 ja vuoden 2021 Glasgow'n metsiä ja maankäyttöä koskeva julistus, jotka pyrkivät pysäyttämään metsäkadon ja maan pilaantumisen vuoteen 2030 mennessä. Toimenpiteiden tulisi sisältää erityisen huolelliset selvitykset mahdollisista haittavaikutuksista luonnon monimuotoisuuteen kansallispuistoissa, luonnonsuojelualueilla ja muilla suojelluilla alueilla, kuten UNESCON maailmanperintökohteissa ja Biodiversiteettisopimuksen sekä kansallisten lakien nojalla suojelluilla alueilla sekä vaikutuksista suojeltuihin lajeihin. Yritysten tulisi tarvittaessa ja omat mahdollisuutensa ja kansalliset lait huomioiden myös myötävaikuttaa kestäväan maan ja metsän hoitoon, kuten ennallistamiseen, metsitykseen, uudelleenmetsitykseen sekä maaperän, meriveden ja makean veden puhdistamiseen. Yritysten pyrkimysten ehkäistä ja lieventää luonnon monimuotoisuuteen kohdistuvia haittavaikutuksia tulisi perustua hierarkiaan, jossa ensisijaisena keinona on monimuotoisuuden vahingoittamisen välttäminen. Jos välttäminen ei ole mahdollista, haittavaikutuksia pyritään pienentämään tai vähentämään. Kompensointi ja ennallistaminen ovat viimeisiä keinoja, jos haittavaikutusten estäminen ei onnistu.
81. Haitalliset ympäristövaikutukset erityisesti luonnon monimuotoisuuteen ja maaperän, meriveden ja makean veden pilaantumiseen liittyen voivat liittyä maa-alueiden, metsien ja vesistöjen vastuulliseen omistamiseen. Maanomistuksen, kalastuksen ja metsien vastuullista hallintaa koskevat vapaaehtoiset suuntaviivat (Voluntary Guidelines on the Responsible Governance of Tenure, of Land, Fisheries and Forests in the Context of National Food Security, VGGT) tunnistavat, että maanomistuksen, kalastuksen ja metsien vastuullinen hallinta on tärkeää ympäristön kestäväan käytön kannalta. VGGT-ohjeissa peräänkuulutetaan investointeja, jotka eivät aiheuta vahinkoa, sekä suojakeinoja laillisen omistajuuden menettämistä ja ympäristövaurioita vastaan.

82. Toimintaohjeissa kannustetaan yrityksiä parantamaan ympäristönsuojelun tasoa kaikessa toiminnassaan, vaikka yrityksen toimintamaiden nykikäytäntö ei sitä muodollisesti vaatisikaan. Tässä suhteessa yritysten tulisi ottaa asianmukaisesti huomioon niiden toiminnan yhteiskunnalliset ja taloudelliset vaikutukset kehitysmaissa.
83. Monikansallisilla yrityksillä on esimerkiksi usein käytössään innovatiivisia teknologioita tai toimintatapoja, joilla ympäristönsuojelun tasoa voitaisiin yleisesti parantaa. Niitä pidetään usein alansa johtavina yrityksinä, joten mahdollisuutta vaikuttaa esimerkin kautta muihin yrityksiin ei pidä väheksyä. Jos varmistetaan, että monikansallisen yrityksen toimintamaiden ympäristö hyötyy käytettävissä olevista, innovatiivisista teknologioista ja toimintatavoista, voidaan merkittäväällä tavalla tukea kansainvälistä sijoitustoimintaa yleensäkin.
84. Yrityksillä on tärkeä rooli työntekijöidensä ja muiden sidosryhmien ympäristökoulutuksessa. Yrityksiä kehoitetaan täyttämään tämä velvoitteensa mahdollisimman laaja-alaisesti erityisesti niillä osa-alueilla, jotka liittyvät suoranaisesti ihmisten terveyteen ja turvallisuuteen. Yritysten tulisi myös julkistaa ympäristöpolitiikkansa, -vaatimuksensa ja -standardinsa selkeästi ja saavutettavasti liikekumppaneilleen.
85. Yritysten tulisi kunnioittaa eläinten hyvinvointia koskevia normeja, jotka on määritetty Maailman eläintautijärjestön (World Organisation for Animal Health, WOAH) maaeläinten terveyttä koskevassa säännöstössä. Eläimen hyvinvointi on kunnossa, jos eläin on terve, hyvinvoiva, ravittu ja turvassa eikä kärsi epämiellyttävistä oloiloista, kuten kivusta, pelosta ja stressistä. Hyvinvoiva eläin pystyy käyttäytymään tavoilla, jotka ovat tärkeitä sen fyysisen ja psyykkisen voinnin kannalta. Eläinten hyvinvointi edellyttää tautien ehkäisyä ja asianmukaista eläinlääketieteellistä hoitoa, suojaa, hoitoa ja ravintoa, virikkeellisen ja turvallisen ympäristön, inhimillisiä käsittelytapoja sekä teurastus- tai lopetusmenetelmiä. Lisäksi yritysten tulisi noudattaa kansainvälisten organisaatioiden laatimia elävien eläinten kuljetusohjeita.

VII. Lahjonnan ja muiden korruption muotojen torjunta

Monet toimintaohjeiden aiheisiin liittyvistä haittavaikutuksista ovat mahdollisia korruption vuoksi. Vaikuttavien korruption vastausten toimien käyttöönotto on jo sellaisenaan tärkeä teko, jolla yritys voi pyrkiä välttämään toimintaohjeiden kattamia haittavaikutuksia. Yritykset eivät saa osallistua lahjontaan tai muihin korruption muotoihin.

Erityisesti yritysten tulisi

1. pitäytyä kaikesta korruptiosta, kuten tarjoamasta, lupaamasta tai antamasta oikeudetonta rahallista tai muuta etua viranomaisille, sellaisten henkilöiden tai yhteisöjen työntekijöille, joiden kanssa yrityksellä on liikesuhde, tai näiden sukulaisille tai liikekumppaneille. Yritysten ei tulisi myöskään vaatia, hyväksyä tai ottaa vastaan oikeudettomia rahallisia tai muita etuja viranomaisilta tai sellaisten henkilöiden tai yhteisöjen työntekijöiltä, joiden kanssa yrityksellä on liikesuhde. Yritysten ei tulisi käyttää kolmansia osapuolia, kuten asiamiehiä tai muita välikäsiä, konsultteja, edustajia, jakelijoita, yhtymiä, alihankkijoita ja toimittajia tai yhteisyrituskumppaneita kanavoimaan oikeudettomia rahallisia tai muita etuja viranomaisille tai sellaisten henkilöiden tai yhteisöjen työntekijöille, joiden kanssa yrityksellä on liikesuhde, tai näiden sukulaisille tai liikekumppaneille.
2. kehittää ja ottaa käyttöön riittävä sisäinen valvonta, eettiset ohjeistukset ja vaatimustenmukaisuusohjelmat tai toimenpiteet lahjonnan ja muiden korruption muotojen estämiseksi ja tunnistamiseksi. Näiden kehittämisen tulisi tapahtua riskinarvioinnin pohjalta, jossa tarkastellaan yrityksen omaa tilannetta, erityisesti yritykseen kohdistuvaa lahjonta- ja korruptionriskiä (kuten sen maantieteellinen sijainti ja tuotannonala, muut vastuullisen liiketoiminnan kysymykset, sääntely-ympäristö, liikesuhteiden tyyppi, yhteistyö ulkomaisten valtionhallintojen kanssa ja kolmansien osapuolten käyttö). Edellä mainitun sisäisen valvonnan, eettisen ohjeistuksen ja vaatimustenmukaisuusohjelmien tai toimenpiteiden tulisi sisältää taloushallinto- ja kirjanpitojen järjestelmät, johon kuuluu sisäisen valvonnan järjestelmä. Nämä järjestelmät tulisi suunnitella kohtuullisesti siten, että niillä varmistetaan riittävien ja oikeiden tilikirjojen, eturistiriitatietojen, arkistojen ja kirjanpidon ylläpito, jolloin näitä asiakirjoja ei voida käyttää lahjontatarkoituksiin tai lahjonnan tai muun korruption salaamiseen. Yrityksen olosuhteita ja riskejä tulisi valvoa säännöllisesti ja arvioida uudelleen tarpeen mukaan vaatimuksenmukaisuutta tukevien resurssien osoittamiseksi ja sen varmistamiseksi, että yrityksen sisäinen valvonta, eettinen ohjeistus ja vaatimustenmukaisuusohjelma tai toimenpiteet ovat asianmukaiset ja edelleen tehokkaat. Tällä tavoin voidaan myös lieventää yrityksen riskiä joutua osalliseksi lahjontaan tai

muihin korruption muotoihin. Kaikenlaisen korruption ennaltaehkäisy ja tunnistamiseen tähtäävän sisäisen valvonnan, eettisen ohjeistuksen ja vaatimustenmukaisuusohjelman tai toimenpiteen tulisi myös sisältää luvussa II kuvattu riskeihin liittyvä selvitys.

3. kieltää tai estää yrityksen sisäisessä valvonnassa, eettisessä ohjeistuksessa ja vaatimustenmukaisuusohjelmissa tai toimenpiteissä pienet voitelumaksut, jotka ovat yleisesti laittomia maissa, joissa niitä käytetään. Kun tällaisia maksuja suoritetaan, ne tulisi kirjata asianmukaisesti tilikirjoihin ja kirjanpitoon.
4. varmistaa, että asiamiehien palkkaamisesta on tehty kunnollisesti dokumentoitu selvitys, jossa on otettu huomioon yritystä nimenomaisesti koskevat lahjonnan ja muun korruption riskit. Lisäksi yritysten tulee varmistaa, että asiamiehien valvonta on asianmukaista ja säännöllistä ja asiamiehille maksettavat korvaukset ovat asianmukaisia ja niitä suoritetaan ainoastaan laillisista palveluista. Tarpeen mukaan tulisi pitää luettelo asiamiehistä, jotka on otettu palvelukseen julkisten laitosten ja valtiomisteisten yritysten kanssa toimimista varten. Luettelon tulisi olla toimivaltaisten viranomaisten saatavilla tietojen julkistamista koskevien sovellettavien vaatimusten mukaisesti. Yritysten tulisi varmistaa, että niiden asiamiehet välttävät laittomia vaikutuskeinoja ja noudattavat ammattimaisia standardeja virkamiesten kanssa toimiessaan.
5. lisätä toimintansa avoimuutta lahjonnan ja muiden korruption muotojen torjunnassa ja edistää lahjomatonta yrityskulttuuria. Näihin toimenpiteisiin voivat kuulua i) yrityksen hallituksen tai muun johtavan toimielimen ja ylimmän johdon voimakas ja yksiselitteinen sitoutuminen ja tuki yrityksen sisäiselle valvonnalle, eettiselle ohjeistukselle ja vaatimustenmukaisuusohjelmalle, ii) selkeästi muotoiltu ja näkyvä lahjonnan ja korruption vastainen yhtiöpolitiikka, joka on helposti kaikkien työntekijöiden ja sitä tarvitsevien kolmansien osapuolten saatavilla. Näihin kuuluvat muiden muassa ulkomaiset sisaryhtiöt, asiamiehet ja muut välikädet ja iii) tiedottaminen johtamisjärjestelmistä, sisäisestä valvonnasta, eettisestä ohjeistuksesta ja vaatimustenmukaisuusohjelmista tai toimenpiteistä, jotka yritys on ottanut käyttöön noudattaakseen sitoumuksiaan. Yritysten tulisi myös edistää avoimuutta ja vuoropuhelua suuren yleisön kanssa lisätäkseen kansalaisten tietämystä lahjonnan ja korruption torjunnasta ja heidän osallistumistaan siihen. Kansallisten lakien ja vaatimusten rajoittamatta yrityksiä kehoitetaan julkaisemaan tiedot mahdollisista lahjontaan tai muihin korruption muotoihin liittyvistä väärinkäytöksistä sekä toimenpiteistä, joita se on ottanut käyttöön epäillyn lahjonnan ja muun korruption kitkemiseksi. Näitä toimenpiteitä voivat olla esimerkiksi väärinkäytöksen tunnistamis-, tutkimus- ja raportointiprosessit sekä aito ja ennakoiva yhteistyö lainvalvontaviranomaisten kanssa.

6. edistää työntekijöiden ja liikekumppanien tietämystä yrityksen lahjonnan ja korruption vastaisista käytännöistä ja sisäisestä valvonnasta, eettisestä ohjeistuksesta ja vaatimustenmukaisuusohjelmista tai toimenpiteistä. Yrityksen tulisi myös edistää näiden käytäntöjen, valvonnan, ohjeistuksen ja ohjelmien noudattamista asiaankuuluvien toimintamenettelyiden, ohjelmien ja toimenpiteiden levittämällä sekä koulutusohjelmien ja kurinpitotoimien avulla, joissa on huomioitu kielelliset, kulttuuriset ja teknologiaan liittyvät esteet.
7. pidättyä tekemästä laittomia lahjoituksia julkisiin virkoihin hakeville ehdokkaille tai poliittisille puolueille tai muille poliittisiin puolueisiin tai ehdokkaisiin liittyville järjestöille. Poliittisten lahjoitusten tulisi noudattaa kaikilta osin kansallisia lakeja, kuten tietojen julkistamisen vaatimuksia, ja ne tulisi ilmoittaa yrityksen ylimmälle johdolle. Myöskään työntekijöitä ei saa pakottaa tukemaan poliittisia ehdokkaita tai poliittisia järjestöjä.

Lahjonnan ja korruption torjuntaa koskeva selitysosa

86. Termit lahjonta ja muut korruption muodot tulisi ymmärtää yhteneväisesti alla mainittujen asiakirjojen kanssa. Korruptio kattaa lahjonnan, joka kohdistuu virkamiehiin tai liikesuhteessa keskenään olevien henkilöiden tai yhteisöjen työntekijöihin. Siihen voi myös kuulua vaikutusvallan väärinkäyttöä, kavallusta tai sponsoroinnin ja lahjoitusten väärinkäyttöä. Yritysten ei tulisi esimerkiksi suoraan tai epäsuorasti tarjota, luvata, antaa tai vaatia lahjusta tai muuta oikeudetonta etua tai ottaa vastaan tai säilyttää itsellään aiheetonta etua, joka kohdistuu esimerkiksi liiketoimintaan. Yritysten tulisi myös pidättyä pyytämästä lahjuksia ja kiristystä. Vaikka eturistiriita ei sinällään ole korruption muoto, on yleisesti tunnistettua, että ristiriidat yksityisen edun ja virkamiesten julkisten velvollisuuksien välillä voivat huonosti hallinnoituina johtaa korruptioon. OECD:n yleissopimus kansainvälisissä liikesuhteissa tapahtuvan ulkomaisiin virkamiehiin kohdistuvan lahjonnan torjunnasta [[OECD/LEGAL/0293](#)] (yleissopimus lahjonnan torjunnasta) astui voimaan 15.2.1999. Lahjonnanvastainen suositus (Recommendation for Further Combating Bribery of Foreign Public Officials in International Business Transactions) [[OECD/LEGAL/0378](#)], veroimenpiteitä koskeva suositus (Recommendation on Tax Measures for Further Combating Bribery of Foreign Public Officials in International Business Transactions) [[OECD/LEGAL/0371](#)] ja vientiluottohankeita koskeva lahjonnanvastainen suositus (Recommendation on Bribery and Officially Supported Export Credits) [[OECD/LEGAL/0447](#)] ja korruptioriskin hallintaa koskeva suositus kehitysyhteistyötoimijoille (Recommendation for Development Co-operation Actors on Managing the Risk of Corruption) [[OECD/LEGAL/0431](#)] muodostavat lahjonnanvastaisen yleissopimuksen ohella OECD:n keskeiset asiakirjat, joiden kohteena ovat lahjuksia tarjoavat osapuolet. Niiden tavoitteena on päästä eroon

lahjusten tarjoamisesta ulkomaisille virkamiehille siten, että jokainen valtio vastaa yritystensä toiminnasta ja siitä, mitä niiden lainkäyttöalueella tapahtuu.² OECD:n lahjonnanvastaisen yleissopimuksen täsmällisen ja systemaattisen toimeenpanon seurantaan varten on käynnistetty ohjelma, jonka tarkoitus on edistää näiden asiakirjojen toimeenpanoa yleissopimuksen allekirjoittaneissa valtioissa. Muita korruption muotoja ja lahjomattomuuteen kohdistuvia riskejä käsitellään myös julkista lahjomattomuutta koskevassa suosituksessa (Recommendation on Public Integrity) [OECD/LEGAL/0435], avoimuutta ja lahjomattomuutta lobbauksessa koskevassa suosituksessa (Recommendation on Principles for Transparency and Integrity in Lobbying) [OECD/LEGAL/0379], suosituksessa eturistiriitojen käsittelyä julkishallinnon alalla koskevista suuntaviivoista (Recommendation on OECD Guidelines for Managing Conflict of Interest in the Public Service) [OECD/LEGAL/0316] ja suosituksessa korruptiontorjuntaa ja lahjomattomuutta valtiomisteisissä yrityksissä koskevista suuntaviivoista (Recommendation on Guidelines on Anti-Corruption and Integrity in State-Owned Enterprises) [OECD/LEGAL/0451].

87. Korruptio vahingoittaa demokraattisia instituutioita ja yritysten hallinnointia. Se haittaa investointeja ja vääristää kansainvälisiä kilpailuedellytyksiä. Taloudellisten vaikutusten lisäksi korruptiolla voi olla muitakin haitallisia vaikutuksia, kuten maailmanlaajuisen vakauden horjuttaminen, ympäristöä ja työelämän oikeuksia koskevien normien noudattamatta jättäminen tai heikkolaatuisten hyödykkeiden tarjoaminen. Varojen ohjaaminen korruptoituneilla käytännöillä horjuttaa etenkin kansalaisten pyrkimyksiä parantaa taloudellista ja yhteiskunnallista asemaansa sekä ympäristön tilaa. Korruptio vaikuttaa erityisen paljon marginalisoituihin ja haavoittuvaisiin ryhmiin ja väestönosiin, ja se voi pahentaa sukupuolten välistä epätasa-arvoa. Yrityksillä on tärkeä rooli tällaisten käytäntöjen torjunnassa. Ne voivat esimerkiksi ottaa huomioon rakenteellisen syrjinnän päällekkäiset ilmenemismuodot, jotka liittyvät etnisyyteen, rotuun, sukupuoleen ja seksuaaliseen suuntautumiseen,

2 Yleissopimuksen määritelmän mukaan "lahjus" on "... tahallinen oikeudettoman rahallisen tai muun edun tarjoaminen, lupaaminen tai antaminen suoraan tai välillisesti ulkomaiselle virkamiehelle, tämän virkamiehen omaan tai kolmannen osapuolen käyttöön tarkoituksena saada virkamies toimimaan tai pidättymään toimimasta virkatehtäviään hoitaessaan niin, että lahjuksen tarjoaja saavuttaisi tai säilyttäisi liiketoimintaan liittyviä tai muita sopimattomia etuuksia kansainvälisissä liikesuhteissa." Yleissopimuksen selitysosassa (kappale 9) todetaan selvyyden vuoksi, että "pienet 'voitelumaksut' eivät ole maksuja, joista koituu 'liiketoimintaan liittyviä tai muita sopimattomia etuuksia kansainvälisissä liikesuhteissa' kohdan 1 tarkoittamassa mielessä, joten ne eivät myöskään ole rikos. Tällaiset maksut, joita joissakin maissa maksetaan, jotta viranhaltijat suorittaisivat virkansa edellyttämät tehtävät, kuten lupien myöntämisen, ovat yleensä laittomia kyseisessä maassa. Muut maat voivat ja niiden tulisi tarttua tähän vahingolliseen ilmiöön keinoilla, jotka edistävät hyvää hallintotapaa." Lahjonnan vastaisessa suosituksessa (osa XIV.i) suositellaan, että valtiot "ryhtyvät säännöllisesti arvioimaan voitelumaksuja koskevia käytäntöjään ja lähestymistapojaan ilmiön torjumiseksi".

- sisäistä valvontaa, eettistä ohjeistusta ja vaatimustenmukaisuusohjelmia määrittäessään.
88. Asiallisuus, lahjomattomuus ja avoimuus ovat avaintekijöitä sekä julkisella että yksityisellä sektorilla lahjonnan ja korruption torjunnassa. Liike-elämän edustajat, kansalaisjärjestöt, hallitukset ja hallitusten väliset organisaatiot ovat kaikki tehneet yhteistyötä, jotta korruption torjunnalle saataisiin vahvempi julkinen tuki ja lisättäisiin avoimuutta ja yleistä tietämystä korruptioon ja lahjontaan liittyvistä ongelmista. Asianmukaisten hallintotapojen käyttöönotto on myös keskeinen osa eettisen kulttuurin luomista yrityksissä.
89. Lahjonnanvastaisessa suosituksessa suositellaan erityisesti, että valtiot kannustavat yrityksiään kehittämään ja ottamaan käyttöön riittävän sisäisen valvonnan, eettisen ohjeistuksen ja vaatimustenmukaisuusohjelmat tai toimenpiteet ulkomaisten virkamiesten lahjonnan estämiseksi ja tunnistamiseksi, ottaen samalla huomioon sisäistä valvontaa, eettistä ohjeistusta ja vaatimustenmukaisuutta koskevien hyvien käytäntöjen ohjeistuksen (Good Practice Guidance on Internal Controls, Ethics and Compliance), joka on lahjonnanvastaisen suosituksen liitteessä II. Ohjeistus hyvistä käytännöistä on suunnattu yrityksille sekä elinkeinoelämän järjestöille ja ammattijärjestöille. Siinä tuodaan esiin hyviä käytäntöjä, joilla voidaan varmistaa sisäisen valvonnan, eettisen ohjeistuksen ja vaatimustenmukaisuusohjelmien tai toimenpiteiden vaikuttavuus ulkomaisten virkamiesten lahjonnan estämisessä ja tunnistamisessa. Ohjeistus on joustava, ja yrityksiä, etenkin PK-yrityksiä, kehoitetaan sovittamaan se yrityksen tilanteeseen, mukaan lukien yrityksen koko, oikeudellinen rakenne, maantieteellinen alue, teollisuudenala sekä lainkäyttö ja muut oikeudelliset peruseriaatteen, joiden alaisina yritys toimii. Näiden toimintaohjeiden mukaisesti korruption ennaltaehkäisyn ja tunnistamiseen tähtäävien sisäisen valvonnan, eettisen ohjeistuksen ja vaatimustenmukaisuusohjelman tai toimenpiteiden tulisi myös sisältää luvussa II kuvattu riskeihin liittyvä selvitys.
90. Myös yhteiset hankkeet ja onnistunut yhteistyö paikallisten ja kansainvälisten kansalaisyhteiskunnan toimijoiden, yritysten, ammattijärjestöjen ja kansainvälisten järjestöjen kanssa voivat auttaa yrityksiä suunnittelemaan ja toteuttamaan tehokkaita korruption vastaisia käytäntöjä ja lieventämään sellaisia korruption riskejä, joita yksi yritys ei voi ratkaista yksin.
91. Korruption vastainen YK:n yleissopimus (UNCAC) tuli voimaan 14. joulukuuta 2005, ja siinä määritetään kattavasti korruption torjuntaa koskevat normit, toimenpiteet ja säännöt. Sopimuspuolina olevien valtioiden on UNCAC:in nojalla kiellettävä virkamiehiä ottamasta vastaan lahjuksia ja yrityksiään lahjomasta kansallisia ja ulkomaisia virkamiehiä sekä kansainvälisten julkisten organisaatioiden virkamiehiä ja harkittava yritysten välisen lahjonnan kieltämistä. UNCAC ja OECD:n lahjonnanvastainen yleissopimus tukevat ja täydentävät toisiaan.

92. Lahjusvaatimusten esittämiseen puuttumisen kannalta todetaan, että hyvä hallintotapa on olennainen lahjusvaatimuksia ehkäisevä tekijä. Sekä koti- että isäntävaltioiden tulisi auttaa yrityksiä, jotka joutuvat lahjusvaatimusten tai kiristyksen kohteeksi, lisätä tietoisuutta ja tarjota koulutusta virkamiehille, tukea yhteisiä hankkeita yksityisen ja julkisen sektorin edustajien ja kansalaisyhteiskunnan toimijoiden kanssa ja mahdollisuuksien mukaan perustaa yhteisiä hankkeita lahjusten vaatimisen ja kiristämisen torjumiseksi. Lahjonnanvastaisen suosituksen liitteenä II olevassa ohjeistuksessa, jossa esitetään tiettyjä yleissopimuksen artikloita koskevia hyviä käytäntöjä, todetaan, että lahjonnanvastainen yleissopimus tulisi panna täytäntöön siten, ettei siinä sallita verukkeita tai poikkeuksia tilanteessa, jossa ulkomainen virkamies pyytää lahjusta. Sen lisäksi UNCAC:ssa edellytetään kansallisten virkamiesten lahjusvaatimusten kriminalisointia.

VIII. Kuluttajansuoja

Yritysten tulisi toimia kuluttajasuhteissaan hyvän liiketavan sekä markkinointia ja mainontaa koskevien sääntöjen mukaisesti ja ryhtyä kaikkiin kohtuullisiksi katsottaviin toimiin varmistaakseen tarjoamiensa hyödykkeiden ja palveluiden laadun. Erityisesti yritysten tulisi

1. varmistaa, että niiden tarjoamat tuotteet ja palvelut täyttävät kaikki yhteisesti sovitut ja lakisääteiset terveys- ja turvallisuusvaatimukset, että ne varustetaan tarvittavilla terveysvaroitusta- ja turvallisuustiedoilla ja että ne eivät aiheuta kohtuutonta riskiä kuluttajan terveydelle tai turvallisuudelle ennakoitavissa olevassa aiotussa tai ohjeiden vastaisessa käytössä.
2. antaa tarkat, todennettavissa olevat ja selkeät tiedot, joiden pohjalta kuluttaja voi tehdä tietoon perustuvia päätöksiä. Näihin tietoihin kuuluvat tiedot hinnoista ja tarvittaessa tuotteiden ja palvelujen sisällöstä, turvallisuudesta, ympäristöominaisuuksista, huollosta, varastoinnista ja hävittämisestä. Lisäksi niiden on annettava sähköisessä kaupankäynnissä vaaditut tiedot esimerkiksi yksityisyydensuojasta, riitojen ratkaisusta ja korvausten saamisesta. Tiedot tulisi antaa kattavasti selkokielellä niin, että ne ovat helposti saatavilla, huomioiden samalla vammaiskuluttajien saavutettavuuteen liittyvät tarpeet. Tämä tieto tulisi mahdollisuuksien mukaan tarjota siten, että kuluttajat pystyvät vertailemaan tuotteita keskenään.
3. tarjota kuluttajille oikeudenmukaiset, helppokäyttöiset, ajanmukaiset ja tehokkaat tuomioistuinten ulkopuoliset menettelyt riitojen ratkaisua ja korvausten saamista varten ilman kohtuuttomia kustannuksia tai vaivannäköä.

4. pidättyä esittämästä väitteitä, jättämästä tietoja kertomatta ja ryhtymästä toimiin, jotka ovat petollisia, harhaanjohtavia, vilpillisiä tai epäoikeudenmukaisia tai jotka muuten harhauttavat kuluttajat tekemään valintoja, jotka ovat kuluttajien tai kilpailun kannalta haitallisia.
5. tukea pyrkimyksiä kuluttajien valistamiseksi liiketoimintaansa koskevilla aloilla, jotta voitaisiin muun muassa parantaa kuluttajien mahdollisuuksia i) tehdä tietoon perustuvia päätöksiä monimutkaisista tuotteista, palveluista ja markkinoista, ii) ymmärtää paremmin päätöstensä taloudelliset, ympäristölliset ja yhteiskunnalliset vaikutukset ja iii) tukea kestävästä kulutuksesta.
6. suojella kuluttajien yksityisyyttä varmistamalla, että yrityksen harjoittama kuluttajia koskevan tiedon keräys ja käyttö on laillista, avointa ja oikeudenmukaista, tukea kuluttajien osallisuutta ja ryhtyä kohtuullisiin toimenpiteisiin varmistaa keräämiensä, tallentamiensa, käsittelemiensä tai levittämiensä henkilötietojen suojaus.
7. toimia varauksetta yhteistyössä viranomaisten kanssa harhaanjohtavien markkinointitapojen ehkäisemiseksi ja niihin puuttumiseksi (mukaan lukien harhaanjohtava mainonta ja kaupallinen petos) ja vähentää tai ehkäistä tarjoamiensa tuotteiden tai palveluiden kulutuksesta, käytöstä ja hävittämisestä seuraavia vakavia uhkia kansanterveydelle, yleiselle turvallisuudelle tai ympäristölle.
8. ottaa huomioon edellä mainittuja periaatteita soveltaessaan i) haavoittuvien ja heikommassa asemassa olevien kuluttajien tarpeet ja ii) erityiset haasteet, joita sähköinen kaupankäynti saattaa aiheuttaa kuluttajille.

Kuluttajansuojaa koskeva selitysosa

93. Toimintaohjeiden kuluttajansuojaa koskeva luku perustuu OECD:n kuluttajapolittisen komitean ja rahoitusmarkkinakomitean työhön, kuluttajansuojaa koskeviin OECD:n standardeihin sekä muiden kansainvälisten organisaatioiden, kuten Kansainvälisen kauppakamarin (ICC), kansainvälisen standardoimisjärjestön ISO:n ja YK:n ja YK:n ympäristöohjelman (YK:n kuluttajapolitiikan toimintaohjeet) antamaan panokseen. Luvun kannalta olennaisiin asiakirjoihin kuuluu muiden muassa Kansainvälisen kauppakamarin julkaisema globaalia ja vastuullista mainontaa koskeva mainonnan ja markkinoinnin ohjeistus (Advertising and Marketing Communications Code).

94. Tässä luvussa todetaan, että kuluttajatytyväisyys ja siihen liittyvät intressit muodostavat perustan yrityksen menestyksekkäälle toiminnalle. Siinä todetaan myös, että tuotteiden ja palveluiden kuluttajamarkkinat ovat ajan myötä muuttuneet huomattavasti. Sääntelyn uudistaminen, avoimemmat globaalit markkinat, uusien teknologioiden kehittäminen ja kuluttajapalveluiden yleistyminen ovat olleet keskeisiä muutostekijöitä, jotka ovat tarjonneet kuluttajille lisää valinnanvapautta ja muita avoimemmasta kilpailusta saatavia etuja. Samanaikaisesti muutostahti ja monien markkinoiden lisääntynyt monimutkaisuus ovat yleisesti ottaen vaikeuttaneet kuluttajien mahdollisuutta vertailla ja arvioida tuotteita ja palveluita. Lisäksi kuluttajien ikärakenne on muuttunut ajan myötä. Lapset ovat yhä merkittävämpi markkinavoima, samoin kuin yhä useammat ikääntyvät aikuiset. Kuluttajat ovat yleisesti ottaen paremmin koulutettuja, mutta monilta puuttuu silti laskenta- ja lukutaito, jota tarvitaan nykyisillä monimutkaisilla ja tietointensiivisillä markkinoilla. Monet kuluttajat ovat myös yhä kiinnostuneempia yrityksen kannasta ja toiminnasta monenlaisissa taloudellisissa, yhteiskunnallisissa ja ekologisissa asioissa ja he ottavat nämä seikat huomioon tuotteita ja palveluita valitessaan.
95. Johdannossa vaaditaan yrityksiä noudattamaan hyvää liiketapaa sekä markkinointia ja mainontaa koskevia sääntöjä ja varmistamaan tuotteidensa laadun ja luotettavuuden. Nämä periaatteet koskevat sekä tuotteita että palveluita.
96. Kohdassa 1 korostetaan, kuinka tärkeää yritysten on noudattaa terveys- ja turvallisuusvaatimuksia ja antaa kuluttajille riittävät terveyteen ja turvallisuuteen liittyvät tiedot tuotteistaan.
97. Kohdassa 2 käsitellään tietojen julkistamista. Yrityksiä vaaditaan antamaan riittävät tiedot, joiden pohjalta kuluttajat voivat tehdä tietoon perustuvia päätöksiä. Tapa, jolla tiedot asetetaan sähköisesti saataville, tulisi räätälöidä ja mukauttaa niin, että kuluttajilla on siihen pääsy. Tähän sisältyvät tiedot tuotteisiin mahdollisesti liittyvistä taloudellisista riskeistä. Joissain tapauksissa yritysten täytyy lain nojalla myös tarjota tiedot siten, että kuluttajat pystyvät vertailemaan tuotteita ja palveluita suoraan (esimerkiksi yksikköhinnoittelu). Varsinaisen lainsäädännön puuttuessa yrityksiä kannustetaan esittämään tieto kuluttajien kanssa toimiessaan tavalla, joka helpottaa hyödykkeiden ja palveluiden vertailua ja antaa kuluttajalle mahdollisuuden määrittää helposti tuotteen kokonaishinnan. "Riittävän tiedon" määritelmä voi muuttua ajan myötä, joten yritysten tulisi olla valmiita vastaamaan näihin muutoksiin. Kaikkien yrityksen esittämien tuotteisiin tai ympäristöön liittyvien väitteiden tulisi perustua riittävään näyttöön ja tarvittaessa asianmukaisiin kokeisiin. Väitteet voivat koskea niin tuotteen tai palvelun tuotantotapaa kuin sen varsinaisia ominaisuuksiakin. Kun otetaan huomioon kuluttajien kasvava kiinnostus ympäristökysymyksiä ja kestävästä kulutuksesta kohtaan, tietoa tulisi tarvittaessa antaa myös tuotteiden ympäristöominaisuuksista. Esimerkkejä ovat tieto energiatehokkuudesta, tuotteen kierrätettävyydestä, kestävydestä ja korjattavuudesta, rahoitustuotteiden ja -palveluiden kestävyysnäkökohdista ja elintarvikkeiden tapauksessa tieto maatalouskäytännöistä tai ravintoarvoista.

98. Kuluttajat ottavat ostopäätöksiä tehdessään yhä useammin huomioon yrityksen liiketoimintatavan. Yrityksiä kannustetaan siksi antamaan tietoa hankkeistaan, joiden tavoitteena on ottaa liiketoiminnassa huomioon yhteiskunta- ja ympäristönäkökohdat ja muutoin tukea kestävästä kulutuksesta. Tässä yhteydessä merkityksellinen on toimintaohjeiden luku III, jossa käsitellään tietojen julkistamista. Siinä kehoitetaan yrityksiä viestimään yleisölle arvoistaan tai toimintaperiaatteistaan ja tiedottamaan myös yrityksen sosiaalisista, eettisistä ja ekologisista toimintaperiaatteista ja muista sen noudattamista toimintaohjeista. Niitä kehoitetaan esittämään tämä tieto selkeästi ja varmistamaan kaikkien ympäristö- ja yhteiskuntavastuuta koskevien väittämien todenperäisyys. Yhä useamman yrityksen olisi hyvä raportoida näistä aiheista ja suunnata tietoa kuluttajille.
99. Kohta 3 on linjassa asiakasvalitusten käsittelystä annetun neuvoston suosituksen kanssa (Council Recommendation on Consumer Dispute Resolution and Redress [[OECD/LEGAL/0356](#)]). Suosituksessa annetaan puitteet tehokkaiden menettelyiden kehittämiseksi kuluttajavalitusten käsittelyä varten. Näihin puitteisiin kuuluu joukko toimia, joihin liike-elämä voi ryhtyä asian tiimoilta. Monien yritysten luomat järjestelmät kuluttajavalitusten käsittelyä varten ovat lisänneet kuluttajien luottamusta ja tyytyväisyyttä. Nämä järjestelmät voivat olla oikeuskanteita kätevämpi tapa ratkaista valitukset, sillä oikeusmenettelyt saattavat osoittautua kalliiksi, hankaliksi ja aikaavieviksi kaikkien osapuolten kannalta. Jotta nämä tuomioistuinten ulkopuoliset järjestelmät toimisivat tehokkaasti, kuluttajien täytyy kuitenkin olla tietoisia niiden olemassaolosta. Heitä olisi myös opastettava valitusten tekemisessä etenkin tilanteissa, joissa valitukset koskevat rajat ylittäviä tai monitahoisia kauppatahtumia.
100. Kohta 4 koskee petollisia, harhaanjohtavia, vilpillisiä tai epärehellisiä kaupankäynnin käytäntöjä. Ne voivat vääristää markkinoita sekä kuluttajien että vastuullisten yritysten kustannuksella, joten niitä tulisi välttää.
101. Kohdassa 5 käsitellään kuluttajien valistamista, mikä on yhä tärkeämpää tuotteiden ja markkinoiden muuttuessa entistä monimutkaisemmiksi. Valtiot, kuluttajajärjestöt ja monet yritykset ovat myöntäneet, että vastuu kuuluu niille kaikille ja että niillä voi olla tässä yhteydessä keskeinen tehtävä. Kuluttajilla on vaikeuksia arvioida monimutkaisia tuotteita rahoitusalailla ja muilla aloilla. Tästä syystä sidosryhmien on tärkeää tehdä yhteistyötä valistuksen lisäämiseksi, jotta kuluttajilla olisi paremmat mahdollisuudet tehdä oikeita päätöksiä.
102. Kohdassa 6 käsitellään henkilötietoja. Yritykset keräävät ja käyttävät henkilötietoja yhä useammin, mikä voi aiheuttaa suuria riskejä kuluttajien yksityisyydelle ja hyvinvoinnille. Tästä syystä henkilötietoja on suojattava kuluttajien yksityisyydensuojan loukkaamiselta, kuten tietomurroilta.
103. Kohdassa 7 korostetaan sen tärkeyttä, että yritykset toimivat yhteistyössä viranomaisten kanssa, jotta petollisia markkinointikäytäntöjä voitaisiin estää ja torjua tehokkaammin. Yhteistyötä tarvitaan myös kansanterveyteen, yleiseen turvallisuuteen tai ympäristöön kohdistuvien uhkien vähentämiseksi tai estämiseksi.

Näihin kuuluvat myös tavaroiden hävittämiseen, kulutukseen ja käyttöön liittyvät uhat. Tuotteiden koko elinkaari – erityisesti tuotteiden suunnittelu, valmistus, jakelu, käyttö ja hävitys – on siis tärkeää ottaa huomioon turvallisuusriskien arvioinnissa ja hallinnoinnissa.

104. Kohdassa 8 yrityksiä kehoitetaan ottamaan huomioon heikommassa asemassa olevat ja haavoittuvaset kuluttajat tuotteiden ja palveluiden markkinoinnissa. Heikommassa asemassa olevilla tai haavoittuvaisilla kuluttajilla tarkoitetaan tiettyjä kuluttajia tai kuluttajaryhmiä, jotka henkilökohtaisten ominaisuuksiensa tai tilanteensa (kuten ikä, henkiset ja fyysiset kyvyt, koulutus, tulotaso, kieli tai syrjäinen sijainti) vuoksi saattavat kokea vaikeuksia toimiessaan nykypäivän tietointensiivisillä, globalisoituneilla markkinoilla. Kohdassa korostetaan myös langattoman kaupankäynnin ja muiden sähköisen kaupankäynnin muotojen kasvavaa merkitystä globaaleilla markkinoilla. Sähköisen kaupankäynnin tarjoamat edut ovat huomattavia ja lisääntyvät edelleen. Siihen liittyy kuitenkin riskejä kuluttajien kannalta. Valtiot ovat tarkastelleet laajasti keinoja, joilla voitaisiin varmistaa kuluttajille avoin ja tehokas suoja, joka on samantasoinen sähköisessä kaupankäynnissä kuin perinteisille kaupankäynnin muodoille tarjottu suoja. Onkin tärkeää, että yritykset ryhtyvät toimiin sähköisen kaupankäynnin riskien vähentämiseksi niin, että suojauksen taso saadaan samalle tasolle kuin perinteisessä kaupankäynnissä.

IX. Tiede, teknologia ja innovaatiot

Tieteellinen tutkimus ja teknologiset innovaatiot ovat lisänneet tuottavuutta ja parantaneet yritysten mahdollisuuksia tehdä huolellisuusperiaatteen mukaisia selvityksiä ja myötävaikuttaa kestävään kehitykseen kaikilla aloilla. Yritysten tulisi mahdollisuuksien mukaan myötävaikuttaa paikallisen ja kansallisen innovaatiokapasiteetin kehitykseen. Kehityksen, rahoituksen, myynnin, lisensoinnin, teknologian kaupankäynnin ja käytön, tiedon keruu ja käyttö mukaan lukien, tieteellisen tutkimuksen sekä innovaatioiden osalta yritysten tulisi noudattaa näitä toimintaohjeita sekä soveltuvia kansallisia lakeja ja määräyksiä, jotka koskevat esimerkiksi yksityisyydensuojaa, tietosuojavaatimuksia ja vientivalvontaa. Erityisesti yritysten tulisi

1. toteuttaa luvussa II kuvattua riskiperustaista asianmukaisen huolellisuuden prosessia mahdollisista ja todellisista tieteeseen, teknologiaan ja innovaatioihin liittyvistä haittavaikutuksista.
2. ottaa liiketoiminnassaan mahdollisuuksien mukaan käyttöön menettelytapoja, jotka mahdollistavat teknologian ja osaamisen vapaaehtoisen, turvallisen ja tehokkaan siirron yhdessä sovitulla ehdoilla, ja helpottaa tiedon saatavuutta ja jakamista tieteellisten tutkimustulosten ja innovaatioiden edistämiseksi ottaen kuitenkin huomioon

immateriaalioikeuksien suojelua, salassapitovelvoitteita, yksityisyydensuojaa, henkilötietojen suojaamista, vientivalvontaa ja syrjimättömyyttä koskevat periaatteet.

3. tehdä isäntämaassa mahdollisuuksien mukaan tieteellistä ja teknistä kehitystyötä paikallisten markkinoiden tarpeisiin, palkata paikallista työvoimaa tutkimus- ja kehitystyöhön sekä edistää tällaisen työvoiman koulutusta lahjomattomuutta ja turvallisuutta koskevat sekä kaupalliset tarpeet huomioon ottaen.
4. myöntää immateriaalioikeuksien käyttöä koskevia lisenssejä tai muutoin siirtää teknologiaa yhdessä sovituin ehdoin, suojattuna turvatoimin, jotka ehkäisevät ja lieventävät haittavaikutuksia, ja tavalla, joka parantaa isäntämaan kestävän kehityksen näkymiä pitkällä aikavälillä ja on vientivalvontasäännösten mukainen.
5. kehittää kaupallisten päämääriensä mukaisesti yhteyksiä paikallisiin korkeakouluihin ja julkisiin tutkimuslaitoksiin sekä osallistua yhteisiin tutkimushakkeisiin paikallisten tuotannonalojen tai alan järjestöjen kanssa, mukaan lukien pienten ja keski suurten yritysten ja kansalaisyhteiskunnan toimijoiden. Yhteistyössä tulisi ottaa huomioon tehokas riskienhallinta, eettiset näkökohdat, kansallinen turvallisuus, sovellettavat lait sekä sidosryhmien näkökulmat. Sen tulisi myös tunnistaa tieteen avoimuuden arvo ja kunnioittaa akateemista vapautta sekä tutkimuksen ja tieteen autonomiaa.
6. tietoa kerätessään, jakaessaan ja käyttäessään lisätä avoimuutta tiedon saatavuuden ja jakamisen käytännöistä ja kannustaa koko tiedon arvoketjua tiedonhallinnan avoimuuteen ja menettelytapoihin, jotka ovat soveltuvien normien ja velvollisuuksien mukaisia, yleisesti tunnistettuja ja toimintaohjeet hyväksyneiden valtioiden hyväksymiä. Näitä ovat esimerkiksi menettelytapaohjeet, eettiset periaatteet, kuluttajien manipulointia ja painostusta koskevat säännöt ja yksityisyydensuojaa ja tietosuojaa koskevat normit.
7. olosuhteidensa mukaan tukea yhteistyötä asianmukaisilla alustoilla ja edistää avointa, ilmaista, maailmanlaajuista, yhteiskäyttöistä, luotettavaa, saavutettavaa, edullista, turvallista ja kestävää Internetiä esimerkiksi kunnioittamalla ilmaisun, rauhanomaisen kokoontumisen ja järjestäytymisen vapautta verkossa ja toimintaohjeissa käsiteltyjen aiheiden mukaisesti.

Tiedettä, teknologiaa ja innovaatioita koskeva selitysosa

105. Teknologian kehityksellä, lisensoinnilla, myynnillä, kaupalla ja käytöllä on merkittävä vaikutus toimintaohjeissa käsiteltyihin aiheisiin, kuten kestävään kehitykseen, ihmisoikeuksiin, taloudelliseen osallistumiseen, demokratian laatuun, sosiaaliseen

- yhteenkuuluvuuteen, ilmastonmuutokseen, maailmanlaajuisiin liiketoiminnan ja työelämän näkyisiin ja markkinoiden dynamiikkaan. Tieteellinen tutkimus ja teknologiset innovaatiot ovat lisänneet tuottavuutta ja parantaneet yritysten mahdollisuuksia toteuttaa asianmukaista huolellisuutta ja myötävaikuttaa kestävään kehitykseen kaikilla aloilla, mutta niihin liittyy myös haasteita ja haittavaikutuksia.
106. Koska aihe kehittyy jatkuvasti ja liittyy moneen eri kysymykseen, tämä luku on tarkoituksella laadittu laaja-alaiseksi, jotta se kattaisi tieteeseen, teknologiaan ja innovaatioihin liittyvät riskit myös tulevaisuudessa.
107. Teknologian, tiedon ja osaamisen saatavuus ja käyttö on keskeisen tärkeää yrityksen suorituskyvylle, kun ne toimivat tietovaltaisessa ja globalisoituneessa taloudessa. Teknologian saatavuus on edellytys koko talouteen kohdistuvien teknologiakehityksen vaikutusten toteutumiselle, mukaan lukien tuottavuuden kasvu ja työpaikkojen luominen kestävässä kehityksessä periaatteiden mukaisesti.³ Monikansalliset yritykset ovat maasta toiseen tapahtuvan teknologian siirron pääkanava. Ne rikastuttavat isäntämaan innovaatiokapasiteettia luomalla uusia teknologioita, levittämällä niitä ja jopa tarjoamalla niitä kotimaisten yritysten ja instituutioiden käyttöön. Kun monikansallisten yritysten tutkimus- ja kehitystyö ja teknologiainvestoinnit on tehokkaasti kytketty kansalliseen innovaatiotoimintaan, sillä voidaan edistää isäntämaan taloudellista ja yhteiskunnallista kehitystä. Vastaavasti dynaamisen innovaatiotoiminnan kehittyminen isäntämaassa parantaa monikansallisten yritysten kaupallisia mahdollisuuksia.
108. Tämän luvun tavoitteena on taloudellisten mahdollisuuksien, kilpailukykytekijöiden ja muiden näkökohtien asettamisessa rajoissa ja yksityisyydensuojaa, tietosuojaa, turvallisuutta, immateriaalioikeuksia ja salassapitoa koskevien velvollisuuksien mukaisesti edistää monikansallisten yritysten tutkimus- ja kehitystyön tulosten levittämistä maihin, joissa nämä yritykset toimivat, ja kasvattaa tällä tavoin isäntämaan innovaatiokapasiteettia. Teknologian levittäminen voi tarkoittaa uusia teknologioita sisältävien tuotteiden kaupallistamista, prosessi-innovaatioiden lisensoimista, tiede- ja teknologiahenkilöstön palkkaamista ja kouluttamista sekä tutkimus- ja kehitystyötä harjoittavien yhteisyritysten kehittämistä. Teknologian myynnissä ja lisensoinnissa neuvoteltavien ehtojen tulisi olla kohtuullisia, minkä lisäksi monikansallisten yritysten olisi hyvä ottaa huomioon teknologioiden pitkän aikavälin kehitys-, ympäristö- ja muut vaikutukset. Monikansalliset yritykset voivat toiminnallaan luoda ja parantaa ulkomaisten tytäryhtiöidensä, alihankkijoidensa ja muiden liikekumppaneidensa innovaatiokykyä. Lisäksi monikansalliset

3 Kohta 7 ei rajoita valtioiden osallisuutta Maailman kauppajärjestön (WTO) sähköisen kaupankäynnin toimintoihin. Sen ei ole tarkoitus sivuuttaa muita tärkeitä julkisia etuja, joita Internetin käyttöön voi liittyä ja jotka olisi otettava huomioon. Osa valtioista on viittannut tässä yhteydessä vuonna 2005 Tunisiassa järjestetyn kansainvälisen tietoyhteiskuntaa käsittelevän huippukokouksen agendaan.

yrietykset voivat tähdentää paikallisen fyysisen ja institutionaalisen tiede- ja teknologiainfrastruktuurin merkitystä. Tässä yhteydessä monikansalliset yritykset voivat isäntämaassaan myötävaikuttaa sellaisen politiikan syntyymiseen, jolla edistetään dynaamisten innovaatiojärjestelmien kehittämistä.

109. Tässä luvussa tiede käsittää esimerkiksi tutkimuksen ja tutkimisen. Teknologia sisältää digitaalisen teknologian, muun kuin digitaalisen teknologian ja sähköiset palvelut sekä digitaaliset ekosysteemit, jotka tukevat näiden kehitystä ja käyttöä. Innovaatio on uuden tai parannetun tuotteen, palvelun, tai prosessin kehittämispöessi, johon yritys ryhtyy tuodakseen sen mahdollisten käyttäjien saataville tai käyttöön.
110. Tiedoilla tarkoitetaan aihetta käsittelevien OECD:n suositusten mukaisesti rakenteista tai muuta kuin rakenteista tallennettua tietoa, joka voi olla esimerkiksi tekstiä, kuvia, ääntä ja videokuvaa. Tietoon perustuvat innovaatiot ja tiede ovat erittäin lupaavia suurten yhteiskunnallisten muutosten kannalta. Avoinen tieteen hankkeilla ja tiedon saatavuudella on kauaskantoisia vaikutuksia tieteellisten tulosten toistettavuuteen, tiedon jakamiseen yhteiskunnissa, monialaiseen yhteistyöhön, resurssitehokkuuteen, tuottavuuteen ja kilpailukykyyn. Tietojen siirtyminen valtioiden rajojen yli on esiarvoisen tärkeää kansainvälisen kaupankäynnin kannalta, ja tietojen onnistunut vaihtaminen kuroo umpeen digitaalista kuilua ja edistää kestävää kehitystä. Kohdassa 2 korostetaan näitä etuja, mutta samalla huomioidaan tietovarkauksiin, vastuuttomaan tiedon jakamiseen ja käyttöön liittyvät riskit, jotka loukkaavat yksityisyyttä ja voivat aiheuttaa myös kansallisen riskin. OECD:n tietojen saatavuuden ja jakamisen parantamisesta annetussa suosituksessa (Recommendation on Enhancing Access to and Sharing of Data [OECD/LEGAL/0463]) määritetään tietöekosysteemin toimijat, kuten tiedon omistajat, tuottajat ja välittäjät. Ekosysteemiin kuuluvia yrityksiä kehoitetaan ottamaan huomioon vastuullista tiedon saatavuutta, jakamista ja käyttöä koskevat suositukset, joiden tavoitteena on varmistaa riskienhallinnan toteutuminen koko tiedon arvoketjussa, mukaan lukien salassapidon, eheyden, tietoturvan ja tiedon saatavuuden kannalta tarpeelliset toimenpiteet erityisesti biologisten tietojen kuten DNA:n hallinnoinnin yhteydessä ja silloin, kun tietoa annetaan lainvalvonta- ja muille valtion viranomaisille.
111. Kohdassa 4 annettujen yrityksiä koskevien odotusten on tarkoitus olla oikeasuhtaisia, eikä niissä viitata ehtoihin, joilla voi olla odottamattomia seurauksia. Yritysten tulisi myös pyrkiä tunnistamaan tilanteet, joissa tietyt toimijat voivat pyrkiä väärinkäyttämään siviiliteknologiaa siirretyn teknologian avulla.
112. Kuten luvussa II todetaan, tieteen, teknologian ja innovaatioiden haittavaikutuksia koskevan selvityksen luonne ja laajuus määräytyvät aina yrityksen kulloisenkin tilanteen ja riskien priorisoinnin mukaan. Selvityksen tulisi kattaa tiedossa tai ennakoitavissa olevat olosuhteet, jotka liittyvät tuotteen tai palvelun käyttötarkoituksen mukaiseen käyttöön tai ennakoitavissa olevaan väärinkäyttöön ja jotka voivat aiheuttaa haittavaikutuksia.

113. Uusien teknologioiden tai nykyisten työkalujen uusien käyttötapojen kehittämiseen osallistuvien yritysten tulisi mahdollisuuksien mukaan ennakoida uuteen teknologiaan liittyviä eettisiä, lainopillisia, sosiaalisia ja ekologisia haasteita ja pyrkiä ratkaisemaan samalla kun ne edistävät vastuullisia innovaatioita ja käyvät vuoropuhelua ja jakavat tietoa paikallisten valvovien viranomaisten ja työntekijöiden edustajien kanssa. Toimintaohjeiden suositusten lisäksi yrityksiä kehoitetaan ottamaan huomioon innovaatioprosesseista annetut ohjeet, jotka tukevat toimintaohjeiden toimeenpanoa. Esimerkiksi tekoälyä ja neuroteknologiaa koskevat OECD:n normit, kuten tekoälyä koskevat suositukset (Recommendation on Artificial Intelligence [[OECD/LEGAL/0449](#)]) ja vastuullisia innovaatioita neuroteknologiassa koskevat suositukset (Recommendation on Responsible Innovation in Neurotechnology [[OECD/LEGAL/0457](#)]).
114. Kaikki sidosryhmät, kuten yritykset, asiakkaat ja valtiot, ovat yhdessä vastuussa digitaalisesta turvallisuudesta. Tietoturvahäiriöt, kuten luvaton pääsy järjestelmiin tai ohjelmistoihin, tileille murtautuminen, tietojen katoaminen tai varastaminen tai IT-resursseihin puuttuminen, voivat vahingoittaa yrityksiä, valtioita ja yksityishenkilöitä vaikuttamalla tietojen, tietojärjestelmien ja verkkojen saatavuuteen, eheyteen ja/tai salassapitoon. Yritysten tulisi toteuttaa digitaalisten riskien hallintaa tavalla, joka vastaa toimintaohjeiden muiden lukujen suosituksia. Uhkia voi pienentää ja haittoja lieventää sisäänrakennetun yksityisyydensuojan, vahvan suojauksen, oikeuksien ja pääsyn hallintaprotokollien ja muiden parhaiden käytäntöjen avulla. Yritysten tulisi myös huomioida tietoa koskevat OECD:n normit.
115. Aina kun digitaaliseen ympäristöön liittyy lapsia tai nuoria, yritysten pitäisi mahdollisuuksien mukaan ottaa ensisijaisesti huomioon lapsen etu, selvittää, miten ne voivat kunnioittaa lasten ja nuorten oikeuksia ja edistää heidän hyvinvointiaan digitaalisessa ympäristössä, ja ryhtyä tarvittaviin toimiin OECD:n lapsia digitaalisessa ympäristössä koskevien suositusten (Recommendation on Children in the Digital Environment [[OECD/LEGAL/0389](#)]) ja digitaalisille palveluntarjoajille annettujen toimintaohjeiden (Guidelines for Digital Service Providers) mukaisesti.

X. Kilpailu

Yritysten tulisi

1. noudattaa toiminnassaan kaikkia sovellettavia kilpailulakeja ja -asetuksia ja ottaa huomioon kilpailulainsäädäntö kaikissa valtioissa, joissa niiden toiminnalla voi olla kilpailua vääristäviä vaikutuksia.
2. pidättyä tekemästä tai toimeenpanemasta kilpailijoiden kanssa kilpailua rajoittavia sopimuksia, joiden tarkoituksena on
 - a) sopia hinnoista;
 - b) solmia tarjouskartelleja;
 - c) luoda tuotantorajoituksia tai kiintiöitä; tai
 - d) sopia markkinoiden jakamisesta asiakas-, toimittaja-, alue- tai toimialakohtaisesti.
3. toimia yhteistyössä tutkivien kilpailuviranomaisten kanssa muun muassa vastaamalla tiedusteluihin mahdollisimman nopeasti sovellettavan lain ja oikeussuojakeinojen asettamissa rajoissa ja harkita saatavilla olevien välineiden käyttöä, kuten luottamuksellisuudesta luopumista silloin kun se on tarkoituksenmukaista. Näin voidaan edistää tehokasta yhteistyötä tutkivien viranomaisten kanssa.
4. lisätä säännöllisesti työntekijöiden tietämystä kaikkien sovellettavien kilpailulakien ja -asetusten noudattamisen tärkeydestä ja kouluttaa erityisesti yrityksen ylempää johtoa kilpailuun liittyvissä kysymyksissä.

Kilpailua koskeva selitysosa

116. Näissä suosituksissa korostetaan kilpailulakien ja -asetusten tärkeyttä koti- ja kansainvälisten markkinoiden tehokkaan toiminnan kannalta ja tähdennetään sen tärkeyttä, että kotimaiset ja monikansalliset yritykset noudattavat kilpailulakeja ja -asetuksia. Suosituksilla pyritään myös varmistamaan, että kaikki yritykset ovat tietoisia kilpailulakien soveltamisalan, oikeussuojakeinojen ja seuraamusten sekä kilpailuviranomaisten välisen yhteistyön laajuuden alalla tapahtuvasta kehityksestä. "Kilpailulaeilla" tarkoitetaan kartelli- ja monopolilainsäädäntöä, jolla kielletään a) kilpailua rajoittavat sopimukset, b) markkina-aseman tai määräävän markkina-aseman väärinkäyttö, c) markkina-aseman tai määräävän markkina-aseman hankkiminen muutoin kuin oman tehokkaan suorituksen avulla sekä d) kilpailun huomattava vähentäminen tai tehokkaan kilpailun huomattava vaikeuttaminen fuusioiden ja yritysostojen seurauksena.
117. Yleisesti ottaen kilpailulaeissa ja -ohjeissa kielletään: a) varsinaiset kartellit, b) muut kilpailua rajoittavat sopimukset, c) kilpailua rajoittava toiminta, jossa käytetään hyväksi määräävää markkina-asemaa tai pyritään vahvistamaan sitä,

ja d) kilpailua rajoittavat fuusiot ja yritysostot. Kartellien torjuntaa koskevan suosituksen (Recommendation Concerning Effective Action Against Hard Core Cartels [OECD/LEGAL/0452]) mukaan kohdassa a) mainitut kilpailua rajoittavat sopimukset merkitsevät käytännössä varsinaista kartellia. Suosituksessa on kuitenkin otettu huomioon myös jäsenvaltioiden lainsäädäntöjen erot ja niihin sisältyvät erivapaudet ja säännökset, joissa sallitaan muutoin mahdollisesti kielletty toiminta. Toimintaohjeiden suosituksia ei tule tulkita niin, että yritykset eivät saisi hyödyntää tällaisia säännöksiä tai laissa sallittuja erivapauksia. Kohdat c) ja d) luonteeltaan yleisiä, koska muuntyyppisten sopimusten ja yksipuolisen toiminnan vaikutukset ovat moniselitteisempiä ja laajaa yhteisymmärrystä ei ole siitä, millainen toiminta on kilpailua rajoittavaa.

118. Kilpailupolitiikan tarkoituksena on edistää yleistä hyvinvointia ja talouskasvua tukemalla markkinaolosuhteita, joilla kilpailevat markkinavoimat määräävät hyödykkeiden ja palvelujen luonteen, laadun ja hinnan. Sen lisäksi, että kilpailu hyödyttää kuluttajia ja lainkäyttöalueen taloutta yleensä, se myös palkitsee yrityksiä, jotka vastaavat tehokkaasti kuluttajien kysyntään. Yritykset voivat osallistua tähän prosessiin antamalla hallituksille tietoja ja neuvoja silloin, kun nämä laativat sellaisia lakeja tai politiikkaa, jotka saattavat haitata markkinoiden tehokkuutta tai muutoin vähentää kilpailua markkinoilla.
119. Yritysten tulisi olla tietoisia siitä, että kilpailulakeja säädetään jatkuvasti ja että yhä useammin niissä kielletään kilpailua rajoittava toiminta ulkomailla, jos siitä on haittaa kotimaisille kuluttajille. Lisäksi rajat ylittävän kaupan ja investointien myötä on entistä todennäköisempää, että kilpailua rajoittava toiminta yhdellä lainkäyttöalueella vaikuttaa kielteisesti muihin lainkäyttöalueisiin. Yritysten olisi siten otettava huomioon sekä sen maan laki, jossa ne toimivat, että kaikkien niiden maiden lait, joihin niiden toiminta todennäköisesti vaikuttaa.
120. Yritysten tulisi huomata, että kilpailuviranomaiset tekevät yhä tiiviimpää yhteistyötä kilpailua rajoittavan toiminnan tutkimisessa ja kyseenalaistamisessa. Lisätietoa on OECD:n kilpailupolitiikkaa koskevissa normeissa. Kun yritykset helpottavat viranomaisten välistä yhteistyötä tapauksissa, joissa eri lainkäyttöalueiden kilpailuviranomaiset tutkivat samaa toimintaa, ne edistävät yhdenmukaista ja järkevää päätöksentekoa ja säästävät samalla niin valtioiden kuin yritystenkin kustannuksia.
121. Vaikka yritysten tulisi yhteistyötä tehdessään kiinnittää ennakoivasti huomiota kilpailulainsäädäntöön liittyviin ongelmiin lainkäyttöalueellaan ja välttää toimia, jotka voisivat olla kilpailulainsäädännön vastaista, uskottavat vastuullisen liiketoiminnan hankkeet eivät lähtökohtaisesti ole ristiriidassa kilpailulain tarkoituksen kanssa, eikä yhteistyö viranomaisten kanssa yleensä ole lakien vastaista.
122. Kansallisesta kontekstista riippuen kilpailulaki voi sitoa yrityksiä, kun ne ostavat työsuorituksia työntekijöiltä samalla tavalla kuin jos ne ostaisivat muita tuotteita tai palveluita. Näissä tapauksissa työnantajiin voidaan soveltaa kovia rangaistuksia,

jos ne pyrkivät määräämään palkoista tai palkkauskäytännöistä keskenään (työntekijöiden houkuttelemisen tai palkkaamisen kieltävät sopimukset). Yritysten tulisi varmistaa, että ne noudattavat sovellettavia lakeja työhönotto- ja työsuhdekäytännöissään sekä yritysostojen suunnittelussa.

XI. Verotus

1. On tärkeää, että yritykset osallistuvat isäntämaidensa julkisen talouden rahoittamiseen maksamalla veronsa ajoissa. Yritysten tulisi erityisesti toimia toimintamaidensa verolakien ja asetusten hengen ja kirjaimen mukaisesti. Lain hengen mukaisella toiminnalla tarkoitetaan lainsäädännön tarkoituksperien tunnistamista ja noudattamista. Yritykseltä ei vaadita lisämaksuja sen lisäksi, mitä niiden on lain tulkinnan perusteella maksettava. Verosäännösten noudattaminen edellyttää muun muassa, että yritykset toimittavat asianomaisille viranomaisille ajantasaiset asiaankuuluvat tai lakisääteiset tiedot, joita tarvitaan verotuksen määrittämiseen oikein. Säännösten noudattamiseen kuuluu myös markkinaehtoperiaatteen mukainen siirtohinnoittelu.
2. Yritysten tulisi pitää veroasioiden hallinnointia ja verotussäännösten noudattamista tärkeänä osana valvontaa ja laajempia riskinhallintajärjestelmiä. Yritysten hallitusten tulisi erityisesti ottaa käyttöön veroriskien hallintastrategiat sen varmistamiseksi, että kaikki verotukseen liittyvät taloudelliset, lainsäädännölliset ja maineriskit tunnistetaan ja arvioidaan.

Verotusta koskeva selitysosa

123. Yritysten yhteiskuntavastuu tarkoittaa verotuksessa sitä, että yritysten tulisi noudattaa kaikkien toimintamaidensa verolakien ja -asetusten kirjainta ja henkeä, tehdä yhteistyötä viranomaisten kanssa ja luovuttaa viranomaisten käyttöön lain vaatimia tai muuten olennaisia tietoja. Yritys noudattaa verolakien ja -asetusten henkeä, jos se ryhtyy kohtuullisiin toimenpiteisiin lainsäätäjän tarkoituksperien määrittämiseksi ja tulkitsee verosääntöjä yhdenmukaisesti näiden tarkoituksperien kanssa ottaen huomioon lakikielen ja asiaan liittyvän, rinnakkaisen lakihistorian. Liiketapahtumia ei tule järjestää siten, että niistä aiheutuu veroseurauksia, jotka eivät ole yhteneviä liiketapahtuman taloudellisten seurausten kanssa, ellei ole voimassa juuri tätä tarkoitusta varten säädettyjä lakeja. Tässä tapauksessa yritys voi kohtuudella olettaa, että liiketapahtuma on järjestelty tavalla, jonka veroseuraamus yritykselle ei ole lainsäätäjän tarkoituksen vastainen.

124. Verosäännösten noudattamiseen kuuluu myös yhteistyö veroviranomaisten kanssa sekä vaadittavien tietojen toimittaminen veroviranomaisille, jotta voidaan varmistaa verolakien tehokas ja oikeudenmukainen soveltaminen. Yhteistyön tulisi käsittää myös ajoissa ja täydellisinä toimitetut vastaukset toimivaltaisen viranomaisen verosopimuksen säännösten tai tietojenvaihtosopimuksen nojalla esittämiin tietopyyntöihin. Tietojen toimittamista koskevaa sitoumusta on kuitenkin rajoitettu. Toimintaohjeissa tuodaan erityisesti esille, että luovutettavilla tiedoilla tulisi olla merkitystä sovellettavien verolakien toimeenpanon kannalta. Näin on pyritty tasapainottamaan sovellettavien verolakien noudattamisesta yrityksille aiheutuva taakka sekä veroviranomaisten tarve saada täydelliset, ajankohtaiset ja oikeat tiedot verolakien toimeenpanemiseksi.
125. Yritysten riskinhallintajärjestelmissä, -rakenteissa ja -käytännöissä tulisi näkyä niiden sitoutuminen yhteistyöhön, avoimuuteen ja verosäännösten noudattamiseen. Siinä tapauksessa, että yritys on yhtiömuodoltaan osakeyhtiö, yrityksen hallitus valvoo veroriskejä eri tavoin. Yritysten hallitusten tulisi esimerkiksi kehittää ennakoivasti asianmukaiset verokäytäntöjä koskevat periaatteet sekä luoda sisäiset verovalvontajärjestelmät, joilla varmistetaan, että johto toimii yhdenmukaisesti hallituksen veroriskejä koskevien näkemysten kanssa. Hallitukselle tulisi tiedottaa kaikista mahdollisista olennaisista veroriskeistä, ja sisäisen verovalvonnan ja hallitukselle raportoinnin vastuut tulisi määrittää. Kokonaisvaltaisen, myös verotusta koskevan riskinhallintastrategian avulla yritys voi hoitaa yhteiskuntavastuunsa sekä hallita veroriskejä tehokkaasti, jolloin se pystyy välttämään suuret taloudelliset, lainsäädännölliset ja yrityksen maineeseen liittyvät riskit.
126. Verotuksen avoimuus tukee valtion verojärjestelmän riippumattomuutta ja on tärkeä tapa varmistaa ja osoittaa, että yritykset toimivat verolakien hengen ja kirjaimen mukaisesti. Monikansalliseen yritysryhmään kuuluvalla yhtiöllä voi olla kattavia taloudellisia suhteita saman yritysryhmän muissa maissa toimivien yhtiöiden kanssa. Tällaiset suhteet saattavat vaikuttaa molempien osapuolien verovelvollisuuteen. Veroviranomaiset saattavat siis tarvita tietoja oman lainkäyttöalueensa ulkopuolelta voidakseen arvioida näitä taloudellisia suhteita ja määrittääkseen omalla lainkäyttöalueellaan toimivan monikansalliseen konserniin kuuluvan yhtiön verovelvollisuuden. Tällöinkin luovutettavat tiedot rajoittuvat tietoihin, jotka ovat olennaisia mainittujen taloudellisten suhteiden arvioinnissa tai joiden luovuttaminen on lakisääteistä, jotta monikansalliseen konserniin kuuluvan yhtiön verovelvollisuus voidaan määrittää oikein. Monikansallisten yritysten tulisi tehdä yhteistyötä näiden tietojen antamisessa. Monet OECD:n ja G20-maiden laatiman veropohjan rapautumista ja voitonsiirtoja koskevan osallistavan kehyksen (Inclusive Framework on Base Erosion and Profit Shifting, BEPS) toimenpiteistä pyrkivät avoimuuden lisäämiseen. Esimerkiksi maakohtaisten raporttien valmistelu ja vaihto (BEPS-toimenpide 13), olennaisten verovelvollisia koskevien päätöstiетоjen pakollinen

- ja oma-aloitteinen vaihtaminen (BEPS-toimenpide 5) ja pakollista aggressiivisten verosuunnittelutietojen antamista koskevat säännöt (BEPS-toimenpide 12).
127. Siirtohinnoittelu on erityisen tärkeä yritysten yhteiskuntavastuuseen ja verotukseen liittyvä kysymys. Kansainvälisen kaupan ja rajat ylittävien suorien investointien huomattava kasvu (ja monikansallisten yritysten keskeinen rooli kaupankäynnissä ja sijoitustoiminnassa) tarkoittaa sitä, että siirtohinnoittelulla on erityistä merkitystä, kun määritetään monikansalliseen yritysryhmään kuuluvien yhtiöiden verovelvollisuutta. Siirtohinnoittelu vaikuttaa nimittäin olennaisesti verotuksen perustana olevien tulojen ja omaisuuden jakamiseen monikansallisen yrityksen toimintamaiden välillä. Markkinaehtoperiaate, joka sisältyy OECD:n malliverosopimukseen ja YK:n kaksinkertaista verotusta koskevaan sopimukseen (UN Model Double Taxation Convention between Developed and Developing Countries), on kansainvälisesti hyväksytty normi voittojen määrittämisessä osakkuusyhtiöiden välillä. Markkinaehtoperiaatetta soveltamalla vältetään voittojen tai tappioiden sopimaton siirtäminen ja minimoidaan kaksinkertaisen verotuksen riski. Jotta periaatetta voitaisiin soveltaa oikein, monikansallisten yritysten tulee tehdä yhteistyötä veroviranomaisten kanssa ja toimittaa kaikki olennaiset tai lakisäätteiset tiedot, jotka liittyvät yrityksen ja osakkuusyhtiön välisissä kansainvälisissä liiketapahtumissa käytetyn siirtohinnoittelumenetelmän valintaan. Sekä monikansallisten yritysten että verohallinnon on usein vaikeaa määrittää, tapahtuuko siirtohinnoittelu markkinaehtoperiaatteen vaatimusten mukaisesti, eikä periaatteen soveltamiseen ole myöskään olemassa tarkkoja kriteerejä.
128. OECD:n veroasiainkomitea (Committee on Fiscal Affairs) kehittää jatkuvasti suosituksia, joilla pyritään varmistamaan, että siirtohinnoittelu noudattaa markkinaehtoperiaatetta. Komitean työn tuloksena vuonna 1995 julkaistiin siirtohinnoittelua koskevat OECD:n toimintaohjeet monikansallisille yrityksille ja verohallinnoille (OECD Transfer Pricing Guidelines for Multinational Enterprises and Tax Administrations). Samaa aihetta käsitteli myös OECD:n neuvoston suositus siirtohintojen määrittämisestä osakkuusyhtiöiden välillä (Recommendation on the Determination of Transfer Pricing between Associated Enterprises [[OECD/LEGAL/0279](#)]). Osakkuusyhtiön määritelmä kattaa yleensä monikansalliseen konserniin kuuluvat yhtiöt. Siirtohinnoittelua koskevia OECD:n toimintaohjeita ja neuvoston suositusta päivitetään jatkuvasti, jotta voidaan ottaa huomioon muutokset maailmantaloudessa sekä siirtohinnoittelun kanssa tekemisissä olevien verohallinnon edustajien ja verovelvollisten kokemukset. Neuvoston suositus päivitettiin vuonna 2017. Uusi versio sisältää neuvoston hyväksynnän BEPS-kehitykselle, vahvistaa siirtohinnoitteluohjeiden vaikuttavuutta OECD:n jäsenmaiden ulkopuolella ja selkeyttää ja vahvistaa tulevien siirtohinnoitteluohjeiden versioiden laillista roolia valtioiden ja veronmaksajien näkökulmasta tukemalla niiden oikea-aikaista toimeenpanoa. Vuonna 2008 hyväksytty OECD:n neuvoston suositus koskee markkinaehtoperiaatteen soveltamista yritysten pysyvien toimipaikkojen voittojen määrittämiseen, jotta voitaisiin määrittää isäntävaltion verosopimuksen mukainen verotusoikeus.

129. Siirtohinnoittelua koskevat OECD:n toimintaohjeet käsittelevät markkinaehtoperiaatteen soveltamista osakkuusyhtiöiden siirtohinnoittelun arvioinnissa. Kyseisten toimintaohjeiden tavoitteena on auttaa sekä OECD:n jäsenmaiden että muiden maiden veroviranomaisia ja monikansallisia yrityksiä esittämällä molempia osapuolia tyydyttäviä ratkaisuja siirtohinnoittelua koskeviin tapauksiin. Siten pyritään vähentämään veroviranomaisten keskinäistä sekä veroviranomaisten ja monikansallisten yritysten välistä vastakkainasettelua ja välttämään kalliita oikeudenkäyntejä. Monikansallisia yrityksiä kehoitetaan noudattamaan siirtohinnoittelua koskevien OECD:n toimintaohjeiden suosituksia sekä niihin tehtyjä muutoksia ja lisäyksiä sen varmistamiseksi, että yritysten siirtohinnot ovat markkinaehtoperiaatteen mukaisia.
130. OECD:n ja G20-maiden BEPS-hanke vahvisti monikansallisia yrityksiä koskevaa kansainvälisen veroarkkitehtuurin yhdenmukaisuutta ja johdonmukaisuutta laajemmin. Erityisesti monenvälinen yleissopimus veropohjan rapautumista ja voitonsiirtoja estävien verosopimuskeinojen käyttöönotosta (Multilateral Convention to Implement Tax Treaty Related Measures to Prevent Base Erosion and Profit Shifting [[OECD/LEGAL/0432](#)]) helpottaa useiden verojen välttelyä estävien ja kansainvälisten verosääntöjen johdonmukaisuutta lisäävien keinojen toimeenpanoa. Näihin kuuluvat muiden muassa sopimusten väärinkäytön välttämistä ja erimielisyyksien ratkaisun parantamista koskevat normit. Järjestelmä perustuu positiivisen yhteistyön verkostoon ja vastavuoroisuuteen.

Osa II: Monikansallisia yrityksiä koskevien OECD:n toimintaohjeiden toimeenpanomääräykset vastuulliseen liiketoimintaan

Neuvoston päätös koskien monikansallisille yrityksille suunnattuja OECD:n toimintaohjeita vastuullisesta liiketoiminnasta

NEUVOSTO

OTTAA HUOMIOON taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestöä koskevan, 14. joulukuuta 1960 päivätyn yleissopimuksen artiklan 5 a);

OTTAA HUOMIOON OECD:n kansainvälistä sijoitustoimintaa ja monikansallisia yrityksiä koskevan julistuksen ("julistus") (OECD Declaration on International Investment and Multinational Enterprises) [OECD/LEGAL/0144], jossa julistuksen hyväksyneet valtiot yhteisesti suosittelevat alueellaan tai alueeltaan käsin toimiville monikansallisille yrityksille, että ne noudattavat monikansallisia yrityksiä koskevia vastuullisen liiketoiminnan toimintaohjeita ("toimintaohjeet") (Guidelines for Multinational Enterprises on Responsible Business Conduct);

TOTEAA, että koska monikansallisten yritysten toiminta ulottuu kaikkialle maailmaan, julistuksessa mainittuja asioita koskevan kansainvälisen yhteistyön tulisi myös ulottua kaikkiin maihin;

KATSOO tarpeelliseksi kehittää menettelytapoja, joiden mukaisesti voidaan järjestää kuulemisia toimintaohjeissa käsitellyistä asioista ja edistää toimintaohjeiden vaikuttavuutta;

investointikomitean esityksestä:

PÄÄTTÄÄ

I. Vastuullisen liiketoiminnan kansalliset yhteyselimet

1. Toimintaohjeet hyväksyneiden maiden tulee perustaa kansalliset yhteyselimet, joiden tehtävänä on edistää toimintaohjeiden vaikuttavuutta. Kansallisten yhteyselinten vastuut:
 - a) lisätä toimintaohjeiden tunnettuutta ja käsitellä tiedusteluja;
 - b) osallistua toimintaohjeiden tilannekohtaista soveltamista koskevien kysymyksien ratkaisemiseen yksittäistapauksissa.

Lisäksi kansalliset yhteyselimet voivat tarvittaessa ja asianmukaisten valtion virastojen kanssa koordinoitua tarjota tukensa valtion pyrkimyksille kehittää ja ottaa käyttöön vastuullista liiketoimintaa edistäviä käytäntöjä ja tukea niiden yhtenäisyyttä.

Kansallisesta yhteyselimestä on kerrottava liiketoimintayhteisölle, työntekijäjärjestöille, muille kansalaisjärjestöille ja sidosryhmille.

2. Eri toimintaohjeet hyväksyneiden maiden kansalliset yhteyselimet tekevät tarvittaessa yhteistyötä kaikissa toimintaohjeisiin liittyvissä kysymyksissä, jotka ovat niiden toiminnan kannalta merkityksellisiä. Yleisohjeena todetaan, että keskusteluja olisi ensin käytävä kansallisella tasolla ennen kuin muiden maiden yhteyselimiin otetaan yhteyttä.
3. Kansallisten yhteyselinten edustajat tapaavat säännöllisesti kertoakseen kokemuksistaan ja raportoidakseen investointikomitealle.
4. Toimintaohjeet hyväksyneet maat antavat kansallisten yhteyselinten käyttöön henkilöstöä ja taloudellisia resursseja, jotta ne voivat hoitaa vaikuttavuutta koskevat velvollisuutensa päätökseen liitettyjen määräysten mukaisesti ja ottaa samalla huomioon sisäisen budjetin painopisteet ja käytännöt.
5. toimintaohjeet hyväksyneet maat tekevät säännöllisiä vertaisarviointeja kansallisille yhteyselimilleen vastuullisen liiketoiminnan työryhmän (Working Party on Responsible Business Conduct, WPRBC) hyväksymän säännösten mukaisesti.

II. Investointikomitea ja vastuullisen liiketoiminnan työryhmä

1. Investointikomitea ("komitea") valvoo kansainvälistä sijoitustoimintaa ja monikansallisia yrityksiä koskevan julistuksen toimeenpanoa. Vastuullisen liiketoiminnan työryhmä auttaa komiteaa julistuksen osan I toimeenpanossa toimintaohjeisiin liittyvien vastuualueidensa osalta.
2. Komitean tulee säännöllisesti tai jäsenmaan pyynnöstä järjestää tilaisuus, jossa voidaan vaihtaa näkemyksiä toimintaohjeissa käsitellyistä asioista ja toimintaohjeiden soveltamisesta saaduista kokemuksista. Komitean tulee säännöllisesti pyytää lausunto toimintaohjeiden kattamista asioista OECD:n liike-elämän ja teollisuuden neuvoo-antavalta komitealta (Business and Industry Advisory Committee to the OECD – BIAC), OECD:n ammattiyhdistysliikkeiden neuvoo-antavalta komitealta (Trade Union Advisory Committee to the OECD-TUAC) ("neuvoo-antavat elimet"), OECD Watch -järjestöltä sekä muilta kansainvälisiltä kumppaneilta. Lisäksi näiden tahojen pyynnöstä voidaan järjestää tilaisuuksia näkemysten vaihtamiseksi niiden kanssa.
3. Komitea on yhteydessä muihin kuin toimintaohjeet hyväksyneisiin maihin toimintaohjeissa käsiteltyjen asioiden tiimoilta edistääkseen maailmanlaajuisesti toimintaohjeiden mukaista vastuullista liiketoimintatapaa ja luodakseen tasavertaiset toimintaedellytykset. Komitean tulee pyrkiä myös tekemään yhteistyötä sellaisten maiden kanssa, jotka eivät ole hyväksyneet toimintaohjeita mutta ovat kiinnostuneita toimintaohjeista ja niiden periaatteiden ja normien edistämisestä.

4. Komitea vastaa toimintaohjeiden täsmennyksistä. Toimintaohjeiden täsmentämispyyntöön johtaneen yksittäistapauksen osapuolille annetaan tilaisuus esittää näkemyksensä joko suullisesti tai kirjallisesti. Komitea ei millään tavoin arvioi yksittäisten yritysten toimintaa.
5. Komitean tulee järjestää tilaisuuksia, joissa voidaan vaihtaa näkemyksiä kansallisten yhteyselinten toiminnasta. Tavoitteena on toimintaohjeiden vaikuttavuuden lisääminen sekä kansallisten yhteyselinten toiminnallisen vastaavuuden edistäminen.
6. Komitean on raportoitava määräajoin neuvostolle toimintaohjeiden kattamista asioista. Raporteissaan komitean tulee mahdollisuuksien mukaan ottaa huomioon kansallisten yhteyselinten raportit, neuvoa-antavien elinten (BIAC ja TUAC) näkemykset, OECD Watch -järjestön, muiden kansainvälisten kumppaneiden sekä muiden kuin toimintaohjeiden hyväksyneiden maiden näkemykset.
7. Komitean tulee yhteistyössä kansallisten yhteyselinten kanssa toimia ennakoivasti sen puolesta, että yritykset noudattaisivat tehokkaasti toimintaohjeiden periaatteita ja normeja. Komitean tulee pyrkiä tekemään yhteistyötä erityisesti neuvoa-antavien elinten (BIAC ja TUAC), OECD Watch -järjestön, muiden kansainvälisten kumppanien ja muiden sidosryhmien kanssa kannustaessaan monikansallisia yrityksiä edistämään toimintaohjeiden puitteissa kestävä kehityksen tavoitteiden mukaista taloudellista, ekologista ja yhteiskunnallista kehitystä. Tavoitteena on myös auttaa yrityksiä tunnistamaan tiettyihin tuotteisiin, alueisiin, toimialoihin tai teollisuudenaloihin liittyvät haitallisten vaikutusten riskit ja reagoimaan niihin.

III. Päätöksen toimeenpano ja tarkistaminen

1. Toimeenpanomääräykset sisältävät toimintaohjeet hyväksyneitä maita, kansallisia yhteyselimiä, komiteaa ja vastuullisen liiketoiminnan työryhmää koskevia odotuksia, suosituksia ja ohjeita tämän päätöksen toimeenpanoon liittyen.
2. Päätöstä tarkistetaan säännöllisin väliajoin. Tarkistamista ehdottaa komitea, ja vastuullisen liiketoiminnan työryhmä voi valmistella ja lähettää ehdotukset komitealle.

Menettelytapaohje

I. Vastuullisen liiketoiminnan kansalliset yhteyselimet

Kansallisten yhteyselinten tehtävänä on edistää toimintaohjeiden vaikuttavuutta. Yhteyselinten toiminnan on oltava

1. näkyvää
2. esteetöntä

3. avointa
4. vastuullista
5. puolueetonta ja tasapuolista
6. ennustettavaa ja
7. toimintaohjeiden mukaista.

Nämä periaatteet yhdessä muodostavat kansallisten yhteyselinten toiminnallisen vastaavuuden perusvaatimukset. Omista olosuhteistaan riippuen kansalliset yhteyselimet pyrkivät toiminnalliseen vastaavuuteen, mikä tarkoittaa, että kaikki yhteyselimet toimivat yhtä tehokkaasti ja täyttävät toiminnallisen vastaavuuden perusvaatimukset.

A. Institutionaaliset järjestelyt

Toimintaohjeet hyväksyneillä valtioilla on mahdollisuus organisoida kansallisten yhteyselinten toiminta joustavasti tavalla, joka on toiminnallisen vastaavuuden perusvaatimusten mukainen ja edistää toimintaohjeiden vaikuttavuutta. Kansallisten yhteyselinten institutionaalisista järjestelyistä päättäessään valtiot voivat hakea aktiivista tukea sosiaalisilta kumppaneilta sekä muilta sidosryhmiltä ja virastoilta.

Näin ollen kansalliset yhteyselimet

1. muodostetaan ja organisoidaan siten, että ne tarjoavat tehokkaan perustan toimintaohjeiden laaja-alaisesti kattamien asioiden käsittelylle. Kansallisella yhteyselimellä tulee olla mahdollisuus toimia puolueettomasti, mutta samalla tulee säilyttää riittävä vastuuvollisuus toimintaohjeet hyväksyneelle hallitukselle.
2. voivat käyttää erilaisia organisaatiomuotoja vaikuttavuustavoitteen ja toiminnallisen vastaavuuden saavuttamiseksi niin, että sidosryhmien luottamus säilyy. Kansallinen yhteyselin voi olla valtion ylemmästä virkamiehestä koostuva tai ylemmän virkamiehen johtama toimistosta; ylemmistä virkamiehistä koostuva tai ylempien virkamiesten johtama useamman viraston tai ministeriön ryhmä; valtiohallinnon, liike-elämän, työntekijäjärjestöjen ja muiden kansalaisjärjestöjen edustajista ja/tai riippumattomista asiantuntijoista koostuva (usean sidosryhmän) elin. Valtioita kannustetaan ottamaan kansallisen yhteyselimen neuvonta- tai valvontaelimiin mukaan myös liike-elämän, työntekijäjärjestöjen ja muiden kansalaisjärjestöjen edustajia.
3. kehittävät ja pitävät yllä suhteita sosiaalisten kumppanien sekä sellaisten liike-elämän, työntekijäjärjestöjen, kansalaisjärjestöjen ja/tai muiden sidosryhmien edustajien kanssa, jotka voivat myötävaikuttaa toimintaohjeiden vaikuttavuuteen.

B. Tiedotus ja tunnettuuden lisääminen

Kansalliset yhteyselimet

1. lisäävät toimintaohjeiden tunnettuutta ja asettavat ne saataville sopivin tavoin myös verkossa ja kansalliselle kielelle käännettynä. Kansallisten yhteyselinten tulisi myös edistää OECD:n asianmukaista huolellisuutta koskevia ohjeita ja ottaa huomioon ohjeiden erityinen luonne siten kuin se on kuvattu toimintaohjeiden luvun II selitysosan kohdassa 15. Mahdollisille (koti- ja ulkomaisille) sijoittajille ja asianmukaisille sidosryhmille on tiedotettava toimintaohjeista tarpeen mukaan.
2. lisäävät toimintaohjeiden ja niiden toimeenpanomääräysten tunnettuutta myös tekemällä tarpeen mukaan yhteistyötä valtionhallinnon, liike-elämän, työntekijäjärjestöjen, muiden kansalaisjärjestöjen ja suuren yleisön kanssa.
3. vastaavat toimintaohjeita ja OECD:n huolellisuusselvityksiä koskeviin tiedusteluihin, joita esittävät:
 - a) muut kansalliset yhteyselimet;
 - b) liike-elämän edustajat, työntekijäjärjestöt, muut kansalaisjärjestöt ja suuri yleisö; ja
 - c) muiden kuin toimintaohjeet hyväksyneiden maiden viranomaiset.

C. Yksittäistapaukset

Kansallinen yhteyselin toimii tuomioistuimen ulkopuolisena valitusjärjestelmänä ja osallistuu sellaisten kysymysten ratkaisemiseen, jotka liittyvät toimintaohjeiden soveltamiseen yksittäistapauksissa. Tässä yhteyselin toimii tavalla, joka on edellä kohdassa I.A kuvattujen toiminnallisen vastaavuuden perusvaatimusten mukainen. Kansalliset yhteyselimet julkaisevat tapausten käsittelymenettelyt eli menettelyt, joita ne noudattavat yksittäistapausten käsittelyssä. Kansallisia yhteyselimiä kannustetaan konsultoimaan sidosryhmiään menettelyjen kehittämiseksi. Kansallinen yhteyselin tarjoaa keskustelufoorumin ja auttaa liike-elämää, työntekijäjärjestöjä, muita kansalaisjärjestöjä ja muita osapuolia käsittelemään esiin nousevia kysymyksiä tehokkaasti ja ajallaan sovellettavan lainsäädännön mukaisesti. Tapausten erityispiirteistä riippuen apu voi olla rakentavan vuoropuhelun tukemista, osapuolten välisten sopimusten solmimisen edistämistä ja/tai suositusten antamista. Avun tavoitteena voi olla esimerkiksi toimintaohjeiden toimeenpanon edistäminen tulevaisuudessa ja/tai haittavaikutuksiin puuttuminen toimintaohjeiden mukaisesti.

Apua tarjotessaan kansallinen yhteyseläin

1. koordinoi avun antamisen yhdessä mahdollisten muiden yksittäistapaukseen liittyvien kansallisten yhteyseläinten kanssa. Yhteyseläimet valitsevat vilpittömästi keskuudestaan johtavan ja avustavan kansallisen yhteyseläimen.
2. tekee osapuolten kanssa neuvoteltuaan alustavan arvion siitä, edellyttävätkö esiin nostetut kysymykset lähempää tarkastelua, ja vastaa asian osapuolille.
3. tarjoaa palvelujaan auttaakseen asianosaisia löytämään ratkaisun silloin, kun asia vaatii lähempää tarkastelua. Tällöin kansallinen yhteyseläin neuvottelee asianosaisten kanssa ja tarpeen mukaan
 - a) kysyy neuvoa viranomaisilta ja/tai liike-elämän, työntekijäjärjestöjen sekä muiden kansalaisjärjestöjen edustajilta ja asiantuntijoilta;
 - b) neuvottelee asianosaisten maan tai asianosaisten maiden kansallisten yhteyseläinten kanssa;
 - c) kysyy neuvoa vastaavista yksittäistapauksista sihteeristöltä tai ohjeita vastuullisen liiketoiminnan työryhmältä, jos esiintyy epätietoisuutta toimintaohjeiden tulkinnasta; Nämä neuvot ja ohjeet ovat neuvoantavia, luottamuksellisia ja tapauskohtaisia, eikä niitä voida pitää toimintaohjeiden tulkintaa koskevinä lisäselvityksinä. Toimintaohjeiden tulkinta on edelleen komitean vastuulla kohdassa II.2 c) kuvatulla tavalla. Käytettävissä olevista resursseista riippuen neuvot tulisi antaa viipymättä, jotta tapauksen käsittely ei viivästy;
 - d) tarjoaa osapuolten suostumuksella yhteisymmärrystä lisääviä sovitteluratkaisuja, kuten sovittelu- ja välityspalveluja, asioiden käsittelemiseksi ja edistää pääsyä näiden pariin.
4. julkistaa käsittelyn päätyttyä ja osapuolten kanssa neuvoteltuaan käsittelyn tulokset. Huomioiden tarpeen suojella arkaluonteisia liiketietoja ja muita sidosryhmiä koskevia tietoja yhteyseläin julkaisee
 - a) lausunnon, kun yhteyseläin päättää, että esiin nostetut kysymykset eivät vaadi lähempää tarkastelua. Lausunnon tulisi sisältää vähintään kuvaus esiin nostetuista kysymyksistä, osapuolten näkökannoista, kansallisten yhteyseläimen tekemät arvioinnit ja osapuolten osallistumisen menettelyyn sekä kansallisen yhteyseläimen päätöksen perustelut;
 - b) raportin, kun osapuolet ovat päässeet sopimukseen esille nostetuista kysymyksistä. Raportin tulisi sisältää vähintään kuvaus esiin nostetuista kysymyksistä, osapuolten näkökannoista, kansallisen yhteyseläimen käynnistämästä käsittelystä osapuolten avustamiseksi ja siitä, milloin sopimukseen päästiin. Sopimuksen sisällöstä raportoidaan vain siltä osin, mihin osapuolet antavat suostumuksensa. Kansallinen yhteyseläin voi antaa tarpeen mukaan lausunnossaan suosituksia toimintaohjeiden soveltamisesta;

- c) lausunnon, kun yhteisymmärrykseen ei päästä tai kun asianosainen ei ole halukas osallistumaan asian käsittelyyn. Lausunnon tulisi sisältää vähintään kuvaus esiin nostetuista kysymyksistä, perustelut sille, miksi kansallinen yhteyselin katsoi kysymysten vaativan lähempää tarkastelua, kuvaus kansallisen yhteyselimen osapuolia avustaakseen käynnistämästä käsittelystä ja tiedot osapuolten osallistumisesta käsittelyyn. Kansallinen yhteyselin antaa tarpeen mukaan suosituksia toimintaohjeiden soveltamisesta, ja ne tulisi sisällyttää lausuntoon. Silloin kun se on tarkoituksenmukaista, lausunto voi myös sisältää syyt siihen, miksi yhteisymmärrykseen ei päästy. Sovellettavan lain ja käsittelymenettelyjen niin salliessa kansallinen yhteyselin voi harkintansa mukaan esittää loppulausunnossaan näkemyksensä siitä, noudattiko yritys toimintaohjeita.

Kansallinen yhteyselin ilmoittaa yksittäistapausten käsittelyjen tulokset komitealle ja vastuullisen liiketoiminnan työryhmälle ajallaan.

5. seuraa tapausta tarvittaessa sen käsittelyn valmistumisen jälkeen. Seuranta keskittyy mahdollisten osapuolten yhteiseen sopimukseen perustuvien suositusten toteuttamiseen. Kansallisen yhteyselimen tulisi julkaista seurantalausunto. Mahdollisesta seurannasta, jota kansallinen yhteyselin aikoo suorittaa, sekä seurannan määräajoista tulisi myös mainita lopullisessa lausunnossa.
6. toimii avoimesti ja tiedottaa yksittäistapauksen osapuolia olennaisista seikoista ja näkökannoista, joita muut osapuolet esittävät kansalliselle yhteyselimelle erityisesti palvelujen tarjoamisen aikana. Kansallinen yhteyselin voi kuitenkin pitää tietyt tiedot salassa muilta osapuolilta, jos osapuoli näin pyytää ja pyyntöä voidaan pitää kohtuullisena. Näin yhteyselin voi suojata arkaluonteisia tietoja ja/tai yksittäistapaukseen liittyvien sidosryhmien etuja.
7. kertoo osapuolille, että ne eivät saa jakaa julkisesti tai kolmansille osapuolille näkemyksiä ja tietoja, joita vastapuoli tai kansallinen yhteyselin (tai tarpeen mukaan ulkoinen sovittelija tai neuvottelija) käsittelyn aikana esittää edellä kohdissa 1–5 kuvatulla tavalla, jollei kyseinen osapuoli anna lupaa niiden julkistamiseen, jolleivät ne jo ole julkisia tai jollei niiden salaaminen ole kansallisten lakien vastaista.
8. ryhtyy toimiin muodostaakseen käsityksen sellaisista kysymyksistä, jotka tulevat esiin muissa kuin toimintaohjeet hyväksyneissä maissa. Tällöin yhteyselin noudattaa näitä määräyksiä.
9. ryhtyy tarvittaviin toimiin oman toimivaltansa puitteissa sen varmistamiseksi, että yksittäistapauksen osapuoliin ei kohdistu kustotoimien riskiä. Jos

kansallinen yhteyselin tulee tietoiseksi todellisista tai mahdollisista kustotoimista, sen on mahdollisuuksien mukaan tuettava kyseistä osapuolta, vältettävä haittoja, lievennettävä niiden seurauksia ja otettava yhteys asianmukaisesti viranomaisiin, jos mahdollista yhdessä riskin kohteena olevan henkilön tai henkilöiden kanssa. Myös valtioiden tulisi ryhtyä tarvittaviin toimiin kansallisten yhteyselinten ja niiden jäsenten suojelemiseksi kustotoimilta.

D. Valtioiden tukeminen vastuullisen liiketoiminnan edistämiseksi

Toimintaohjeiden vaikuttavuutta lisätäkseen kansalliset yhteyselimet voivat tarvittaessa ja asianmukaisten valtion virastojen kanssa koordinoitua tarjota tukensa valtion pyrkimyksille kehittää ja ottaa käyttöön vastuullista liiketoimintaa edistäviä käytäntöjä ja tukea niiden yhtenäisyyttä. Tuen antamisen tai pyytämisen tulisi perustua kansallisen yhteyselimen resursseihin ja mahdollisuuksiin täyttää päätöksen kohdassa I.1. annetut vaatimukset.

E. Raportointi

1. Kukin kansallinen yhteyselin raportoi komitealle ja vastuullisen liiketoiminnan työryhmälle vuosittain.
2. Raportissa tulisi selvittää kansallisen yhteyselimen toimintaa ja sen toiminnan tuloksia sekä toimintaohjeiden soveltamista yksittäistapauksissa.

F. Vertaisarviointit

Sihteeristö järjestää säännöllisiä vertaisarviointia, joita toimintaohjeet hyväksyneet maat toteuttavat kansallisille yhteyselimilleen. Arviointien tarkoitus on edistää toimintaohjeiden tehokasta toimeenpanoa, jakaa parhaita käytäntöjä ja tukea kansallisten yhteyselinten vaikuttavuutta ja toiminnallista vastaavuutta. Vastuullisen liiketoiminnan työryhmä hyväksyy ja tarkistaa säännöllisiä vertaisarviointia koskevat normit, mukaan lukien arviointien toteuttamismenetelmät, arviointiaikataulun ja rahoitusjärjestelyt kunkin kauden lopussa. Ensimmäiset vertaisarviointit aloitetaan vasta, kun normit on hyväksytty.

II. Investointikomitea, vastuullisen liiketoiminnan työryhmä ja sihteeristö

1. Komitea, vastuullisen liiketoiminnan työryhmä ja sihteeristö ottavat harkittavakseen kansallisten yhteyselinten esittämiä, niiden tehtävien hoitamiseen liittyviä avunpyyntöjä myös silloin, kun toimintaohjeiden tulkinnasta yksittäisissä tilanteissa on epätietoisuutta.

2. Tehostaakseen toimintaohjeiden vaikuttavuutta ja edistääkseen kansallisten yhteyselinten toiminnallista vastaavuutta komitea vastuullisen liiketoiminnan työryhmän avustamana
 - a) tutustuu kansallisten yhteyselinten kohdan I.E. mukaisiin raportteihin. Raporttien perusteella vastuullisen liiketoiminnan työryhmä julkaisee vuosittain raportin kansallisten yhteyselinten toiminnasta;
 - b) ottaa tarkasteltavakseen toimintaohjeet hyväksyneen valtion, neuvoa-antavan elimen (BIAC tai TUAC) tai OECD Watch -järjestön esittämiä perusteltuja kannanottoja siitä, täyttääkö jokin tietty kansallinen yhteyselin veloitteensa yksittäistapausten käsittelyssä. Komitea hyväksyy antamansa vastauksen yhteisymmärryksessä. Toimintaohjeet hyväksynyt valtio, jonka yhteyselimeen perusteltu kannanotto kohdistuu, osallistuu prosessiin vilpittömästi, ja ratkaisun odotetaan löytyvän yhteisymmärryksessä poikkeustilanteita lukuun ottamatta;
 - c) harkitsee toimintaohjeiden tulkintaa koskevan lisäselvityksen antamista, jos toimintaohjeet hyväksynyt valtio, neuvoa-antava elin (BIAC tai TUAC) tai OECD Watch -järjestö sitä pyytää. Pyyntö voi koskea sitä, onko jokin kansallinen yhteyselin tulkinnut toimintaohjeita oikein yksittäisessä tapauksessa, mutta komitea ei millään tavoin arvioi yksittäisten yritysten toimintaa;
 - d) esittää tarvittaessa suosituksia kansallisten yhteyselinten toiminnan ja toimintaohjeiden soveltamisen tehostamiseksi. Jos komitea katsoo vastuullisen liiketoiminnan työryhmän esityksestä, että kansallinen yhteyselin ei ole kahtena edellisenä raportointikautena toiminut näiden määräysten mukaisesti, rikkomus on jatkunut pitkään eikä sille ole hyväksyttävää syytä, se voi antaa toimintaohjeet hyväksyneelle valtiolle aiheita koskevia suosituksia ja pyytää sitä raportoimaan vastavuoroisesti tietyn ajan kuluessa. Komitea voi toistaa nämä vaiheet, kunnes se on vakuuttunut, että kysymykset on ratkaistu. Komitea ja vastuullisen liiketoiminnan työryhmä tekevät näitä aiheita koskevat päätökset yhteisymmärryksessä. Toimintaohjeet hyväksynyt valtio, johon esitys kohdistuu, osallistuu prosessiin vilpittömästi, ja ratkaisun odotetaan löytyvän yhteisymmärryksessä poikkeustilanteita lukuun ottamatta;
 - e) tekee yhteistyötä kansainvälisten kumppanien kanssa;
 - f) on yhteydessä muihin kuin toimintaohjeet hyväksyneisiin maihin toimintaohjeissa käsiteltyjen asioiden ja toimintaohjeiden soveltamisen tiimoilta.
3. Komitea ja vastuullisen liiketoiminnan työryhmä voivat kuulla asiantuntijoita ja ottaa huomioon heidän näkemyksensä kaikissa toimintaohjeiden kattamissa asioissa. Komitea päättää kuulemisen menettelyistä.

4. Komitea ja vastuullisen liiketoiminnan työryhmä hoitavat tehtävänsä tehokkaasti ja ajallaan.
5. Sihteeristö avustaa komiteaa ja vastuullisen liiketoiminnan työryhmää niiden tehtävien hoitamisessa. Komitean ja vastuullisen liiketoiminnan työryhmän alaisena ja järjestön työohjelman ja budjetin puitteissa sihteeristö
 - a) toimii tietopisteenä kansallisille yhteyselimille kysymyksissä, jotka liittyvät toimintaohjeiden tunnettuuden lisäämiseen, tulkintaan ja soveltamiseen. Tiedot toimintaohjeiden tulkinnasta annetaan edellä olevan kohdan I.C.2.c) mukaisesti;
 - b) kerää ja julkistaa tietoa ajankohtaisista kehityssuuntauksista ja uusista käytännöistä, jotka liittyvät kansallisten yhteyselinten institutionaalisiin järjestelyihin, tiedotustoimintaan ja toimintaohjeiden soveltamiseen yksittäistapauksissa. Sihteeristö esimerkiksi tukee vastuullisen liiketoiminnan työryhmää kansallisten yhteyselinten toimintaa analysoivan vuotuisen raportin julkaisemisessa kohdan II. 2. a) mukaisesti. Sihteeristö kehittää yhtenäisiä raportointimalleja, jotka toimivat tukena yksittäistapaukset kattavan ajantasaisen tietokannan perustamisessa ja ylläpidossa. Sihteeristö myös analysoi näitä tapauksia säännöllisesti;
 - c) edistää vertaisoppimistoimintaa ja etenkin uusien toimintaohjeisiin sitoutuneiden maiden kansallisten yhteyselinten toimintakyvyn kehittämistä sekä näille yhteyselimille annettavaa koulutusta toimintaohjeista ja niiden toimeenpanomääräyksistä, kuten tunnettuuden lisääminen ja sovittelu- ja välityspalvelujen tarjoaminen;
 - d) järjestää säännöllisiä vertaisarviointeja kohdan I.F mukaisesti;
 - e) edistää mahdollisuuksien mukaan yhteistyötä kansallisten yhteyselinten välillä; ja
 - f) tekee toimintaohjeita tunnetuksi asiaan kuuluvilla kansainvälisillä foorumeilla ja tapaamisissa sekä tukee kansallisia yhteyselimiä ja komiteaa niiden pyrkimyksissä lisätä tietämystä toimintaohjeista sellaisten valtioiden keskuudessa, jotka eivät ole hyväksyneet toimintaohjeita.

III. Muut ehdot

Nämä määräykset eivät aseta uusia oikeuksia tai velvollisuuksia suhteessa kansainväliseen lakiin.

Menettelytapaohjeita koskeva selitysosa

1. Neuvoston päätös merkitsee, että toimintaohjeet hyväksyneet valtiot sitoutuvat edistämään toimintaohjeissa esitettyjen suositusten soveltamista. Toimintaohjeet hyväksyneitä valtioita, vastuullisen liiketoiminnan kansallisia yhteyselimiä, investointikomiteaa ("komitea"), vastuullisen liiketoiminnan työryhmää ja sihteeristöä koskevat menettelytapaohjeet on esitetty neuvoston päätöksen liitteenä. Ne sisältävät odotuksia, suosituksia ja muita ohjeita, mutta ne eivät aseta oikeuksia tai velvollisuuksia kansainvälisen lain nojalla. Odotukset ilmaistaan indikaatiivissa. Suosituksissa käytetään ilmausta "tulisi". Ohjeissa käytetään sanoja "voi" tai "voivat".
2. Neuvoston päätöksessä esitetään toimintaohjeet hyväksyneille valtioille toimintaohjeisiin liittyvät, kansallisia yhteyselimiä koskevat keskeiset velvoitteet, jotka voidaan tiivistää seuraavasti:
 - kansallisten yhteyselinten perustaminen ja toimintaohjeisiin liittyvistä palveluista tiedottaminen sidosryhmille;
 - tarvittavien henkilöstö- ja taloudellisten resurssien myöntäminen;
 - eri maiden kansallisten yhteyselinten valtuuttaminen tekemään yhteistyötä aina tarvittaessa;
 - kansallisten yhteyselinten valtuuttaminen tapaamaan säännöllisesti ja raportoimaan komitealle.
3. Neuvoston päätöksessä määritellään myös komitean toimintaohjeisiin liittyvät velvoitteet, kuten
 - tilaisuuksien järjestäminen näkemysten vaihtoa varten toimintaohjeisiin liittyvissä kysymyksissä;
 - lisäselvitysten antaminen tarpeen mukaan;
 - tilaisuuksien järjestäminen kansallisten yhteyselinten toimintaa koskevien näkemysten vaihtoa varten;
 - raportointi OECD:n neuvostolle toimintaohjeisiin liittyvistä kysymyksistä.
4. Investointikomitea on OECD:n elin, joka vastaa toimintaohjeiden toimivuuden valvonnasta. Sen vastuu ei rajoitu ainoastaan toimintaohjeisiin vaan käsittää kaikki julistuksen osat (kansallisen tason kohtelua koskevat asiakirjat, kansainvälisen sijoitustoiminnan kannustimia ja esteitä koskevat asiakirjat sekä ristiriitaisia vaatimuksia koskevat asiakirjat). Komitea pyrkii varmistamaan, että kaikkia julistuksen osia noudatetaan, ne ymmärretään ja että ne täydentävät toisiaan ja toimivat saumattomasti yhteen.
5. vastuullisen liiketoiminnan työryhmä on komitean alainen toimielin, jolla on toimintaohjeisiin ja päätökseen liittyviä vastuita. Toimeenpanomääräyksissä luetellaan useita tapoja, joilla vastuullisen liiketoiminnan työryhmä avustaa komiteaa. Se esimerkiksi

- kehittää kansallisten yhteyselinten säännöllisen vertaisarvioinnin normeja, valvoo sihteeristön suorittamia vertaisarviointeja ja hyväksyy vertaisarviointiraportit;
 - tarjoaa neuvontaa kansallisille yhteyselimille, joilla on kysymyksiä toimintaohjeiden tulkinnasta yksittäisissä tapauksissa;
 - valmistelee komitean vastauksia perusteltuihin kannanottoihin ja toimintaohjeita koskeviin lisäselvityspyyntöihin;
 - neuvoo komiteaa antamaan suosituksia toimintaohjeet hyväksyneille valtioille, jos niiden kansallinen yhteyselin ei ole ollut toiminnassa pitkään aikaan ilman hyväksyttävää syytä;
 - tukee komiteaa ottamalla huomioon kansallisten yhteyselinten vuotuiset raportit ja julkaisemalla julkisen raportin kansallisten yhteyselinten toiminnasta vuosittain.
6. Vastuullisen liiketoimintatavan kasvava merkitys OECD:n ulkopuolisille maille näkyy neuvoston päätöksessä siten, että siinä varataan mahdollisuus toimia ja tehdä yhteistyötä toimintaohjeisiin liittyvissä kysymyksissä sellaisten maiden kanssa, jotka eivät ole hyväksyneet toimintaohjeita. Mainitun kohdan perusteella komitea voi järjestää erityisiä tapaamisia sellaisten kiinnostuneiden maiden kanssa, jotka eivät ole hyväksyneet toimintaohjeita. Tarkoituksena on lisätä toimintaohjeissa esitettyjen normien ja periaatteiden ja niiden toimeenpanomääräysten tuntemusta. Asiaan kuuluvien OECD:n menettelyjen puitteissa komitea voi myös ottaa nämä maat mukaan erityisiin vastuullista liiketoimintatapaa koskeviin hankkeisiin tai toimintaan sekä kutsua ne kokouksiinsa.
7. Komitea tekee yhteistyötä kansallisten yhteyselinten kanssa osana ennakoivaa toimintaansa ja pyrkii mahdollisuuksien mukaan tekemään yhteistyötä myös neuvoo-antavien elinten (BIAC ja TUAC), OECD Watch -järjestön ja muiden kansainvälisten kumppaneiden kanssa tarkoituksenaan edistää toimintaohjeiden toimeenpanoa ennakoivasti. Erityisesti osana julistuksen toimeenpanoa koskevaa valvontatehtäväänsä komitea, vastuullisen liiketoiminnan työryhmän tukemana, tarjoaa ohjeistusta vastuullista liiketoimintaa koskevasta huolellisuusperiaatteen mukaisista selvityksistä myös ala-, alue- ja riskialuekohtaisesti ja pyrkii parantamaan yritysten mahdollisuuksia toteuttaa selvityksiä. Tämä tapahtuu esimerkiksi usean sidosryhmän välisinä hankkeina, pienten ja keskisuurten yritysten tarpeet huomioiden ja yhteistyössä kansallisten yhteyselinten kanssa. Kansallisille yhteyselimille annetaan tähän liittyvää lisäohjeistusta kohdassa 21.

I. Kansallisten yhteyselinten menettelytapaohjetta koskeva selitysosa

8. Kansallisilla yhteyselimillä on tärkeä rooli toimintaohjeiden profiilin kohottamisessa ja niiden vaikuttavuuden edistämisessä. Yritykset vastaavat toimintaohjeiden noudattamisesta päivittäisessä toiminnassaan, mutta myös valtiolta voi myötävaikuttaa toimintaohjeiden toimeenpanoon. Sen vuoksi valtiot ovat sopineet, että kansallisten yhteyselinten toiminta vaatii tehokasta ohjausta. Tähän kuuluvat säännölliset kokoukset ja investointikomitean harjoittama valvonta.
9. Monet päätökseen liitetyn menettelytapaohjeen edellyttämät tehtävät ovat ennestään tuttuja ja heijastavat vuosien saatossa saatuja kokemuksia ja laadittuja suosituksia. Kun tehtävät esitetään selkeästi, toimintaohjeiden toimeenpanomekanismin avoimuus lisääntyy. Eri tehtävät on nyt esitetty neljässä menettelytapaohjeiden kansallisia yhteyselimiä koskevassa osiossa: institutionaaliset järjestelyt, tiedotus ja tunnettuuden lisääminen, yksittäistapaukset, tuki valtioiden pyrkimyksille edistää vastuullista liiketoimintaa, raportointi ja vertaisarvioinnit.
10. Näitä kuutta osiota edeltää johdanto, jossa määritellään kansallisten yhteyselinten perustehtävä ja ne peruseriaatteet, joilla "toiminnallisen vastaavuuden" ajatusta pyritään edistämään. Koska valtioilla on päätäntävaltaa kansallisten yhteyselinten toiminnan järjestämisessä, yhteyselinten olisi kaikkien toimittava yhtä vaikuttavasti. Tätä sanotaan "toiminnalliseksi vastaavuudeksi". Toiminnallinen vastaavuus on ensiarvoisen tärkeää koko mekanismille, jonka kautta kansallisten yhteyselinten verkosto myötävaikuttaa toimintaohjeiden toimeenpanoon, erityisesti mitä tulee kaikkien kansallisten yhteyselinten osallistumiseen yksittäisten tapausten käsittelyyn. Kaikkien kansallisten yhteyselinten osallistuminen on tärkeää sidosryhmien luottamuksen sekä yhteyselinten vaikuttavuuden kannalta. Kaikki kansalliset yhteyselimet olosuhteistaan riippuen pyrkivät toiminnallinen vastaavuuteen täyttämällä alla kuvatut toiminnallisen vastaavuuden perusvaatimukset. Tämä auttaa myös komiteaa ja vastuullisen liiketoiminnan työryhmää vertaisarvioinneissa ja kansallisen yhteyselimen toiminnan arvioinnissa.

Toiminnallisen vastaavuuden perusvaatimukset kansallisten yhteyselinten työskentelyssä

a) Näkyvyys.

Toimintaohjeet hyväksyneet valtiot sopivat päätöksen mukaisesti, että ne perustavat kansallisia yhteyselimiä, jotka sidosryhmien sekä maan sisäisten ja ulkoisten valtion virastojen on helppo tunnistaa, ja tiedottavat kansallisten yhteyselinten toiminnasta ja toimintaohjeiden soveltamiseen liittyvistä liike-elämän edustajille, työntekijäjärjestöille ja muille sidosryhmille, mukaan lukien kansalaisjärjestöille. Ensimmäisenä toimenpiteenä kansallisilla yhteyselimillä on oltava kattavat verkkosivut tai verkkosivusto. Valtioiden tulisi tiedottaa kansallisista yhteyselimistään,

niiden sijainnista valtion organisaatiossa, institutionaalisista järjestelyistä ja tapausten käsittelymenetelmistä ja tuoda toimintaohjeita aktiivisesti esille esimerkiksi järjestämällä toimintaohjeita koskevia tapaamisia ja materiaaleja. Tapahtumia voidaan järjestää yhteistyössä liike-elämän, työntekijöiden, kansalaisjärjestöjen ja muiden sidosryhmien kanssa, vaikkakaan ei välttämättä kaikkien ryhmien kanssa yhtä aikaa.

b) Julkisuus.

Kansallisten yhteyselinten tehokas toiminta edellyttää toimivia yhteyksiä liike-elämän, työntekijöiden, kansalaisjärjestöjen ja suuren yleisön edustajiin. Kansallisten yhteyselinten olisi vastattava kaikkiin asiallisiin tiedusteluihin ja sitouduttava käsittelemään myös osapuolten esiin nostamia yksittäistapauksia tehokkaasti ja ripeästi. Kansalliset yhteyselimet eivät veloita maksua kannanotoista. Vaatimukset, joiden on täyttyttävä, jotta asia pääsee käsittelyyn, kerrotaan selvästi, ovat helposti saatavilla ja eivät ole tarpeettoman kuormittavia. Tarvittaessa ja kansallisen yhteyselimen aika- ja budjettirajojen niin sallissa yhteyselimet voivat myös tarjota osapuolille puoleetonta ja tasapuolista apua. Apu voi koskea esimerkiksi kielten ja käännosten käyttöä, opastusta hyväksyttävän kannanoton esittämisessä ja sovitteluun osallistumisessa, joustavuus aikarajojen kanssa tai kohtuuhintaisten osallistumismahdollisuuksien tarjoaminen, esimerkiksi etäkokoukset.

c) Avoimuus.

Avoimuus on tärkeää kansallisten yhteyselinten toiminnallisen vastaavuuden perusvaatimusten ja sidosryhmien, yksittäisten tapausten osapuolten ja suuren yleisön luottamuksen saavuttamisen kannalta. Siten yleisenä periaatteena on, että kansallisen yhteyselimen toiminta on avointa. Esimerkiksi kansallisten yhteyselinten vuosikertomusten julkaiseminen OECD:lle on avoimuuden osoitus. Tästä huolimatta kansallinen yhteyselimi voi pitää tietyt käsittelyn osat luottamuksellisina toimeenpanomääräysten ja niiden selitysosien kohtien I.C.6.–7. mukaisesti yksittäistapausten yhteydessä.

d) Vastuullisuus.

Kansallisten yhteyselinten tehtävänä on toimintaohjeiden aktiivinen esilletuominen, ja ne ovat vastuussa omasta toiminnastaan. Toimintaohjeilla voidaan myötävaikuttaa yritysten ja ympäröivän yhteiskunnan välisten vaikeiden kysymysten hallintaan. Kansallisella tasolla eduskunnat, hallitukset ja mahdolliset kansallisten yhteyselinten neuvoo-antavat elimet sekä muut sidosryhmät voivat antaa palautetta kansallisten yhteyselinten toiminnasta ja toimia jatkuvaa oppimista tukevana voimana. Vuosikertomukset ja säännölliset tapaamiset kansallisten yhteyselinten kanssa, vertaisoppiminen ja vertaisarvioinnit tarjoavat mahdollisuuksia kokemusten jakoon ja yhteyselinten ”parhaiden käytäntöjen” kehittämiseen. Myös komitea ja

vastuullisen liiketoiminnan työryhmä järjestävät tilaisuuksia, joissa voidaan vaihtaa näkemyksiä ja jakaa kokemuksia sekä arvioida kansallisten yhteyselinten toiminnan tehokkuutta.

e) **Puolueettomuus ja tasapuolisuus**

Puolueettomuus ja tasapuolisuus ovat edellytyksiä sidosryhmien, yksittäistapausten osapuolten ja suuren yleisön luottamukselle. Vastaavasti valtioiden on järjestettävä kansalliset yhteyselimensä niin, että ne pystyvät toimimaan näiden periaatteiden mukaisesti. Kansalliset yhteyselimet varmistavat yksittäistapauksia koskevien päätösten puolueettomuuden esimerkiksi pyrkimällä aktiivisesti estämään ja ratkaisemaan mahdolliset tai todelliset eturistiriidat, joiden osapuolena on kuka tahansa kansallisen yhteyselimen puolesta toimiva ja yksittäistapausten osapuolia avustava henkilö. Kansallisten yhteyselinten tulisi myös pyrkiä varmistamaan selkeiden ja esteettömien käsittelymenetelmien avulla, että osapuolet pystyvät osallistumaan prosessiin reilusti ja tasapuolisesti. Ne voivat esimerkiksi varmistaa, että vallan ja resurssien epätasainen jakautuminen ei estä osapuolten tehokasta osallistumista prosessiin tai tarjota kohtuullisesti käyttöön käsittelyn kannalta olennaisia tietoja.

f) **Ennakoitavuus.**

Kansallisten yhteyselinten on julkaistava selkeää ja avoimesti saatavilla olevaa tietoa roolistaan ja noudattamistaan menettelytavoista erityisesti yksittäistapausten ratkaisemisessa. Julkaistut tiedot voivat koskea esimerkiksi

- palvelujen tarjoamista;
- tapausten käsittelyprosessin vaiheita, viitteellisiä aikatauluja ja ensimmäisen arvioinnin kriteerejä;
- vilpittömyyden ja luottamuksellisuuden vaatimuksia;
- prosessin luonnetta ja mahdollisia lopputuloksia; ja
- yhteyselimen mahdollista roolia osapuolten tekemien sopimusten tai kansallisen yhteyselimen antamien suositusten soveltamisen valvonnassa.

Kansalliset yhteyselimet julkaisevat tapausten käsittelymenettelyt selkeässä ja saavutettavassa muodossa ja kertovat yksittäistapausten osapuolille tapauksen etenemisestä erityisesti jos kohdissa 51 ja 52 määritettyä aikataulua joudutaan pidentämään.

g) **Yhdenmukaisuus toimintaohjeiden kanssa.**

Yhteyselinten toiminnan on oltava toimintaohjeiden mukaista. Yksittäistapausten ratkaisun yhteydessä tämä tarkoittaa, että yhteyselin tekee yhteistyötä osapuolten kanssa varmistaakseen, että sopimukset eivät ole toimintaohjeiden vastaisia eivätkä tapausten käsittelymenetelmät ole menettelytapaohjeiden vastaisia.

Institutionaaliset järjestelyt

11. Institutionaalisten järjestelyjen ansiosta kansalliset yhteyselimet pystyvät täyttämään toiminnallisen vastaavuuden perusvaatimukset, hankkimaan sosiaalisten kumppanien ja muiden sidosryhmien luottamuksen ja lisäämään toimintaohjeiden tunnettuutta suuren yleisön keskuudessa. Päätös ja menettelytapaohjeet antavat toimintaohjeet hyväksyneiden valtioiden päättää joustavasti kansallisten yhteyselinten institutionaalisista järjestelyistä, mutta ne antavat muutamia mahdollisia vaihtoehtoja. Ne myös määrittävät odotusten mukaiset minimivaatimukset, joihin kuuluvat esimerkiksi ylemmän johdon mukanaolo, riittävät henkilöstö- ja taloudelliset resurssit ja tarvittavan asiantuntemuksen saatavuus toimintaohjeiden kattamista aiheista. Valtiot voivat nimetä kansalliset yhteyselimensä joustavasti kansalliseen kontekstiinsa sopivalla tavalla. Luottamuksen kasvattamiseksi valtioiden tulisi kuulla sidosryhmiä päätöksissä, jotka voivat merkittävästi vaikuttaa kansallisen yhteyselimen institutionaaliin järjestelyihin.
12. Riippumatta rakenteesta, jonka valtiot valitsevat kansallisille yhteyselimilleen, niitä kannustetaan perustamaan usean sidosryhmän neuvoa-antavia tai valvovia elimiä, jotka voivat avustaa kansallisia yhteyselimiä näiden tehtävissä.
13. Jotta kansalliset yhteyselimet olisivat tehokkaita ja toimivaltaisia, ne tarvitsevat riittävästi resursseja. Päätöksessä edellytetään, että toimintaohjeet hyväksyneet valtiot antavat kansallisten yhteyselinten käyttöön henkilöstöä ja taloudellisia resursseja, jotta ne voivat hoitaa velvollisuutensa tehokkaasti. Toimintaohjeet hyväksyneitä maita kehoitetaan mahdollisuuksien mukaan osoittamaan resurssit kansallisille yhteyselimille budjetissa. Jos työntekijät vaihtuvat, toimintaohjeet hyväksyneet valtiot huolehtivat jatkuvuudesta. Tämä voi tarkoittaa uuden henkilöstön kouluttamista tarpeen mukaan ja sihteeristön tuella sekä tiedon tallentamisen ja siirtymisen varmistamista instituution sisällä.
14. Rakenteestaan riippumatta kansalliset yhteyselimet kehittävät ja ylläpitävät merkityksellisiä suhteita ja yhteistyötä valtion virastojen, liike-elämän, työntekijäjärjestöjen, muiden kansalaisjärjestöjen ja sidosryhmien edustajien kanssa. Näin he saavat sidosryhmien aktiivisen tuen ja luottamuksen.

Tiedotus ja tunnettuuden lisääminen

15. Kansallisten yhteyselinten tiedotustehtävät ja tunnettuuden lisäämiseen tähtäävät toimet ovat tärkeitä toimintaohjeiden profiiliin terävöittämisen ja tunnettuuden lisäämisen kannalta sidosryhmien ja suuren yleisön keskuudessa. Se myös kannustaa yrityksiä noudattamaan toimintaohjeita johdonmukaisesti ja OECD:n asianmukaista huolellisuutta koskevien ohjeiden mukaisesti.
16. Kansallisten yhteyselinten on aktiivisesti edistettävä toimintaohjeita, ja niitä kannustetaan myös edistämään OECD:n asianmukaista huolellisuutta koskevia ohjeita

tarpeen mukaan ja neuvoston suosittamalla tavalla ja ottamaan huomioon ohjeiden erityinen luonne sellaisena kuin se on kuvattu toimintaohjeiden luvun II selitysosana kohdassa 15. Tunnettuutta voidaan lisätä esimerkiksi tarjoamalla sidosryhmille materiaaleja, järjestämällä vastuullista liiketoimintaa käsitteleviä tapahtumia tai osallistamalla niihin. Yhteyselimet voivat myös edistää OECD:n, muiden kansallisten yhteyselinten tai alan toimijoiden järjestämiä vastuullisen liiketoiminnan tapahtumia. Kansallisten yhteyselinten on lisättävä toimintaohjeiden tunnettuutta helposti saavutettavilla tavoilla, ja niiden on oltava saatavilla sähköisesti ja muilla sopivilla tavoilla myös kansallisilla kielillä. Yhteyselimiä kehoitetaan tarjoamaan linkkejä toimintaohjeita ja OECD:n asianmukaista huolellisuutta koskevia ohjeita käsittelevään OECD:n verkkosivustoon. Toimintaohjeiden englannin- ja ranskankieliset versiot ovat saatavana OECD:n sihteeristöltä.

17. Kansallisten yhteyselinten on tarjottava edellä mainitut palvelut ja tiedot tasapuolisesti monimuotoiselle joukolle, jossa kaikki olennaiset sidosryhmät ovat edustettuina. Menettelytapaohjeissa mainitaan esimerkkinä mahdolliset sijoittajat. Kansallisia yhteyselimiä kannustetaan myös kääntymään asianomaisten valtion virastojen ja diplomaattisten verkostojen puoleen, sillä ne voivat merkittävästi lisätä toimintaohjeiden ja kansallisen yhteyselimen tunnettuutta myös muiden maiden sidosryhmien keskuudessa. Kansallisen yhteyselimen kontekstista ja resurssista riippuen sidosryhmäkartoitukset ja tunnettuuden lisäämisen suunnitelmat voivat olla toimivia keinoja kansallisen yhteyselimen pyrkimysten saavuttamisessa.
18. Kansallisten yhteyselinten tulisi jakaa tietoa myös velvollisuuksistaan ja toiminnastaan toiminnallisen vastaavuuden perusvaatimusten näkökulmasta. Lisäksi kansallisten yhteyselinten tulisi kertoa roolistaan yksittäistapausten käsittelijänä sidosryhmille, mahdollisuuksien ja tarpeen mukaan myös sidosryhmille, jotka saattavat tehdä kannanottoja. Kansallisten yhteyselinten tulisi myös tiedottaa menettelyistä, joita tulisi noudattaa nostettaessa esiin yksittäisiin tapauksiin liittyviä kysymyksiä tai vastattaessa niihin. Niiden tulisi tiedottaa myös yksittäisen tapauksen esiin ottamisen yhteydessä tarvittavista tiedoista, yksittäistapauksen käsittelyyn osallistuvia osapuolia koskevista vaatimuksista, kuten salassapito, sekä viitteellisistä aikatauluista, joita kyseinen kansallinen yhteyselin noudattaa.
19. Pyrkinessään lisäämään toimintaohjeiden tunnettuutta kansalliset yhteyselimet toimivat yhteistyössä eri järjestöjen ja yksilöiden, kuten liike-elämän, työntekijäjärjestöjen, muiden kansalaisjärjestöjen ja muiden kiinnostuneiden osapuolien kanssa. Näillä toimijoilla on suuri rooli toimintaohjeiden tunnettuuden lisäämisessä, ja niiden institutionaaliset verkostot tarjoavat siihen mahdollisuuksia, jotka oikein käytettynä voivat huomattavasti tehostaa kansallisten yhteyselinten työtä.
20. Toinen kansallisten yhteyselinten perustehtävä on asiallisiin tiedusteluihin vastaaminen. Tässä yhteydessä on erikseen mainittu kolme ryhmää: i) muut kansalliset yhteyselimet (päätoimen mukaisesti), ii) liike-elämä, työntekijäjärjestöt, muut

kansalaisjärjestöt ja suuri yleisö sekä iii) muiden kuin toimintaohjeet hyväksyneiden maiden viranomaiset.

21. Tukeakseen komiteaa ja vastuullisen liiketoiminnan työryhmää, jotka pyrkivät toimintaohjeiden ennakoivaan toimeenpanoon, kansallisten yhteyselinten tulisi pitää säännöllisesti yhteyttä sosiaalisiin kumppaneihin ja muihin sidosryhmiin sekä järjestää myös tapaamisia niiden kanssa. Yhteydenpidon tarkoitus on
- a) käsitellä vastuulliseen liiketoimintatapaan liittyviä uusia kehitysuuntauksia ja käytäntöjä;
 - b) tukea yritysten myönteistä panosta taloudellisen, yhteiskunnallisen ja ekologisen kehityksen edistämiseksi;
 - c) osallistua mahdollisuuksien mukaan yhteistyöhankkeisiin, joiden tavoitteena on tunnistaa haitallisten vaikutusten riskit tiettyjen tuotteiden, alueiden, toimialojen tai tuotannonalojen yhteydessä ja reagoida niihin.

Vertaisoppiminen

22. Sen lisäksi, että kansalliset yhteyselimet osallistuvat komitean ja vastuullisen liiketoiminnan työryhmän työhön toimintaohjeiden vaikuttavuuden lisäämiseksi, ne ryhtyvät yhteiseen vertaisoppimistoimintaan. Vertaisoppiminen voidaan toteuttaa OECD:ssä järjestetyissä tapaamisissa tai kansallisten yhteyselinten välisenä suorana yhteistyönä.

Vertaisarviointit

23. Vertaisarviointit ovat tärkeä mekanismi, jolla edistetään toimintaohjeiden tehokasta toimeenpanoa, jaetaan parhaita käytäntöjä ja tuetaan toiminnallista vastaavuutta. Päätöksen mukaisesti toimintaohjeet hyväksyneiden valtioiden on tehtävä kansallisille yhteyselimilleen säännöllisiä vertaisarviointeja. Sihteeristö järjestää vertaisarviointit vastuullisen liiketoiminnan työryhmän alaisuudessa. Vertaisarviointit keskittyvät kansallisen yhteyselimen vahvuuksiin ja heikkouksiin suhteessa sen toimivaltaan ja menettelytapaohjeiden osassa I määriteltyihin toiminnallisen vastaavuuden perusvaatimuksiin. Niissä voidaan myös antaa suosituksia tarvittaessa.
24. Säännöllisten vertaisarviointeja koskevat normit (prosessi, arviointiaikataulu ja rahoitusjärjestelyt) määritellään ”kansallisten yhteyselinten vertaisarviointien mallipohjassa” (Core Template for NCP Peer Reviews), jonka vastuullisen liiketoiminnan työryhmä hyväksyy yksimielisesti ja julkaisee OECD:n verkkosivustolla. Vastuullisen liiketoiminnan työryhmä arvioi mallipohjan kunkin kauden lopussa. Arvioinnin tarkoitus on varmistaa, että kansallisilla yhteyselimillä on riittävästi aikaa valmistautua vertaisarviointeihin, että vertaisarviointit eivät ole kohtuuttoman raskaita, että ne ovat kustannustehokkaita valtioille ja yhteyselimille (myös vertaisarviointien

suorittaville yhteyselimille) ja että niissä otetaan huomioon vastuullisen liiketoiminnan työryhmän ja sihteeristön työmäärä. Lisäksi vertaisarvioinnin suorittavan yhteyselimen valinnassa on varmistettava, että kaikille kansallisille yhteyselimille annetaan mahdollisuus osallistua vertaisarvioinnin työryhmiin. Ensimmäiset vertaisarvioinnin aloitetaan vasta, kun vastuullisen liiketoiminnan työryhmä on hyväksynyt normit.

Yksittäistapaukset

25. Kansallisten yhteyselinten tulisi auttaa ja toimia tuomioistuimen ulkopuolisena valitusmekanismina sellaisten kysymysten ratkaisemisessa, jotka liittyvät toimintaohjeiden soveltamiseen yksittäisissä tapauksissa. Kansalliset yhteyselimet pyrkivät edistämään vuoropuhelua osapuolten välillä ja auttavat heitä löytämään molempia osapuolia tyydyttävän ja toimintaohjeiden mukaisen ratkaisun esille nostettuun kysymykseen. Samalla ne tarjoavat toimintaohjeita koskevaa asiantuntemustaan vuoropuhelun tueksi. Kansallisten yhteyselinten tulisi myös loppulausunnossaan antaa ohjeita kysymysten ratkaisusta ja toimintaohjeiden toimeenpanosta. OECD:n asianmukaista huolellisuutta koskevat ohjeet ja alakohtaiset asianmukaisten huolellisuuden ohjeet ovat hyödyllinen tietolähde kansallisille yhteyselimille. Ne auttavat toimintaohjeiden tulkinnassa ja edistämisessä, mutta yksittäistapauksia koskevat kannanotot eivät voi perustua pelkästään niihin. Kukin kansallinen yhteyselin julkaisee kuvauksen tapauksen käsittelystä selkeästi ja helposti saavutettavassa muodossa. Kuvauksen on katettava yksittäistapauksen prosessi, joka on näiden menettelytapaohjeiden mukainen. Kansallisia yhteyselimiä kannustetaan kuulemaan sidosryhmiään menettelyjen kehittämiseksi.

Vilpitön osallistuminen

26. Yksittäistapausten prosessiin osallistuminen on vapaaehtoista. Kaikkien käsittelyyn osallistuvien odotetaan kuitenkin toimimaan vilpittömästi. Tässä yhteydessä vilpittömässä mielessä toimimisella tarkoitetaan sitä, että osapuolet antavat vastaukset ajallaan, säilyttävät luottamuksellisuuden tarpeen mukaan ja kansallisen yhteyselimen käsittelymenettelyiden mukaisesti, pidättyvät vääristelemästä kysymyksiä ja prosessia etenkin julkisissa kannanotoissaan ja uhkailemasta käsittelyn osapuolia tai ryhtymästä kostotoimiin heitä vastaan sekä osallistuvat käsittelyyn vilpittömästi tavoitteenaan löytää toimintaohjeiden mukainen ratkaisu esiin nostettuihin kysymyksiin. Tähän kuuluu myös mahdollisten kansallisen yhteyselimen tarjoamien palvelujen harkitseminen vakavasti.
27. Jos kansallinen yhteyselin tulee tietoiseksi kostotoimista tai niiden uhasta, joka kohdistuu yksittäistapaukseen liittyvään henkilöön, kansalliseen yhteyselimeen tai sen jäseneseen, sen on ryhdyttävä toimiin ja konsultoitava tarvittaessa muita asiaa käsitteleviä valtiollisia toimijoita, kuten edustustoja. Tavoitteena on varmistaa,

että kyseinen henkilö saa riittävää suojelua ja että käsittely voi jatkua turvallisesti, saavutettavasti, tasapuolisesti ja puolueettomasti. Ennen kuin kansallinen yhteyselin ryhtyy toimiin, sen on mahdollisuuksien mukaan kuultava asianmukaista henkilöä, johon riski kohdistuu. Kostotoimia ovat esimerkiksi uhkaukset henkilön, tämän perheenjäsenten tai sukulaisten vahingoittamisesta, asiattomat uhkaukset päättää työsuhde tai joitakin työsuhde-etuja tai asiattomat uhkaukset oikeusprosesseista. Suojelutoimenpiteitä voivat olla esimerkiksi henkilöllisyyden salaaminen, luotettavan kolmannen osapuolen ehdottaminen henkilön edustajaksi, kostotoimiyritysten dokumentointi lausuntoihin, asianmukaisten viranomaisten puoleen kääntyminen tai henkilön avustaminen viranomaisten puoleen kääntymisessä.

28. Lisäksi saavutettavuuden ja puolueettomuuden varmistamiseksi valtioiden tulisi ryhtyä tarvittaviin toimiin kansallisten yhteyselinten ja niiden jäsenten suojelemiseksi kostotoimilta kansallisten lakien mukaisesti ja toimivaltaisia viranomaisia kuultuaan. Valtioiden tulisi tukea toimenpiteitä, joihin kansallinen yhteyselin ryhtyy suojatakseen itseään ja jäseniään.

Kansallisten yhteyselinten välinen yhteistyö yksittäistapausten käsittelyssä

29. Koska toimintaohjeet ovat ne hyväksyneiden valtioiden antamia suosituksia yrityksille, jotka toimivat "niiden alueella tai niiden alueelta käsin", kansalliset yhteyselimet voivat saada käsiteltäväkseen yksittäistapauksia, jotka koskevat valtion alueella tapahtuvia asioita tai asioita, jotka liittyvät valtiossa toimiviin yrityksiin. Näin ollen tietyt yksittäistapaukset voivat koskea usean eri toimintaohjeet hyväksyneen valtion kansallisia yhteyselimiä. Näitä ovat esimerkiksi

- yksittäistapaukset, jotka koskevat sekä koti- että isäntämaata (yrityksen pääkonttori voi esimerkiksi sijaita yhdessä toimintaohjeet hyväksyneessä valtiossa, mutta sen vaikutukset koskettavat toista toimintaohjeet hyväksynyttä valtiota, tai yrityksellä voi olla useita pääkonttoreita eri valtioissa);
- yksittäistapauksessa esiin nostetut kysymykset koskettavat useaa toimintaohjeet hyväksyneet valtiota tai koskevat yrityksiä, jotka toimivat useassa toimintaohjeet hyväksyneessä valtiossa;
- useampi kansallinen yhteyselin saa käsiteltäväkseen saman yksittäistapausten tai toisiinsa liittyviä yksittäistapauksia (esimerkiksi tapaukset, joissa eri yritykset toimivat samassa hankkeessa tai toimitusketjussa).

Näissä tilanteissa kansalliset yhteyselimet, joille yksittäistapaukset annetaan käsiteltäväksi, tiedottavat tapauksista muille yhteyselimille, joita ne koskettavat, ja yhteyselimet valitsevat yhdessä johtavan yhteyselimen ja avustavat yhteyselimet ja sopivat tapauksen koordinoinnista.

30. Yleensä johtava kansallinen yhteyselin on sen maan yhteyselin, jossa kysymykset ovat nousseet esiin. Joissakin tilanteissa voidaan kuitenkin käyttää myös muita kriteerejä, esimerkiksi jos näin voidaan myötävaikuttaa esiin nostetun kysymyksen ratkaisemiseen tai kun kysymys on noussut valtiossa, joka ei ole hyväksynyt toimintaohjeita. Koordinointijärjestelyistä on tiedotettava osapuolille, ja niitä on kuultava, jos tapaus aiotaan siirtää toiselle johtavalle yhteyselimelle kuin sille, jolle tapaus annettiin käsiteltäväksi.
31. Johtava kansallinen yhteyselin on vastuussa kaikista yksittäistapauksen käsittelyprosessin osa-alueista, ja prosessiin sovelletaan johtavan yhteyselimen käsittelymenettelyitä. Käsittelyn etenemisestä tiedotetaan avustaville kansallinen yhteyselimille koko prosessin ajan, ja ne voivat antaa resurssejaan käsittelyn tueksi, esimerkiksi tarkistaa lausuntoja tai raportteja, tarjota käännöspalveluita, edesauttaa yhteisiä kokouksia osapuolten kesken ja auttaa muissa käytännön asioissa. Avustavat kansalliset yhteyselimet pyrkivät vilpittömästi edistämään yksittäistapauksen ratkeamista, ja kaikki yhteyselimet, joita tapaus koskettaa, pitävät muilta yhteyselimiltä saamansa tiedot ja materiaalit luottamuksellisina ja käyttävät niitä asianmukaisesti.
32. Kansalliset yhteyselimet voivat pyytää apua ja ehdotuksia vastuullisen liiketoiminnan työryhmän puheenjohtajalta johtavan ja avustavan kansallisen yhteyselimen valintaa sekä tehtävien koordinoitua varten. Jos kansalliset yhteyselimet eivät pääse yhteisymmärrykseen, lopullisen päätöksen tekevät yhteyselimet, joille tapaus ensin annettiin käsiteltäväksi. Niiden on kuultava muita asianosaisia yhteyselimiä ja tiedotettava niille säännöllisesti tapauksen etenemisestä.

Alustava arviointi

33. Kun kansallinen yhteyselin on kuullut osapuolia ja tarvittaessa muita asianosaisia kansallisia yhteyselimiä ja kun yhteyselimet ovat valinneet keskuudestaan johtavan kansallisen yhteyselimen edellä olevien kohtien 29–32 mukaisesti, kansallinen yhteyselin tekee alustavan arvioinnin siitä, edellyttääkö kysymys lähempää tarkastelua.

Tällöin yhteyselimen tulee ottaa huomioon seuraavat seikat:

- kuka on osapuolena ja mitkä ovat sen edut kyseisessä asiassa;
 - onko asia todellinen (eli olennainen toimintaohjeiden toimeenpanon kannalta) ja perusteltu (eli riittävien ja uskottavien todisteiden tukema);
 - kuuluuko yritys toimintaohjeiden soveltamisalan piiriin;
 - näyttääkö yrityksen toiminnan ja esiin nostetun asian välillä olevan yhteyttä;
 - rajoittaako sovellettava laki ja/tai rinnakkaiset käsittelyt kansallisen yhteyselimen mahdollisuuksia vaikuttaa tapauksen ratkaisuun ja/tai toimintaohjeiden toimeenpanoon alla olevan kohdan 35 mukaisesti;
 - tukeeko tapauksen käsittely toimintaohjeiden tavoitteita ja vaikuttavuutta.
34. Alustavan arvioinnin jälkeen kansallinen yhteyselin antaa osapuolille vastauksensa. Jos yhteyselin päättää, että esiin nostetut kysymykset eivät vaadi lähempää tarkastelua, se ilmoittaa päätöksensä perustelut osapuolille tiedoksi. Vaikka yhteyselin päättäisi, että asia edellyttää lisäselvityksiä, tämä ei tarkoita, että asia on loppuun käsitelty, eikä tästä voida vetää johtopäätöksiä siitä, onko yritys toiminut toimintaohjeiden mukaisesti.

Rinnakkaiset käsittelyt

35. ”Rinnakkaiset käsittelyt” viittaavat tuomioistuinten järjestämiin tai tuomioistuinten ulkopuolisiin prosesseihin, jotka voivat olla maan sisäisiä tai kansainvälisiä, jotka koskevat samaa kysymystä tai läheisesti siihen liittyviä kysymyksiä ja jotka voivat vaikuttaa kyseiseen yksittäistapaukseen. Näihin kuuluvat esimerkiksi kyseisen kansallisen yhteyselimen tai muun yhteyselimen käsittelemät yksittäistapaukset. Kansallinen yhteyselin ei voi päättää olla tarjoamatta palvelujaan osapuolille vain sen perusteella, että rinnakkaisia käsittelyjä on käyty, niitä on meneillään tai ne ovat osapuolien käytettävissä. Kansallisen yhteyselimen tulisi arvioida, vaikuttaisiko sen tarjoama palvelu myönteisesti esiin tuotujen kysymysten ratkaisemisessa ja/tai edistäisikö se toimintaohjeiden toimeenpanoa jatkossa. Yhteyselimen tulisi myös arvioida sitä, aiheuttaako palvelun tarjoaminen vakavaa haittaa käsittelyn osapuolille tai halventaako se oikeutta. Kansallinen yhteyselin voi ottaa tässä arvioinnissa huomioon muiden kansallisten yhteyselinten käytännöt, harkita mahdollisuutta ottaa yksittäinen tapaus osittain käsittelyyn tai keskeyttää käsittely siksi aikaa, kun rinnakkainen käsittely on kesken. Mahdollisuuksien mukaan se voi konsultoida elimiä, joissa rinnakkainen käsittely on meneillään tai joissa asiaa voitaisiin käsitellä. Kansalliset yhteyselimet hankkivat osapuolilta apua harkintaa tehdessään pyytämällä niiltä olennaiset tiedot ja näkemykset rinnakkaisista käsittelyistä.

Palvelujen tarjoaminen

36. Jos kysymys edellyttää lisäselvityksiä, kansallinen yhteyselin tarjoaa palvelujaan helpottaakseen ratkaisun löytämistä. Yhteyselin voi tarvittaessa pyytää lausuntoja asianomaisilta viranomaisilta ja kuulla liike-elämän, työntekijäjärjestöjen tai muiden kansalaisjärjestöjen edustajia ja asiantuntijoita kansallisen yhteyselimen omien käsittelymenettelyjen mukaisesti. Neuvottelut muiden maiden yhteyselinten kanssa ja toimintaohjeiden tulkintaa koskevien neuvojen pyytäminen sihteeristöltä tai ohjeiden pyytäminen vastuullisen liiketoiminnan työryhmältä voivat myös osaltaan auttaa ratkaisemaan asian.
37. Palveluja tarjotessaan kansallinen yhteyselin tarjoaa osapuolille alustan vuoropuhelua varten ja auttaa esille nostettujen kysymysten ratkaisussa. Koska yksittäistapausten käsittely tapahtuu tuomioistuimen ulkopuolella ja edellyttää osapuolten suostumuksen, kansallisen yhteyselimen rooliin kuuluu vuoropuhelun mahdollistaminen ja yhteisymmärrykseen pyrkiminen osapuolten välillä. Tavoitteena on, että yritys sitoutuu edistämään toimintaohjeiden toimeenpanoa tulevaisuudessa ja tarvittaessa lieventää aiheutuneita haittavaikutuksia toimintaohjeiden mukaisesti. Vuoropuheluun kannustaessaan kansallisen yhteyselimen tulisi kertoa, mitkä toimintaohjeiden määräyksistä koskevat esiin nostettuja kysymyksiä ja tukevat näin osapuolia näiden etsiessä toimintaohjeiden mukaista ratkaisua.
38. Osana palvelujen tarjoamista ja jos se olennaista käsiteltävän kysymyksen kannalta, kansallinen yhteyselin tarjoaa osapuolten suostumuksella yhteisymmärrystä lisääviä sovitteluratkaisuja, kuten sovittelu- ja välityspalveluja asioiden käsittelemiseksi, ja edistää pääsyä näiden pariin. Sovittelu- ja välitysmenettelyjen yleisen käytännön mukaisesti näitä menettelytapoja sovelletaan vain osapuolten suostumuksella, ja osapuolten tulee sitoutua osallistumaan menettelyyn vilpittömässä mielessä. Jos osapuolet valitsevat välitysmenettelyn, kansallinen yhteyselin voi päättää toimia itse välittäjänä tai valita osapuolten kanssa ulkoisia välittäjiä tukemaan prosessia tai toteuttamaan sen.

Käsittelyn päättäminen

39. Kansallisten yhteyselinten tulisi aina julkistaa yksittäisen tapauksen käsittelyn tulokset menettelytapaohjeiden kohtien I.C-4 ja I.C-6 mukaisesti.
40. Jos kansallinen yhteyselin päättää alustavan arvion suoritettuaan, että yksittäisessä tapauksessa esiin nostetut kysymykset eivät edellytä lisäselvitystä, se antaa julkisen lausunnon kuultuaan ensin asian osapuolia ja otettuaan huomioon tarpeen säilyttää arkaluontoisten liiketoimintaan liittyvien ja muiden tietojen luottamuksellisuus. Jos kansallinen yhteyselin on alustavan arvioinnin tulosten perusteella sitä mieltä, että olisi epäoikeudenmukaista nimetä päätöksessä julkisesti asian osapuoli, se voi muotoilla lausunnon siten, että osapuolen henkilöllisyys salataan.

41. Kansallinen yhteyselin voi myös julkistaa päätöksensä siitä, että esiin tuodut kysymykset vaativat lisäselvitystä ja yhteyselin tarjoaa palvelujaan osapuolille.
42. Jos osapuolet pääsevät sopimukseen esiin nostetuista kysymyksistä, niiden välisessä sopimuksessa tulisi käsitellä sitä, miten ja missä laajuudessa sopimuksen sisältö asetetaan julkisesti saataville. Kansallinen yhteyselin julkistaa osapuolia kuultuaan raportin käsittelyn tuloksista. Kansallinen yhteyselin voi antaa suosituksia toimintaohjeiden toimeenpanosta, vaikka osapuolet olisivat päässeet sopimukseen kokonaan tai osittain.
43. Jos osapuolet eivät pääse sopimukseen esiin tuoduista kysymyksistä tai osasta niistä, jos yksi tai useampi osapuoli irtautuu käsittelystä tai jos kansallinen yhteyselin havaitsee, että yksi tai useampi tapauksen osapuolista ei ole halukas osallistumaan käsittelyyn vilpittömin mielin, yhteyselin antaa lausunnon ja tarvittaessa suosituksia toimintaohjeiden soveltamisesta esiin nostettuun kysymykseen liittyen. Tällä menettelyllä tehdään selväksi, että kansallinen yhteyselin antaa lausunnon silloinkin, kun se on sitä mieltä, ettei erityiselle suositukselle ole tarvetta. Lausunnossa tulisi yksilöidä asian osapuolet, esiin tuodut kysymykset, päivämäärä jolloin kysymykset tuotiin kansallisen yhteyselimen tietoon, yhteyselimen antamat suositukset sekä yhteyselimen tarpeelliseksi katsomat huomiot syistä, joiden takia käsittelyssä ei päästy sopimukseen.
44. Sovellettavan lain ja käsittelymenettelyjen niin salliessa kansallinen yhteyselin voi harkintansa mukaan esittää loppulausunnossaan näkemyksensä siitä, noudattiko yritys toimintaohjeita, mikäli tämä on tarpeen kysymyksen ratkaisemiseksi. Kansallinen yhteyselin voi myös tarvittaessa kertoa asianmukaisille valtiovallan edustajille, että osapuolet ovat tai eivät ole osallistuneet käsittelyyn vilpittömässä mielessä. Yhteyselimen tulisi tiedottaa osapuolia avoimesti toimenpiteistä, joihin se aikoo ryhtyä tai on ryhtynyt tähän liittyen.
45. Kansallisen yhteyselimen tulisi antaa osapuolille mahdollisuus kommentoida lausuntoluonnosta. Lausunnon antaa kuitenkin kansallinen yhteyselin, jolla on päätösvalta sen suhteen, tekeekö se lausuntoluonnokseen muutoksia osapuolten kommenttien perusteella.

Seuranta

46. Kun kansallinen yhteyselin on auttanut sopimuksen syntymisessä tai antanut suosituksia, se seuraa näiden toteutumista tarvittaessa. Seuranta ei välttämättä tarvita esimerkiksi silloin, jos osapuolet kieltäytyvät seurannasta tai sopivat, että kysymys on loppuun käsitelty. Kansallisen yhteyselimen antamassa lausunnossa tulisi kertoa, missä aikataulussa tästä täytyy ilmoittaa. Seurantaan voi kuulua esimerkiksi päivitysten pyytäminen osapuolilta tai yhden tai useamman kokouksen järjestäminen kansalliselle yhteyselimelle ja osapuolille (joko yksin tai erikseen). Näiden toimien tarkoituksena on arvioida sopimuksen tai yhteyselimen suositusten mukaisten sitoumusten toteutumista. Kansallisen yhteyselimen tulisi julkaista seurannastaan lausuntoja.

Avoimuus ja luottamuksellisuus

47. Avoimuuden katsotaan olevan peruseriaate kansallisten yhteyselinten toiminnassa (ks. edellä ”toiminnallisen vastaavuuden perusvaatimukset”, kohta 10c.) Menettelytapaohjeiden kohdassa I.C-6 todetaan kuitenkin, että on tilanteita, joissa tiettyjen osapuolten kertomien tosiasioiden ja mielipiteiden luottamuksellisuuden säilyttäminen on tärkeää. Yhteyselin ryhtyy tarvittaviin toimiin liiketoimintaan liittyvien arkaluonteisten tietojen suojelemiseksi. Samoin muut tiedot, kuten käsittelyyn osallistuneiden henkilöllisyys, tulisi pitää salassa, jos niiden julkistaminen voisi saattaa heidät tai heidän lähipiirinsä alttiiksi kostotoimille. Silti on tärkeää löytää tasapaino avoimuuden ja salassapidon välillä, jotta voidaan vahvistaa luottamusta yksittäisten tapausten käsittelyprosessiin ja edistää toimintaohjeiden toimeenpanoa. Näistä määräyksistä huolimatta kansallisia yhteyselimiä voivat sitoa kansalliset avoimuutta ja tiedonantoa säätelevät lait.
48. Mitä tulee tietojen jakamiseen osapuolten kesken, yhteyselimen tulisi tasapuolisuuden nimissä tiedottaa yksittäistapauksen osapuolia olennaisista seikoista ja näkökannoista, joita muut osapuolet esittävät kansalliselle yhteyselimelle käsittelyn (ja erityisesti palvelujen tarjoamisen) aikana. Jos osapuoli esittää kohtuullisen pyynnön, että sen antamaa kannanottoa ei jaeta kokonaisuudessaan toiselle osapuolelle liikesalaisuuksien suojaamiseksi ja muiden sidosryhmien etujen turvaamiseksi, kansallisen yhteyselimen tulisi yhdessä kannanoton antaneen osapuolen kanssa poistaa tiedoista arkaluonteinen sisältö, jotta ne voidaan jakaa. Kansallisen yhteyselimen tulisi mahdollisuuksien mukaan välttää tekemästä päätöksiä sellaisen tiedon perusteella, joka ei ole molempien osapuolten saatavilla.
49. Avoimuutta koskevan toiminnallisen vastaavuuden perusvaatimuksen mukaisesti osapuolet ja kansallinen yhteyselin voivat kertoa yksittäistapauksen olemassaolosta julkisesti tai kolmansille osapuolille, ellei muuta ole sovittu osapuolten ja kansallisen yhteyselimen välillä. Lisäksi kansallisia yhteyselimiä kannustetaan sallimaan, että osapuolet saavat kertoa julkisesti prosessin vaiheesta menettelytapaohjeiden kohdan I.C.1-5 mukaisesti (tai ne voivat myös kertoa sen itse) ja julkaista oman alkuperäisen kannanottonsa. Molemmat osapuolet voivat myös keskustella toisen osapuolten jakamista tiedoista tai asiakirjoista yksittäistapauksen neuvonantajien kanssa, kunhan neuvonantajat eivät jaa tietoja eteenpäin. Muut tiedot ovat luottamuksellisia, elleivät osapuolet toisin sovi. Kansallisten yhteyselinten on kerrottava osapuolille erityisesti prosessin alussa, että nämä eivät saa ilman toisen osapuolen tai yhteyselimen suostumusta julkistaa tietoja tai näkökantoja, joita toinen osapuoli tai kansallinen yhteyselin on jakanut niille käsittelyn aikana (tämä koskee myös mahdollista ulkoista välittäjää tai sovittelijaa), elleivät tiedot ole jo julkisia. Ennakoitavuuden, luottamuksen ja uskottavuuden vuoksi kansalliset yhteyselimet voivat pyytää osapuolilta ja niiden neuvonantajilta kirjalliset vakuutukset ja sisällyttää tapausten käsittelymenettelyihinsä luottamuksellisuutta koskevia määräyksiä.

Muissa kuin toimintaohjeet hyväksyneissä valtioissa esiin nousevat kysymykset

50. Kuten luvun ”Käsitteet ja periaatteet” kohdassa 2 todetaan, yrityksiä kehoitetaan noudattamaan toimintaohjeita kaikkialla, missä niillä on toimintaa, ja ottamaan huomioon kunkin isäntämaan erityispiirteet.
- Jos toimintaohjeita koskevia kysymyksiä nousee esiin jossakin muussa kuin toimintaohjeet hyväksyneessä valtiossa, kotimaan kansallinen yhteyselin pyrkii muodostamaan käsityksen näistä kysymyksistä. Vaikka aina ei välttämättä ole mahdollista saada kaikkia asiaan liittyviä tietoja tai saattaa kaikkia osapuolia yhteen, kansallinen yhteyselin voi silti tehdä tiedusteluja ja muita selvityksiä. Esimerkkejä tällaisista toimista ovat yhteyden ottaminen yrityksen johtoon kotimaassa ja mahdollisuuksien mukaan lähetystöihin ja viranomaisiin kyseisessä maassa.
 - Ristiriitaisuudet isäntämaan lakien, asetusten, sääntöjen ja politiikan kanssa saattavat eräissä yksittäistapauksissa vaikeuttaa toimintaohjeiden soveltamista muissa kuin ne hyväksyneissä valtioissa. Kuten yleisiä periaatteita koskevan luvun selitysosassa todettiin, vaikka toimintaohjeiden suositukset menevät usein pidemmälle kuin varsinainen lainsäädäntö, niiden tarkoituksena ei ole asettaa yritystä tilanteeseen, jossa siihen kohdistuu ristiriitaisia vaatimuksia.
 - Osapuolille on kerrottava toimintaohjeiden soveltamiseen liittyvistä rajoituksista maissa, jotka eivät kuulu toimintaohjeet hyväksyneiden maiden piiriin.
 - Muissa kuin toimintaohjeet hyväksyneissä maissa esiin tulleita toimintaohjeisiin liittyviä kysymyksiä voitaisiin käsitellä myös kansallisten yhteyselinten kokouksissa, jolloin voitaisiin kerätä asiantuntemusta näissä maissa esiin nousseiden kysymysten käsittelystä.

Viitteellinen aikataulu

51. Yksittäisen tapauksen käsittelyprosessiin kuuluu viisi eri vaihetta:
1. *Koordinointi:* Tarvittaessa kansalliset yhteyselimet valitsevat keskuudestaan johtavan yhteyselimen yksittäisen tapauksen käsittelyä varten tapauksen erityispiirteet huomioiden. Alustavat järjestelyt johtavan ja avustavien kansallisten yhteyselinten nimeämiseksi tulisi tehdä kahden kuukauden kuluessa.
 2. *Alustava arviointi ja päätös siitä, tarjotaanko palveluja osapuolien avustamiseksi:* Kansallisen yhteyselimen tulisi pyrkiä tekemään alustava arviointi kolmen kuukauden kuluessa johtavan ja alustavan yhteyselimen valinnan jälkeen, vaikka lisäaika saattaa olla tarpeen, jotta voidaan kerätä perustellun päätöksen tekemiseen tarvittavat tiedot.

3. *Osapuolten avustaminen esiin tuotujen kysymysten ratkaisemisessa:* Jos kansallinen yhteyselin päättää tarjota palvelujaan, sen tulisi pyrkiä auttamaan kysymysten ratkaisussa ripeästi. Kansallinen yhteyselin ottaa huomioon, että asiassa edistyminen hyödyntämällä kansallisen elimen tarjoamia palveluja, kuten sovittelu ja välitys, riippuu pohjimmiltaan asian osapuolista. Kuultuaan osapuolia yhteyselin määrittää kohtuullisen aikataulun osapuolten välisille keskusteluille kysymysten ratkaisemiseksi. Jos osapuolet eivät pääse yhteisymmärrykseen tämän ajan puitteissa, kansallisen yhteyselimen tulisi kuulla osapuolia siitä, onko avustamisen jatkamisesta osapuolille hyötyä. Jos yhteyselin tulee siihen johtopäätökseen, että prosessin jatkaminen ei todennäköisesti tuota tuloksia, sen tulisi päättää prosessi ja aloittaa lausunnon valmistelu.
 4. *Käsittelyn päättäminen:* Kansallisen yhteyselimen tulisi antaa lausunto tai raportti kolmen kuukauden sisällä käsittelyn päättymisestä.
 5. *Seuranta:* Kansallinen yhteyselin voi osapuolia kuultuaan määrittää noudattamansa seuranta-aikataulun.
52. Yleisenä periaatteena on, että kansallisen yhteyselimen tulisi pyrkiä saattamaan prosessi loppuun 12 kuukauden kuluessa siitä, kun sille on ilmoitettu yksittäistapauksesta (14 kuukauden kuluessa, mikäli käsittelylle on tarpeen määrittää johtava yhteyselin). Tässä huomioidaan, että aikataulua saatetaan olosuhteiden vaatiessa joutua pidentämään. Näin voi tapahtua esimerkiksi silloin, kun kysymykset ovat nousseet esiin maassa, joka ei ole hyväksynyt toimintaohjeita, kun yksittäistapaukseen liittyy useita yrityksiä, kannanoton esittäjiä ja kansallisia yhteyselimiä tai kun tarvitaan käännöksiä. Kun yksittäistapauksen käsittely viivästyy tai sen odotetaan viivästyvän, kansallisen yhteyselimen on ennakoitavuuden turvaamiseksi kerrottava tästä osapuolille ripeästi. Kansallinen yhteyselin voi käsittelymenettelyidensä mukaisesti julkaista tiedotteita tapausten vaiheista.

Investointikomitealle ja vastuullisen liiketoiminnan työryhmälle raportointi

53. Raportointi on kansallisten yhteyselinten tärkeä vastuualue, joka auttaa myös rakentamaan tieto- ja osaamis pohjaa toimintaohjeiden vaikuttavuuden edistämiseksi. Näin ollen kansalliset yhteyselimet lähettävät toimintakertomuksensa vastuullisen liiketoiminnan työryhmälle ja investointikomitealle, jotta OECD:n toimintaohjeiden vuosikatsaukseen saadaan mukaan kaikki osapuolten esiin nostamat yksittäistapaukset. Vastuullisen liiketoiminnan työryhmä analysoi kansallisten yhteyselinten toimintakertomukset komiteaa varten, jotta ne voidaan sisällyttää OECD:n toimintaohjeiden vuosikatsaukseen. Kansallisten yhteyselinten toimintakertomuksissa tulisi mainita yksittäistapaukset, jotka ovat koordinoitavaiheessa, alustavan arvioinnin tai palvelujen tarjoamisen vaiheessa, päätyneitä tai seurannassa. Yksittäistapauksia koskevista ratkaisuista raportoidessaan

yhteyselimet noudattavat menettelytapaohjeiden kohdassa I.C-6-7 esitettyjä ja käsittelymenettelyihinsä sisältyviä avoimuus- ja salassapitoperiaatteita.

Valtioiden tukeminen vastuullisen liiketoiminnan edistämässä

54. Päätöksessä tunnustetaan, että kansalliset yhteyselimet voivat tarpeen mukaan ja asianmukaisten valtion virastojen kanssa asiasta sovittuaan tukea valtioiden käytäntöjä ja ohjelmia, jotka edistävät vastuullista liiketoimintaa, panostamalla niiden kehittämiseen, hallinnointiin ja yhdenmukaisuuteen. Erityisesti kansalliset yhteyselimet voivat tukea valtioiden pyrkimysten yhdenmukaisuutta toimintaohjeiden kanssa ja myötävaikuttaa toimintaohjeiden sekä niistä johdettujen muiden OECD:n asiakirjojen ja ohjeiden säilymiseen kansainvälisenä vastuullisen liiketoiminnan normina. Muita tällaisia ohjeita ovat esimerkiksi OECD:n asianmukaisen huolellisuuden ohjeet.
55. Kansalliset yhteyselimet voivat tarjota tukensa valtion pyrkimyksille kehittää ja ottaa käyttöön ja vastuullista liiketoimintaa edistäviä käytäntöjä ja tukea niiden yhtenäisyyttä monilla eri tavoilla tilanteesta riippuen. Ensinnäkin kansallisia yhteyselimiä kehoitetaan jakamaan asianmukaisille valtion virastoille lausuntonsa ja raporttinsa sekä muita tietoja, kyselyitä ja näkemyksiä, joiden kansallinen yhteyselin tietää olevan olennaisia viraston käytäntöjen tai ohjelmien kannalta. Näiden aiheina voivat olla esimerkiksi kaupankäyntiin vaikuttaminen, taloudellinen diplomatia tai muut yrityksille tarjotut tukimuodot ja palvelut. Toiseksi toimintaohjeet hyväksyneet valtiot pitävät hyödyllisenä kansallisen yhteyselimen mukaan ottamista käytäntöjen ja ohjelmien kehittämiseen ja toteuttamiseen. Esimerkkejä tästä ovat vastuullista liiketoimintaa ja/tai liiketoimintaa ja ihmisoikeuksia koskevat kansalliset toimenpidesuunnitelmat. Tämä määräys ei vaikuta toimintaohjeiden vapaaehtoisuuteen, ja kun kansalliselta yhteyselimeltä pyydetään tai otetaan vastaan tukea, tulisi aina huomioida yhteyselimen resurssit ja prioriteetit ja varmistaa, että se pystyy täyttämään päätöksessä ja menettelytapaohjeissa kuvatut vastuunsa.

II. Investointikomitean, vastuullisen liiketoiminnan työryhmän ja sihteeristön menettelytapaohjetta koskeva selitysosa

56. Neuvoston päätökseen liittyvä menettelytapaohje sisältää komitean, vastuullisen liiketoiminnan työryhmän ja sihteeristön työskentelyä koskevia lisäohjeita, jotka liittyvät muun muassa
- tehtävien suorittamiseen tehokkaasti ja ajallaan;
 - kansallisten yhteyselinten esittämien pyyntöjen käsittelyyn sekä toimintaohjeiden tulkintaa yksittäistapauksissa koskevien lisäselvitysten, ohjeiden ja tietojen antamiseen;

- tilaisuuksien järjestämiseen kansallisten yhteyselinten toimintaa koskevien näkemysten vaihtoa varten;
 - neuvojen pyytämismahdollisuuden järjestämiseen kansainvälisiltä kumppaneilta ja asiantuntijoilta.
57. Koska toimintaohjeet eivät ole sitovia, komitea ei ole tuomioistuin tai tuomioistuimeen rinnastettava elin. Komitean tehtävänä ei myöskään ole kommentoida kansallisen yhteyselimen tekemien selvitysten tuloksia ja lausuntoja (lukuun ottamatta toimintaohjeiden tulkitsemista koskevia kysymyksiä). Määräys, jonka mukaan komitea ei millään tavoin arvioi yksittäisten yritysten toimintaa, on osa päätöstä.
58. Sihteeristö ja vastuullisen liiketoiminnan työryhmä ottavat harkittavakseen kansallisten yhteyselinten esittämiä avunpyyntöjä silloin, kun toimintaohjeiden tulkinnasta yksittäisissä tapauksissa on epätietoisuutta. Näissä tilanteissa kansallisten yhteyselinten tulisi ensin ottaa yhteyttä sihteeristöön ja kysyä, miten toimintaohjeita on aiemmin tulkittu vastaavissa tapauksissa. Jos tietoa ei ole saatavilla tai siitä ei ole apua kansalliselle yhteyselimelle tai jos sihteeristö ei pysty auttamaan kansallista yhteyselintä, kansallinen yhteyselin voi pyytää neuvoa vastuullisen liiketoiminnan työryhmältä. Pyyntöjä käsitellään luottamuksellisesti ja niin nopeasti kuin käytettävissä olevat resurssit sallivat. Pyyntöjen käsittelyn nopeuttamiseksi vastuullisen liiketoiminnan työryhmä voi järjestää aihetta varten koolle kutsutun kokouksen tai perustaa erillisen työryhmän pyyntöön vastaamiseksi. Tässä tapauksessa vastuullisen liiketoiminnan työryhmä laatii menettelytavat, joita erillinen työryhmä noudattaa. Sihteeristön antamat tiedot ja vastuullisen liiketoiminnan työryhmän ohjeet ovat luottamuksellisia, tapauskohtaisia ja neuvoa-antavia. Sihteeristö raportoi säännöllisesti vastuullisen liiketoiminnan työryhmälle ja vastuullisen liiketoiminnan työryhmä raportoi komitealle. Raporteista käyvät ilmi aiheet, joihin tieto- ja ohjepyynnöt kohdistuivat, sekä annetut vastaukset luottamuksellisuus huomioiden. Jos vastuullisen liiketoiminnan työryhmä katsoo, että kysymys koskee toimintaohjeiden tulkintaa koskevaa lisäselvitystä, se kehottaa kansallista yhteyselintä pyytämään lisäselvityksen komitealta menettelytapaohjeen kohdan II.2.c) mukaisesti.
59. Kohdan II.2.c) mukaisten toimintaohjeiden tulkintaa koskevien lisäselvitysten antaminen on yksi komitean keskeisistä vastuista, ja sen tarkoitus on varmistaa, että toimintaohjeita tulkitaan samalla tavalla joka maassa. Lisäselvityspyynnön voi tehdä toimintaohjeet hyväksynyt valtio, neuvoa-antava elin (BIAC tai TUAC) tai OECD Watch -järjestö, ja se voi koskea myös sitä, onko kansallinen yhteyselin tai aiempi komitea tulkinnut toimintaohjeita oikein jossakin aiemmassa yksittäistapauksessa. Vastuullisen liiketoiminnan työryhmä valmistelee komitean lisäselvityksen sihteeristön tuella komitean määrittämien menettelytapaohjeiden mukaisesti, ja se julkaistaan OECD:n verkkosivustolla. Investointikomitea ei kommentoi yksittäisten yritysten toimintaa lisäselvityksessään, eikä kansallisten yhteyselinten odoteta ottavan jo käsiteltyä yksittäistapausta uudelleenkäsittelemään lisäselvityksen vuoksi.

60. Kansallisen yhteyselimen toimintaa käsitellessään komitea voi tarvittaessa antaa suosituksia siitä, miten yhteyselin voisi toimia paremmin, myös mitä tulee toimintaohjeiden tehokkaaseen toimeenpanoon, ja puuttua tilanteisiin, joissa kansallinen yhteyselin ei toimi asianmukaisesti. Komitea voi päättää vastuullisen liiketoiminnan työryhmän esityksen ja kansallisen yhteyselimen kahden viimeisimmän vuosikertomuksen perusteella, että yhteyselin ei ole toiminut näiden määräysten mukaisesti, rikkomus on jatkunut pitkään eikä sille ole hyväksyttävää syytä. Tähän tulokseen voidaan päätyä esimerkiksi, jos kansallinen yhteyselin jättää toistuvasti osoittamatta riittäviä resursseja vastuidensa hoitamiseen, sen institutionaaliset järjestelyt ovat todistetusti riittämättömät, se ei pyri lisäämään toimintaohjeiden tunnettuutta, yksittäisten tapausten käsittelyssä on toistuvasti huomattavia viiveitä tai raportoinnissa on puutteita. Komitea voi antaa suosituksia kansallisen yhteyselimen maalle ja kehottaa sitä raportoimaan sovitun aikataulun puitteissa. Jos komitea ei raportin perusteella ole vakuuttunut siitä, että kansallinen yhteyselin toimii menettelytapaohjeiden mukaisesti, se voi antaa lisäsuosituksia. Komitea voi pyytää sihteeristöä auttamaan toimintaohjetta hyväksyntyä valtiota suositusten toimeenpanossa. Toimintaohjeet hyväksynyt valtio, johon suositus kohdistuu, osallistuu prosessiin vilpittömästi, ja ratkaisun odotetaan poikkeustilanteita lukuun ottamatta löytyvän yhteisymmärryksessä valtion määrittämällä tavalla.
61. Komitea ottaa myös harkittavakseen toimintaohjeen hyväksyneen maan, neuvoa-antavan elimen (BIAC tai TUAC) tai OECD Watch -järjestön esittämän perustellun kannanoton siitä, onko tietty kansallisen yhteyselimen tulkinta toimintaohjeista yhdenmukainen komitean tulkinnan kanssa. Vastuullisen liiketoiminnan työryhmä valmistelee komitean vastauksen sihteeristön tuella komitean määrittämien menettelytapaohjeiden mukaisesti. Vastaus hyväksytään yksimielisesti. Toimintaohjeet hyväksynyt valtio, jonka kansalliseen yhteyselimeen perusteltu kannanotto kohdistuu, osallistuu prosessiin vilpittömästi, ja ratkaisun odotetaan poikkeustilanteita lukuun ottamatta löytyvän yhteisymmärryksessä valtion määrittämällä tavalla. Komitea antaa toimintaohjeet hyväksyneelle valtiolle mahdollisuuden kertoa mielipiteensä perustellusta kannanotosta ennen päätöksentekoa ja voi myös pyytää toimintaohjeet hyväksyntyä valtiota raportoimaan mahdollisten suositusten toimeenpanosta 12 kuukauden kuluessa vastauksen antamisesta.
62. Ottaakseen muut kuin toimintaohjeet hyväksyneet maat mukaan toimintaohjeiden kattamien asioiden käsittelyyn komitea voi kutsua näitä maita kokouksiinsa, vuosittaisiin yritys vastuuta käsitteleviin konferensseihin (Roundtables on Corporate Responsibility) sekä tapaamisiin, jotka koskevat tiettyjä vastuullista liiketoimintatapaa käsitteleviä hankkeita.
63. Komitea ja vastuullisen liiketoiminnan työryhmä voivat halutessaan myös kuulla asiantuntijoita laaja-alaisten kysymysten (kuten lapsityövoima ja ihmisoikeudet) tai erilliskysymysten käsittelyn ja niistä raportoinnin yhteydessä tai menettelytapojen tehostamiseksi. Tällöin komitea voi kääntyä OECD:n asiantuntijoiden, kansainvälisten

järjestöjen, neuvoa-antavien elinten (BIAC ja TUAC), OECD Watch -järjestön, kansalaisjärjestöjen, tutkijoiden tai muiden puoleen. Asiantuntijoiden kuuleminen ei tarkoita, että tämän pohjalta muodostettaisiin yksittäistapausten ratkaisemiseen tarkoitettu elin.

Verkkajulkaisu
ISSN 1797-3562
ISBN 978-952-327-707-6

Sähköinen versio: julkaisut.valtioneuvosto.fi
Julkaisumyynti: vnjulkaisumyynti.fi